De schildknaap van Gijsbrecht van Aemstel

P.J. Andriessen

bron
P.J. Andriessen, *De schildknaap van Gijsbrecht van Aemstel*. J.D. Sybrandi, Amsterdam z.j. [1862].

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/andr018schi01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

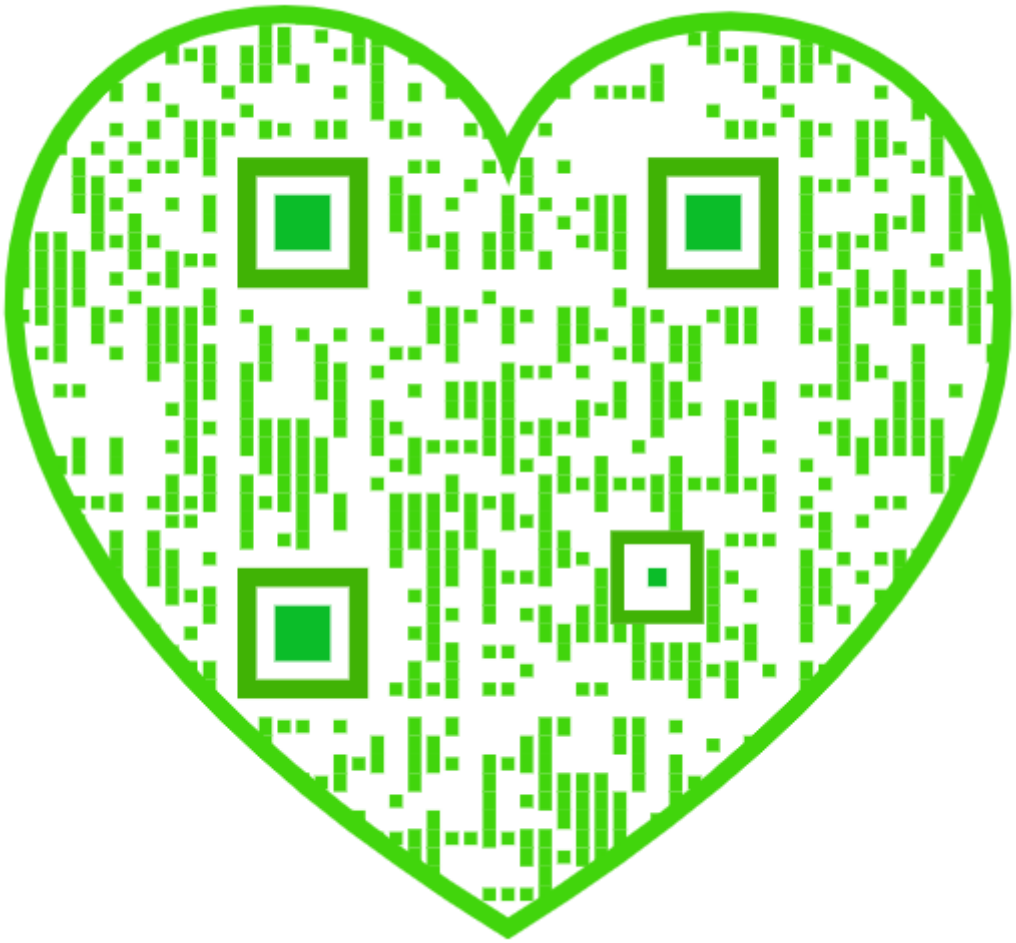

Voorberigt.

De regering van den edelen graaf FLORIS V *levert een keerpunt in de geschiedenis van ons volk. Als martelaar voor de goede zaak gevallen, mogen zijn leven en dood wel als de aanvang van die worsteling worden beschouwd, die eeuwen lang tusschen de edelen en laaggeborenen gevoerd werd en met den ondergang der eerste is geëindigd. Mijne jonge lezers met dien graaf en zijnen geweldigen dood bekend te maken, hen in de zeden en gebruiken van dien tijd in te leiden en hun van een en ander een duidelijk begrip te schenken, was mijn doel met de zamenstelling van dit werkje. Zij vinden er den toestand der dorpers en poorters, de maaltijden en jagten der edelen, de belegeringswerktuigen en andere lokale bijzonderheden; terwijl ik 't niet ondienstig achtte hen ook bekend te ma-*

ken met de drie mannen, die als de vaders onzer letterkunde mogen beschouwd worden: JACOB van Maerlandt, JAN van Helu *en* MELIS STOKE.

Mogt dit werkje, waarin ik in korte trekken het geheele Hollandsche huis heb behandeld, met niet minder welwillendheid ontvangen worden dan mijne vorige; dan is mijn plan, indien God mij lust en opgewektheid doet behouden, achtereenvolgens andere tijdperken van de grafelijke regering te behandelen; en onzen jongen lieden de verdere ontwikkeling van ons volk op eene aangename en duidelijke wijs voor oogen te stellen.

Amsterdam, 1862.
P.J. ANDRIESSEN.

Hoofdstuk I

Hoofdstuk I.
Waarin verhaald wordt, hoe een vischotter jongens aan 't vechten kan brengen.

Ik moet u, mijne jonge lezers, verzoeken, u in uwe gedachten ongeveer een zeshonderd jaren achteruit te verplaatsen, en met mij in 't begin van Augustus van 't jaar onzes Heeren 1295 het kleine, onaanzienlijke dorpje M a e r l a n t te bezoeken. Verbeeldt u echter geen Hollandsch dorp uit den tegenwoordigen tijd met zijne ruime steenen huizen en ferme koestallen, met zijne nette moestuinen of uitgestrekte boomgaarden, met zijne vriendelijke rijen boomen en levendige straatwegen - o, neen, alleen de ellendigste achterbuurt van het armoedigste zeedorp zou u daarvan eenig begrip kunnen schenken.

Ik moet u, tot goed begrip van het volgende, eene kleine schets van de verhouding der toenmalige standen geven: eene verhouding die u zal doen zien, hoeveel onze negentiende eeuw boven de dertiende vooruit heeft. Toch was die toestand sedert de regering van den toen regerenden graaf FLORIS V veel veranderd en verbeterd. Vroeger waren de adel en de geestelijkheid de eenigen, die zich den naam van men-

schen toeëigenden; eenige vrije krijgslieden, kunstenaars, handelaars en grondbezitters uitgesloten, beschouwden zij de anderen niet beter dan lastdieren, die den vorm van menschen hadden, maar geboren waren om hen te dienen en voor hen te arbeiden, die zij naar willekeur mogten mishandelen en vertrappen en wien zij nooit anders dan den verachtelijken naam van keerlen (kerels) en wijven gaven. Die ongelukkigen (eigenhoorig, d.i. met lijf en goed toebehoorende aan den graaf of den heer der heerlijkheid, op wiens domein zij geboren waren) behoorden tot het stuk land, waar hunne ouders woonden, gingen, bij erfenis of verkoop, met den grond, even als het vee, over aan een' anderen heer, waren geheel en al diens eigendom, moesten zijne akkers bebouwen, zijn graan oogsten, zijne spijs, zijn' drank bereiden, zijne kleederen, meubelen en alles wat hij noodig had gereed maken, en waren straffeloos aan den moedwil en de mishandeling hunner heeren blootgesteld.

Wel hadden de kruistogten eenige weldadige verandering ten aanzien van die verhouding daargesteld; wel waren verscheidene dier lijfeigenen door deel te nemen aan die togten vrije boeren geworden, of hadden hunne heeren, om geld te krijgen, hun tegen betaling die vrijheid verleend; wel hadden die vrijen zich langzamerhand om de burgten en kasteelen der edelen vereenigd en hunne woonplaats met houten en aarden wallen omringd, tot welke poorten den toegang schonken, waardoor zij onder den naam van poorters bekend werden; maar de toestand der onvrijen was dezelfde gebleven.

Zij werden verdeeld in *hoevelingen*, die tegen eene jaarlijksche opbrengst eene hoeve of eenige landerijen in gebruik hadden; *laten*, die meer bepaald tot persoonlijke

diensten waren verpligt, *eigenhoorigen*, die slechts in 't bezit waren van eenige weinige vrije uren, waarop zij voor zich zelf konden arbeiden en eindelijk de eigentlijke *lijfeigenen*, niet beter dan slaven.

Graaf FLORIS V kwam aan 't bewind, en maakte een einde aan dezen toestand. Hij gaf wetten, die de magt der heeren beperkten, schonk den dorpers en poorters de vrije beschikking over hun eerlijk verdiend gewin; maakte de eigen-goederen zijner trotsche edelen tot leengoederen, om ook daar de lijfeigenen te kunnen vrij maken, en gaf aan de steden handvesten en privilegiën. Hoe hem dit in de liefde van 't bevrijde volk deed rijzen, behoef ik u wel niet te zeggen. Aan den anderen kant echter bezorgde het hem den haat der edelen, die hem smadelijk den bijnaam gaven van ‘der keerlen God,’ een scheldnaam die hem tot eer verstrekte, en dien gij 't best zult verstaan als ik hem u vertolk in: ‘den afgod van 't volk.’

Intusschen moet gij niet denken, dat die treurige toestand van 't landvolk gedurende de bijna dertigjarige regering van graaf FLORIS reeds geheel en al veranderd was. Nog twee eeuwen lang poogden de edelen te herwinnen, wat hun ontnomen was; nog twee eeuwen duurde het, eer uit die vertrapte volksklasse eene natie ontstaan was, die, nog eene halve eeuw later, in staat was om tachtig jaren lang den magtigsten staat van Europa het hoofd te bieden.[1]

Daar lagen zij dan, verspreid in 't ronde, die leemen met stroo gedekte hutten, van 't kleine dorpje M a e r l a n t . Treedt ze niet binnen; want de vunze lucht komt u reeds

(1) Zie mijn Adolf en Clara, De Zoon van den Zeeroover en De Weezen van Vlissingen.

aan de opening te gemoet. Hoe smerig is de kleeding der bewoners in hunne grove wollen of leeren kolders (rokken of wambuizen) en hoozen, met hunne beslijkte holtsblokken (houtblokken, klompen) aan de voeten; een grof sargejak en eene rok van dezelfde stof is 't gewaad der vrouwen. Die leemen muren en die daken van stroo, zulke onbeschaafde menschen, zulke armoedige en onhebbelijke hutten; gij kunt ze nog ten huidigen dage vinden op de heiden in G e l d e r l a n d en N o o r d - B r a b a n t.

Eenige woningen hebben reeds een beter aanzien; zij zijn voor een gedeelte van hout opgetrokken en beter gedekt. Zij hebben niet als de vorige, slechts een gat in het dak of soms niets dan de deur voor den rook; men vindt er reeds een' schouw (schoorsteen) en zelfs eenige kleine raampjes met in lood gezette ruitjes. Ook de bewoners zien er beter uit; de stof van hun kleed is minder grof en, ofschoon van geheel ander allooi en korter gesneden, veel in fatsoen gelijkende naar die der rijken.

Maar boven al die hutten steekt daar ginder het kerkje uit, geheel van hout gebouwd en met riet gedekt, waarin op zon- en heilige dagen de huisluiden van wijd en zijd, uren uit den omtrek henen komen, om Hem te aanbidden, voor wien edelen en slaven gelijk zijn en die ze beide heeft gemaakt. Naast dat kerkje staan twee houten woningen, van welke de eene door den geestelijke bewoond wordt, de andere is aan 't kerkgebouw vastgehecht, en behoort aan den koster. En die laatste woning willen wij binnentreden.

Zij bestaat slechts uit twee vertrekken, waarvan het eerste tot woon-, slaap- en receptiekamer dient; terwijl het andere eene soort van studeerkamer is, boekerij ge-

naamd, blijkens de houten schrijftafel met zijn' hoornen inktkoker, boeken en rollen papier, welke men er ziet liggen. Die koster is dan ook een voor zijnen tijd geleerd man. Hij is een Vlaming, in 1235 te D a m m e geboren, heet JACOB en is u zeker beter bekend onder den naam van JACOB VAN MAERLANT. Reeds in zijne jeugd vertaalde hij den 'Trojaanschen oorlog,' uit het Fransch en 'ALEXANDERS yeesten (daden),' uit het latijn in Nederlandsche verzen. Maar op lateren tijd wijdde hij zich aan eene geheel andere poëzy en maakte zijnen rijmbijbel en een uitgebreid werk in rijm over de natuurlijke historie, in 13 boeken, onder den titel van 'Nature boeke'; terwijl wij nog een aantal kleinere gedichten van hem bezitten. Thans is hij bezig aan een groot werk: zijn 'Spieghel historiaal,' naar VINCENTIUS BELLOVACENSIS te vervaardigen, hetwelk hij schrijft op aansporing van graaf FLORIS. Want deze is een beschermer der wetenschappen en onze JACOB staat bij hem in hooge achting en wordt menigmaal aan zijn hof genoodigd en vorstelijk beloond. Ziet gij daar onder anderen dien schoonen met zilver beslagen drinkhoorn wel staan? dat is ook al een geschenk van den graaf.

Maar waarop ik uwe aandacht thans wenschte te vestigen, is op den held van ons verhaal, den knaap die daar zit te schrijven. Hij is ruim vijftien jaren, en sedert vijf jaren ouderloos. Zijne moeder was JACOBS eenige zuster en beval stervend haar kind aan den koster van M a e r l a n t aan. Deze beloofde haar, voor den tienjarigen knaap als vader te zullen zorgen; en hij heeft zijn woord gehouden: onze KOENRAAD heeft in zijnen oom een' tweeden vader gevonden; hij is door hem in het lezen en schrijven en in verscheidene nuttige zaken onderwezen en heeft zijn best ge-

daan, om dat alles te leeren en zijnen oom door gehoorzaamheid en dienstbetoon diens weldaden te vergelden. Hij is fiksch uit de kluiten gewassen en een ferme, boutige jongen, die in 't vechten en worstelen een baas is en, als 't er op aankomt, drie andere knapen van zijnen leeftijd staat. Maar ofschoon hij daar zoo druk zit te schrijven en er geheel en al in verdiept schijnt, is zijne ziel met iets geheel anders bezig dan met zijn kopiëerwerk, zooals wij dadelijk zullen vernemen. Hij is aan 't overschrijven van een gedicht van JAN VAN HELU, naar zijne geboorteplaats ook wel JAN VAN LEEUWEN genaamd en de gunsteling van den hertog van B r a b a n t , JAN I, wiens roem hij in dat gedicht bezingt. Het onderwerp is de slag bij W o e r i n g e n (5 Junij 1288), van welken de dichter zelf ooggetuige was. Dat gedicht, vol ridderlijke heldenfeiten en daden van koenheid en moed, heeft de gedachten van onzen KOENRAAD afgeleid. Hij legt de pen neder, slaat een' blik uit het opengeslagen venster (want het glas was te dien tijde nog zoo ruw en ondoorzigtig, dat men de ramen moest opendoen, om er door heen te zien), hij rekt zich even uit, daar zijne leden stram geworden zijn door den zittenden arbeid, en zegt:

'Dat moeten toch kerels geweest zijn, die ridders en edelen. O, welk een verschil: zoo'n schildknaap, die zich vrij in den wapenhandel kan oefenen, of ik - die hier zit te suffen en te schrijven als een klerk[1]; zoo'n man zou ik willen zijn als die hertog van B r a b a n t , of die WALRAM van L i g n y , of die GOZEWIJN van B o r n e

(1) Klerk, geestelijke. Daar in dien tijd genoegzaam alleen de monniken (klerken) konden lezen en schrijven, is dat woord later voor elkeen gebruikt, die met kopiëren zijn brood verdiende.

‘Die van ouden ende van jongen
Die beste was van Dietschen Tongen[1]
Die men vant[2] te dien tide
In 't Roomsche rike, verre en wide[3].’

Op dit oogenblik kwam een knaap door het openstaande venster kijken. Hij was van denzelfden leeftijd als KOENRAAD, en aan zijne kleeding was het te zien, dat zijne ouders tamelijk welgestelde lieden moesten zijn. Hij heette DIRK en was de zoon van een' vrijen boer, die nog al wat land en een aantal koeijen en schapen bezat en daarom zeker wel tot de aanzienlijkste inwoners van het dorpje mogt worden gerekend. KOENRAAD ging veel met DIRK om; want niet alleen dat beide knapen zich goed met elkander verstonden, maar bij DIRK was er ruimte op de werf om te spelen en hokken en gaten waren er genoeg, om weg te schuilen. Daar vereenigde zich dan ook dikwijls de jeugd van het dorp en dan was KOENRAAD hun aanvoerder en kon dat zoo goed doen, alsof hij een adellijke jonker was.

‘Goeden morgen, KOEN!’ begon DIRK, terwijl hij met zijne beide armen op 't raamkozijn ging liggen. ‘Reeds zoo vroeg aan 't werk? Wat heb je toch aan dat onophoudelijke letters krassen?’

‘Vervelend genoeg, DIRK,’ antwoordde KOENRAAD, terwijl hij zich nogmaals uitrekte. ‘Maar mijn oom wil dit stuk gaarne hebben, vóór JAN VAN HELU vertrekt.’

‘JAN VAN HELU? Is dat die deftige heer, die gisteren bij je is gekomen? Ik zag hem met je oom wande-

(1) Duitsche, Nederduitsche of Nederlandsche taal.
(2) Vond.
(3) Deze regels zijn uit JAN VAN HELU'S ‘Slag bij W o e r i n g e n ’.

len; maar ik kon hem niet goed verstaan; want hij spreekt zulk hoog dietsch.'

'Hij is uit B r a b a n t ,' antwoordde KOENRAAD, die intusschen opgestaan en bij het raam gekomen was. 'Maar zeg mij eens, hoe maken 't de veulens?'

'Uitmuntend. Ga maar eens meê; dan zullen we ze nog eens vangen, zoo als eergisteren.'

'En er op rijden als twee dolende ridders, hé? Dat was een pleizier.'

'Toen de bruine je afwierp, en jij bijna in de greppel teregt kwaamt.'

'Nu, daar heeft hij ook voor gelust, dunkt me. - Maar ik kan 't hier niet langer uithouden. Ga wat op zij. Zoo,' - en met een' fikschen sprong was hij 't raam uit en in de vrije lucht, huppelend en springend, alsof hij zelf een jong paard was.

'Wij moeten eens naar 't kleine meertje gaan,' zeide DIRK. 'GIJS vertelde me gisteren, dat zich daar een otter moet ophouden. Ik zou hem wel eens willen zien.'

'Dan moesten we hem vangen. Dat zou wel aardig zijn.'

'Aardig! Zoo'n beest bijt zoo, hoor ik.'

'Welnu, dan moeten we oppassen, dat hij ons niet bijten kan.'

'En wat wil je dan met den otter doen?'

'Dat weet ik niet. Hem vangen en..... ja, dat zullen we wel later zien. In alle gevallen, 't is een vischdief, en daarom moet hij gestraft worden.'

''t Is alsof jij 's graven baljuw of regter zijt, KOENRAAD. In alle gevallen is 't jouw visch niet.'

'Maar de otter is een dief, en ik kan geen dieven dulden. - 't Staat nu eenmaal bij mij vast, ik wil den otter vangen, en jij zult me helpen.'

‘Als we hem maar eerst kunnen vinden.’

‘Natuurlijk. - Waar heeft GIJS hem gezien?’

‘Aan den kant van 't huis van zijn' vader, vlak bij den grooten wilg.’

‘Dan nemen wij GIJS ook meê en vragen JAPICK er bij. Hier heb ik een ferm touw voor een' strik en bij GIJS zullen er wel eenige knuppels te krijgen zijn. Anders gaan wij even naar uw huis. Jongens! ik verheug mij al op 't genoegen van de schoone vangst.’

En KOENRAAD wreef zich in de handen en sprong op van blijdschap.

Het duurde niet lang, of onze vier knapen (want GIJS en JAPICK hadden met veel graagte deel genomen aan de jagtpartij) bevonden zich met dikke knuppels gewapend aan het kleine meertje, dat op een paar honderd schreden van het dorpje M a e r l a n t lag. 't Was een vischrijk water (reden genoeg, waarom de otter hier zijn verblijf had gekozen) omringd door wilgen en populieren, in welker schaduw onze jongens des zomers dikwijls uitrustten van hun spel, of nederzaten, om de visschen te verschalken die zich in het meer bevonden. Ook als zwemplaats voor de Maerlantsche jeugd was 't een' geliefkoosde plek.

‘Daar moet hij zitten, KOEN!’ zeide JAPICK, terwijl hij op een' grooten wilg wees, wiens wortels zich vlak aan 't water bevonden.

‘Bijloo! 't zou mij niet verwonderen,’ antwoordde KOENRAAD, terwijl hij zijn touw uit den zak haalde, om er een' strik van te maken. ‘Oom, die van die zaken heel veel af weet[1], heeft mij wel verteld, dat de otter

(1) Gij herinnert u, dat JACOB VAN MAERLANT een werk over de natuurlijke historie in 13 boeken schreef, zie Blz. 5.

gewoonlijk en bij voorkeur de gaten bewoont onder de wortels der wilgen of populieren. Kijk GIJS!' ging hij voort, 'ik meen dat ik hem daar zie. Is dat zijn bruine kop niet?'

'Dat is hij. 't Schijnt al een oude te zijn,' antwoordde de andere.

'Nu opgepast, jongens!' hervatte KOENRAAD. 'Verdeelt je langs 't meertje en zorgt, dat hij niet ontkomt. Ranselt er ferm op met je knuppels, als hij onder je bereik komt. Maar weest voorzigtig; want het is een ondeugend dier en hij heeft scherpe tanden.'

Terwijl zijne drie makkers zich op gelijke afstanden van elkander verdeelden, sloop hij behoedzaam naar den wilg, bond het eene einde van het touw stevig om den boom vast en liet het andere eind, waaraan de strik was, naar beneden zakken, voor de opening van het hol van den otter. Maar juist op het oogenblik dat de strik het bovenste gedeelte van dat hol bereikt had, kwam het dier, dat waarschijnlijk onraad had bemerkt, uit zijn verblijf te voorschijn, zwom naar het midden van 't meer en dook toen naar beneden.

'Een beetje te laat is veel te laat,' zeide KOENRAAD. 'Wacht maar, hij komt dadelijk weêr boven om adem te scheppen; want hij kan 't niet lang onder water uithouden.'

't Duurde dan ook niet lang, of de otter verscheen weder boven de oppervlakte van 't water.

'Die was raak,' zeide DIRK, die den otter met een' groote, harde kluit aarde had geworpen. 'Pas op, GIJS, nu zal hij wel naar jou toezwemmen.'

Maar het dier was weêr onder water gedoken. Toen het boven kwam, was het nog buiten het bereik der knapen.

‘Zoo gaat het niet,’ riep KOENRAAD, ‘wij moeten onze schoenen uit doen en een eind in 't water gaan. Hij blijft in 't midden en wij kunnen hem onmogelijk krijgen.’

‘Dat dacht je niet,’ zeide JAPICK op 't zelfde oogenblik tegen den otter, die digt bij hem boven water was gekomen en wien hij zoo'n geduchten slag met zijn' knuppel op den kop had gegeven, dat het dier suizebollend naar beneden zonk. Maar de otters zijn taai en deze had zich spoedig hersteld. Of de slag hem evenwel van de wijs had gebragt, dan of hij het gewone toevlugtsoord van alle dieren bij vervolging wilde opzoeken: zijne woning namentlijk, weet ik niet. Maar dat is waar, dat hij regt op KOENRAAD kwam aanzwemmen, die hem dan ook zulk een' juist gemikten slag toebragt, dat de knapen niet anders dachten of het was met het beest gedaan, en slechts het oogenblik verbeidden, dat het zou komen boven drijven, om er zich meester van te maken. Doch tot hunne verbazing kwam het taaije dier weder in 't midden van het meer boven, om adem te scheppen.

‘Men kan 't hem toch aanzien, dat die slag hem niet gesmaakt heeft,’ zeide JAPICK, terwijl hij den otter met een' aardkluit wierp.

‘Nog een' slag die zoo raak is,’ zeide DIRK, ‘en hij zal 't niet meer navertellen.’

‘Dat zal hij toch niet,’ meende KOENRAAD lagehend, of 't zou aan zijne ottersfamilie moeten zijn. Daar!’ hernam hij tot den otter, die juist onder zijn bereik was, ‘zoo moest ik je hebben, leelijke vischdief!’

En zoo moest hij hem dan ook gehad hebben; want de slag kostte hem het leven. Met weinig moeite trokken de jongens nu het doode dier aan wal.

‘Daar kan GEERTRUI een' mooije wintermuts voor me van maken,’ zeide KOENRAAD. GEERTRUI was de huishoudster van zijnen oom.

‘Zoo, KOEN! woû jij je de huid toeëigenen?’ vraagde JAPICK.

‘Ik heb hem den nekslag gegeven,’ zeide KOENRAAD. ‘Het dier komt mij dus van regtswege toe.’

‘Maar ik heb hem den eersten slag toegebragt,’ zeide JAPICK

‘En ik heb hem met de aardkluit geraakt,’ bragt DIRK in 't midden. ‘Als ik dat niet gedaan had, dan zou hij nooit onder jouw bereik zijn gekomen.’

‘Bijloo!’ hernam KOENRAAD, terwijl hij zich gereed maakte om zich door 't vuistregt in zijn eigendom te stellen. ‘Wie mij mijn' wettigen buit wil ontnemen, die moet mij met de vuist bewijzen, dat hij er meer regt op heeft dan ik.’

‘Waarom niet?’ hervatte JAPICK en stond gereed om zich met KOENRAAD te meten; toen juist twee mannen, beiden in hunne zwarte tabbaards gekleed, te voorschijn kwamen en KOENRAAD eensklaps zijne armen liet zakken en als een arme zondaar bleef staan. Een dier mannen, een zestiger, had een ernstig doch vriendelijk uitzigt; zijn grijs haar kwam krullend onder zijn zwart kapje te voorschijn en zijn scherp en doordringend oog toonde aan, dat er verstand in dat hooge voorhoofd zat. De andere, ruim tien jaren jonger, wiens bruin haar meer sluik uit zijne grijze kaproen te voorschijn kwam, had eene slankere gestalte dan zijn medgezel. Zijn hoog voorhoofd, gebogen neus, donkere oogen en dunne, spotachtig zaamgetrokken lippen, gaven ook in hem vernuft en schranderheid te kennen en geen wonder - de oudste dezer

mannen was JACOB VAN MAERLANT, de jongere JAN VAN HELU.

‘In trouwe, KOENRAAD, ik meende dat je aan 't schrijven van den slag van W o e r o n c [1] waart,’ zeide JACOB ernstig tot den knaap.

‘Oom!’ antwoordde de andere, ‘ik vond.... ik dacht.... ik....’

‘Je vondt, je dacht. - Je zijt een ondeugende knaap en zorgt, dat je terstond naar huis komt en aan 't werk tijgt. Als ik van mijn' wandeling terug kom, zal ik zien, wat je uitgevoerd hebt.’

Zonder een enkel woord te spreken, zelfs zonder zijne makkers te groeten, slechts met een' onbegrijpelijk smartelijken blik op den gedooden otter, snelde onze KOENRAAD, als een hond met den staart tusschen de pooten, zwijgend naar huis.

(1) W o e r i n g e n .

Hoofdstuk II.
Waaruit men het een en ander over Graaf Floris V verneemt.

Wij vinden den volgenden dag onzen KOENRAAD weder in dezelfde kamer van het kostershuis te M a e r l a n t gezeten. DIRK treedt de kamer binnen.

''t Is goed, dat je komt,' zeide KOENRAAD. 'Ik brand van nieuwsgierigheid. Hoe is 't met den otter afgeloopen?'

'Ik kom je de helft van zijn vel brengen. Die komt je eerlijk toe.'

'Eerlijk toe...? Geef die helft maar aan hem, die de andere gehouden heeft. De heele otter was mijn eigendom, en wie mij zoo onregtvaardig van de helft heeft beroofd, moge met de andere welvaren.'

''t Staat je, in trouwe, nog al mooi,' hernam DIRK, 'om mij zoo te bejegenen. Om jou heb ik nog al zoo veel moeite gedaan, en nu ik het halve vel voor je gekregen heb, bedank jij er voor.'

'Heb ik gelijk of niet, DIRK?' vraagde KOENRAAD, terwijl hij opstond en een' hooge borst zette.

'Gelijk? Je zijt ook zoo gaauw op je teenen getrapt. Je wilt dus de huid niet hebben?'

'Neen.'

‘Wat moet ik er dan meê doen?’

‘Hoû jij hem mijnentwege. Ik schenk hem jou. Als er weêr otters te vangen zijn, ga ik alleen of ten minste met jongens die een ridderlijk hart in hun lijf hebben.’

DIRK begon eensklaps hardop te lagchen.

‘Waarom lach je?’

‘Omdat een knaap als jij, die niet meer dan een vrijgeboren dorper zijt, van een ridderlijk hart spreekt.’

‘Welnu - en wat zou dat? - Juist omdat ik geen lijfeigene ben, voel ik mij tot ridderlijke daden in staat. Of denkt jij dat die ridders in den slag van Woeronc ander vleesch en bloed hadden dan ik?’

‘Van Woerone? - Ik versta je niet. Wat was die slag bij Woeronc?’

‘Woeronc is een kasteel digt bij Keulen, door den aartsbisschop gebouwd om die stad te bedwingen. Daar had een hevige veldslag[1] plaats tusschen Graaf REINOUT I van Gelre[2] en Hertog JAN II van Brabant.’

‘En wie won het?’

‘Hertog JAN. In dien slag vielen aan de zijde van Gelres graaf meer dan elfhonderd mannen van wapenen. En dat niet alleen gewone krijgsknechten; neen, de gesneuvelden waren voor het grootste deel edelen en ridders.’

‘En waren dat alleen Geldersche ridders?’

‘Wel neen. Eene menigte voorname vorsten en heeren hadden zich bij de partij van Graaf REINOUT gevoegd.’

‘En streed Hertog JAN alleen tegen die allen?’

(1) Gelre, tegenwoordig Gelderland.
(2) 5 Julij 1288.

‘O, neen! Ook hij had eenige bondgenooten, onder andere onzen graaf FLORIS. Maar luisterrijk was de overwinning. Verscheidene vorsten en heeren vielen den hertog in handen; zooals graaf REINOUT, dien hij zeer heusch behandelde en drie maanden later losliet en de dappere graaf ADOLF van N a s s a u [1], die met eigene hand vijf Brabantsche ridders had verslagen, zich overal had gewaagd, om den hertog op te zoeken en te dooden, en door den overwinnaar, om zijne dapperheid, zonder losprijs werd ontslagen.’

‘Dat zou ik niet gedaan hebben,’ zeide DIRK. ‘Ik had dien hertog van N a s s a u lekker achter de traliën laten brommen; dan zou hij t' een andermaal niet gewaagd hebben, om 't op mijn leven toe te leggen.’

‘Zie je, dat komt nu, omdat je geen' ridderlijke ziel hebt,’ zeide KOENRAAD, min of meer verachtelijk.

‘Of ik een' ziel heb, weet ik niet. Maar als ik er een' heb, dan ben ik blij dat zij niet zoo ridderlijk is. Want als JAAP of KEES of wie 't ook zij, mij een' klap geven, krijgen zij er ten minste twee terug. En al hoû jij je zoo vroom, KOENRAAD! je doet even zoo. Je zijt ook geen katje om zonder handschoenen aan te tasten. Denk onder anderen maar om gisteren middag. Als je oom toen niet tusschen beiden gekomen was....’

‘O, dat is wat anders. Denk je dan, dat het ridderlijk is, als men zich maar van anderen alles laat doen, wat zij verkiezen. Denk je dan, dat hertog JAN den graaf van N a s s a u niet zou gestaan hebben, als hij hem in den slag ontmoet had? Een van hen beiden zou op 't slagveld gebleven zijn.’

(1) Later keizer van Duitschland geworden.

‘Dan had ik hem toch eenigen tijd gevangen gezet,’ hernam DIRK.

‘Zooals de graaf VAN DEN BERG deed, in wiens magt de Aartsbisschop, een van REINOUTS bondgenooten, was gevallen en die den armen kerkvoogd een rond jaar gevangen hield; terwijl hij hem noodzaakte, dag en nacht de ijzeren wapenrusting aan het lijf te houden, in welke hij gestreden had[1].’

‘Neen, dat vind ik toch ook niet mooi,’ moest DIRK bekennen.

‘Zie je, dat was onridderlijk. Als wij zamen vechten, en ik val in 't water; zou je mij dan laten verdrinken, of zou je mij er uithalen?’

DIRK bedacht zich een oogenblik.

‘Ik zou er je uithalen, als je er ten minste zelf niet kondt uitkomen.’

‘Juist. Nu, dat is ridderlijk. Een goed ridder is de vriend en redder van zijn' overwonnen vijand, beschermt de vrouwen en zwakken, strijdt tegen hunne verdrukkers en bemint zijne eer boven zijn leven.’

‘Goed gezegd, mijn ridderlijke knaap!’ klonk eensklaps eene stem achter hen. 't Was die van JAN VAN HELU, die hun gesprek voor een groot gedeelte beluisterd had. ‘Met zulke gevoelens zoudt gij waardig zijn een edelgeborene te wezen. Wie leerde u die?’

‘Gij zelf, heer!’ en KOENRAAD wees op het gedicht dat hij had overgeschreven. ‘Wie uw “slag van W o e r o n c leest, voelt dat het schoon is een ridder en krijgsman te zijn.’

(1) Gij moet u niet verwonderen, dat een aartsbisschop in krijgsmansgewaad vocht; ieder geestelijke was toen, in tijd van nood, soldaat.

‘En gij zoudt lust hebben een man van wapenen te worden?’

‘Een man van wapenen en een ridder als 't kan zijn, liever dan altijd over die boeken te zitten suffen.’

JAN VAN HELU lachte.

‘En gij, knaap?’ zeide hij tot DIRK. - ‘Gij schijnt zulke ridderlijke denkbeelden niet te koesteren.’

‘Mijn vader is een vrijgeboren dorper. Ik hoop hem eenmaal van dienst te zijn en later als boer op te volgen,’ zeide DIRK.

‘Zeer verstandig!’ hernam JAN VAN HELU. ‘Bijloo! gij zult er verder mede komen dan uw vriend KOENRAAD. Want het deugt niet, dat men ontevreden is met den stand, waarin de Voorzienigheid ons geplaatst heeft en dat men zich daarboven wil verheffen. Intusschen, beste jongen!’ vervolgde hij tegen KOENRAAD, die met neêrgeslagen oogen stond te kijken; ‘behoud, wat ook uw verder levenslot moge zijn, altijd uwe gevoelens. Zij zijn edel en komen in alle omstandigheden des levens te stade. Wees de beschermer der zwakken, de vriend der noodlijdenden, barmhartig en vergevensgezind jegens uwen overwonnen vijand.’

Op dit oogenblik trad de koster de kamer binnen.

‘Ik ben zeer tevreden over je werk,’ zeide hij tot KOENRAAD, nadat hij zijn schrift had gezien. ‘Je hebt nu vrijaf.’

KOENRAAD liet zich dit geen tweemaal zeggen, en stormde, door DIRK vergezeld, terstond naar buiten, om in de vrije lucht vergoeding te zoeken voor 't zitten suffen in de boeken.

‘Wat zullen wij doen?’ vraagde DIRK.

‘Wel, wat met de veulens rijden,’ zeide KOENRAAD. ‘Of weet je wat anders?’

‘Ja, als je niet kwaad op JAPICK en GIJS waart, dan konden wij wat kloeten[1]. Maar dat gaat nu niet; want je zoudt hen eerst eens willen afranselen.’

‘O, dat is nu weêr over. - Maar kijk eens, DIRK! - Komt daar geen ruiter van den hoogen weg af? Hij draagt de grafelijke kleuren. Zou die hier moeten zijn?’

‘Zeker bij uw' oom, KOENRAAD. Die ontvangt immers wel eens meer boodschappen van den graaf.’

‘O, ja. Maar ik moet toch eens zien, waar hij belandt. En als hij bij ons moet zijn, ga ik naar huis; want zulke menschen weten altijd wat te vertellen, en ik spreek zoo graag eens met hen.’

De ruiter, die op een' tamelijken draf kwam aanrijden, hield zijn paard stil, toen hij bij onze knapen was.

‘Waar woont hier de koster JACOB?’ vraagde hij hun.

‘Ga maar met mij meê,’ zeide KOENRAAD. ‘dan zal ik u den weg wijzen. Ik ben zijn neef en woon bij hem.’

‘O, dat komt goed. - En is 't nog ver?’

‘Wel neen. Gindsche boschaadje om, dan zijn wij er in een oogenblik. - Uw paard schijnt een' langen rid te hebben gemaakt, als men rekent hoe 't met zweet en stof bedekt is.’

‘Dat heeft het,’ gaf de bode ten antwoord, terwijl hij het dier op den slanken hals klopte.

‘Een mooi beest,’ hervatte KOENRAAD. ‘Nu, het zal bij ons een' warmen stal en goed voer vinden. Het heeft

(1) Met den bal spelen.

dit dan ook wel verdiend. - En hoe maakt het de graaf?'

'Heel goed,' antwoordde de bode.

'O, hoe gaarne zou ik hem eens zien, dien edelen graaf, van wien oom mij altijd zooveel goeds vertelt. Hij moet ook zeer ridderlijk zijn.'

'De ridderlijkste aller ridders,' antwoordde de bode, 'en de vriend zijner onderdanen. Een zegen voor het land en de vader van zijn volk.'

'Hier zijn wij er,' zeide KOENRAAD, terwijl hij het ros bij den teugel greep. 'Ga maar naar binnen; ik zal wel voor uw paard zorgen.'

De bode was niemand anders dan 's graven jager en heette DIEDERICK. Hij kwam van wege zijnen meester, om JACOB van M a e r l a n t tegen de volgende week op den Vo g e l e n z a n g te noodigen, alwaar de graaf met zijn hofgezin eenige dagen of weken ging doorbrengen.

'Oom!' zeide KOENRAAD, nadat de bode vertrokken was, 'gij hebt al zoo lang beloofd, mij de levensgeschiedenis van graaf FLORIS te vertellen, en moest dat nu eens doen.'

'Dat wil ik volgaarne. Luister dan. - Onze graaf was nog slechts anderhalf jaar, toen hij zijnen vader verloor en kwam onder de voogdijschap van zijns vaders broeder, zijn' oom FLORIS. Deze sloot met ZWARTE MARGRIET[1] een verdrag, waarbij hij beloofde, een' van GUY'S dochters ter vrouw te zullen nemen. Zoo

(1) MARGARETHA van V l a a n d e r e n , eene woelige gravin, die veel onrust in de wereld gebragt heeft. Zij was de moeder van GUY van V l a a n d e r e n .

dit echter niet gebeurde, zou de jonge graaf zulks in zijne plaats doen.'

'Hoe kon dat, oom? En de graaf was nog geen twee jaren oud?'

'Dat is zulk een' bijzondere zaak niet bij vorsten en heeren. Die worden meestal reeds in de wieg uitgehuwelijkt. - En zoo'n verbond is heilig, en mag niet verbroken worden. Intusschen was dit alles behalve voordeelig voor den jongen graaf; want bij het verdrag was Z e e l a n d als een leen van V l a a n d e r e n erkend en zou de voogd bij zijn huwelijk met GUY'S dochter, die toen twaalf jaren oud was, graaf van Z e e l a n d worden. Zoo ontnam men onzen graaf reeds in de wieg een groot deel van zijn vaderlijk erfgoed.'

'Dat was heel ondeugend van dien oom FLORIS.'

'Dat was het, KOENRAAD. Gelukkig kwam het tot geen huwelijk; want reeds twee jaren later stierf de voogd aan eene wond, die hij op een steekspel te A n t w e r p e n had gekregen.'

'En werd FLORIS toen regerend graaf?'

'Wel neen. Hoe zou een kind van vier jaren kunnen regeren? Zijne moei ALEID, de weduwe van JAN VAN AVENNES, graaf van H e n e g o u w e n , werd nu voogdes. Zij liet den vorstelijken knaap Walsch en Dietsch[1] leeren en trok met hem naar Z e e l a n d . Maar de edelen des lands wilden niet onder eene vrouw staan, en daarom nam zij HENDRIK III, den zachtmoedige, hertog van B r a b a n t , als medevoogd aan. Deze benoemde twee Zeeuwsche edelen om hem te vervangen, de ridders GEROLF en HENDRIK VAN CATS. Bij 's hertogs dood in

(1) Vlaamsch en Nederduitsch.

1261 werd Graaf OTTO van G e l r e voogd. Dit gaf veel twist met ALEID. Eindelijk in 1266, toen FLORIS twaalf jaren oud was, werd hij als graaf gehuldigd. - Zoodra hij den ouderdom van achttien jaren bereikt had, besloot hij, den dood zijns vaders[1] op de W e s t f r i e z e n te wreken. Met eene aanzienlijke legermagt trok hij in 1272 op hen af; doch werd met verlies van vijfhonderd man terug geslagen. Hij sloeg hen evenwel op zijne beurt en ook zij leden een aanzienlijk verlies. Intusschen huwde hij met de dochter van GUY van V l a a n d e r e n, onze lieve en goede gravin BEATRIX, terwijl hij zijne moei ALEID met hare kinderen uit het land verbande.'

'Waarom deed hij dat, oom?'

'Omdat ALEID, die nog eene oude vete tegen het huis van V l a a n d e r e n had, zich zeer tegen dat huwelijk aankantte.'

'En was de graaf dan niet reeds gehuwd?'

'Ja, maar in het geheim, met AGNES van H e u s d e n, de dochter van AERNOUT, heer van der S l u i s. Zij schonk hem eenen zoon, WITTE.'

'WITTE van H a e m s t e d e?'

'Dezelfde. Daar echter het verbond door zijnen oom FLORIS gesloten, hem dwong eene dochter van GUY te huwen, was hij genoodzaakt, zijn huwelijk met AGNES te verbreken en BEATRIX te trouwen. WITTE'S moeder huwde daarna met JAN van H a e m s t e d e, die niet lang geleden gestorven is; waardoor de heerlijkheid weder aan graaf FLORIS is vervallen.

(1) Van Koning WILLEM II, in 1256 door de Westfriezen in 't ijs vermoord.

‘In 1282 besloot de graaf, de Friezen van eenen anderen kant aan te tasten. Hij rustte eene vloot uit, landde te W i j d e n e s en versloeg de Friezen, die hij tot H o o g w o u d e vervolgde. Een oud man, dien FLORIS' soldaten gevangen genomen hadden en aan een' boom wilden ophangen, bood aan, den graaf het graf zijns vaders te wijzen, indien men hem het leven spaarde. Terstond ging men aan 't opgraven en herkende het lijk aan de wapenrusting. De graaf was er zelf bij. Hij gebood nu met het vervolgen op te houden, liet het gebeente van zijnen vader naar M i d d e l b u r g voeren en in de abdij aldaar begraven.

‘Intusschen was aan FLORIS eene dochter geboren, MARGARETHA, die hij aan den zoon van Koning EDUARD van E n g e l a n d uithuwelijkte. Om zijn verbond met E n g e l a n d nog vaster te maken, huwde hij zijn' zoon JAN, later dan MARGARETHA geboren, aan EDUARDS dochter ELIZABETH uit, met de voorwaarde, dat de jonge gravenzoon op zijn zevende jaar naar E n g e l a n d zou worden gebragt en daar opgevoed.’

‘Is het daarom, dat jonker JAN in E n g e l a n d is? Maar gij verhaaldet mij, dat de voogd FLORIS Z e e l a n d aan GUY van V l a a n d e r e n had opgedragen. Was onze graaf na een leenman van V l a a n d e r e n?’

‘Het huwelijksverdrag had hij gestand gedaan door BEATRIX te huwen; maar om Graaf GUY als zijnen leenheer te erkennen - dat kon een man als FLORIS niet deen. Hij wendde zich daarom tot Keizer RUDOLF van D u i t s c h l a n d, en deze gaf hem een bewijs op schrift, dat GUY geen regt op Z e e l a n d had en waarin hij de Zeeuwsche edelen tot gehoorzaamheid aan hunnen wettigen graaf vermaande. Maar deze laatste waren reeds

ontevreden op FLORIS, omdat hij ALEID verbannen had en vooral omdat hij met E n g e l a n d een handelsverdrag, ten voordeele der steden, had aangegaan; en zoo kwam het tot een' openbaren opstand. RENESSE, BORSELEN, MAELSTEDE, KRUININGEN, CATS en nog zeven en twintig anderen wendden zich tot GUY, zwoeren hem trouw en beloofden hem Z e e l a n d te zullen helpen winnen.'

'Hielden zij dan zooveel van den graaf van V l a a n d e r e n?'

'Wel neen. Maar zij waren er braaf knorrig om, dat zij nu voor vast onder den graaf van H o l l a n d zouden komen. Want zoo lang zij niet wisten of zij onder H o l l a n d of V l a a n d e r e n waren, hadden zij kunnen doen wat zij wilden. Nu echter zou hun rijk uit zijn.'

'En wat deed de graaf?'

'Hij wist niet, dat het zoo erg was en zond, om hun een blijk van zijn vertrouwen te geven, zijne vrouw en zijn' zoon naar M i d d e l b u r g. Naauwelijks echter waren zij daar aangekomen, of de stad werd aan den eenen kant door de Zeeuwen, aan den anderen door de Vlamingen belegerd en beloofde, zich binnen weinige dagen over te geven, indien FLORIS niet tot ontzet kwam opdagen.'

'En deed de graaf dit dan niet?'

'Voorzeker. Met een leger trok hij naar Z e e l a n d, alwaar hij te Z i e r i k z e e zijnen getrouwen vriend en bondgenoot JAN van B r a b a n t ontmoette, dien hij in den slag bij W o e r o n c zoo trouw had bijgestaan. Deze verhaalde hem, dat hij reeds alles met GUY geschikt had en dat de Vlamingen W a l c h e r e n verlaten zouden. Hij haalde hem zelfs over, om met hem naar B i e r v l i e t te gaan, ten einde daar een mondgesprek met GUY te houden; maar

naauwelijks was Graaf FLORIS te B i e r v l i e t aangekomen, of de verraderlijke GUY liet hem gevangen nemen.'

'Dat was schandelijk!' riep KOENRAAD uit. 'Maar die hertog van B r a b a n t deugde toch ook niet.'

''t Was geheel en al buiten diens schuld. Hij was er dan ook regt boos om, en deed wat hij kon om FLORIS weder vrij te krijgen; ja, bleef, toen deze op harde voorwaarden ontslagen werd, als gijzelaar in diens plaats. Toen echter onze graaf in vrijheid was, stoorde hij zich niet aan dat met geweld afgeperst verdrag en beoorloogde GUY op nieuw. Deze oorlog liep dit jaar ten voordeele van H o l l a n d af. Ziedaar nu, KOENRAAD! u een en ander verteld van onzen edelen graaf, dien gij binnen weinige dagen zult zien!'

'Ik, oom? - Ga ik dan met u mede naar den V o g e l e n z a n g ?'

'Ja, KOENRAAD! - Ik wil, dat gij, alvorens wij naar D a m m e vertrekken, iets meer van de wereld ziet.'

'O, lieve oom! waarmede kan ik u mijnen dank bewijzen voor zooveel goedheid?'

'Alleen door gehoorzaamheid en liefde mijn kind,' antwoordde de waardige koster.

Hoofdstuk III.
Wat er op den Vogelenzang gebeurde.

Zijt gij, mijne jonge lezers en lezeressen! wel eens met den spoorwagen van L e i d e n naar H a a r l e m gereden? Zoo ja - dan hebt gij ook wel opgemerkt, dat de kondukteur, nadat de lokomotief te V e n e n b u r g water had ingenomen, bij een volgend station, toen de trein andermaal stil hield, het portier van den wagen in welken gij u bevondt, open deed en u toeriep, op zijne eigenaardige, eentoonige manier: 'V o g e l e n z a n g , Heeren!' - Toe ging het portier (want men hield er niet lang op) en kort daarna waart gij aan het station te H a a r l e m , de plaats uwer bestemming.

'V o g e l e n z a n g , Heeren!' - Hebt gij daarbij niet wel eens gedacht: Wat vreemde naam; daar zoo midden in 't zand van de duinen. Als gij echter wat meer van onze Vaderlandsche geschiedenis hadt geweten, dan zoudt gij u herinnerd hebben, dat die naam reeds bijna zes eeuwen oud is, dat de V o g e l e n z a n g vroeger een jagthuis was, door den Hollandschen graaf FLORIS V gebouwd, en dat het zijnen naam ontleent aan het heerlijke ge-

zang der vogelen, hetwelk men daar alle voorjaars kon hooren.

Welnu - denkt u dan eens bijna zes eeuwen terug en vergezelt mij in Augustus van het jaar 1295 naar dat jagthuis, dan zal ik u laten zien, hoe het er toen uitzag, en wat er alzoo in den naasten omtrek gebeurde.

Wanneer gij van een jagthuis hoort spreken, dan moet gij u geen kasteel voorstellen met dikke, zware steenen muren, met getakte transen en sterke torens, met breede, diepe grachten, waarover eene stevige ophaalbrug den eenigen toegang tot het slot verleent. Verre van daar. Een jagthuis had die verdediging niet noodig; want welken vijand zou 't in de gedachten zijn gekomen, zulk een gebouw te willen veroveren? - Vooreerst was het van den weg afgelegen, en kon 't dus niet de minste belangrijkheid hebben als sterkte; en ten tweede: het azen op buit kon den krijgsman slecht verlokken; want de weinige meubelen die er zich bevonden, waren de moeite van zulk een' omweg niet waard.

Daar staan wij dan vóór 't jagthuis de V o g e l e n z a n g , een eenvoudig houten gebouw, ruim genoeg om den graaf en eenige zijner gasten te herbergen. Ziet, daar boven de gothisch[1] gebouwde poort, door welke men 't huis binnentreedt, staat de alonde H o l l a n d s c h e liebaart[2] gebeeldbouwd. Drie kruisramen met hunne groene, ondoorzigtige, in lood gevatte kleine ruitjes, prijken aan

(1) Men heeft verschillende bouworden; als: Dorische, Ionische, Korinthische, Byzantijnsche, Romanische, Gothische, enz. De laatste onderscheidt zich vooral door hare boogswijs gebouwde deuren, ramen en dak; gelijk men die nog vindt in onze oude kerken.

(2) De roode klimmende leeuw, het oude wapen van H o l l a n d . en nog het wapen dier provincie.

den voorgevel. Hunne kozijnen zijn met kunstig gesneden bloemfestoenen versierd; boven elk raam steekt een hertenkop uit den muur - die toonen u de bestemming van het huis duidelijk aan. Het dak is slechts met riet gedekt, en die vier torentjes, die er boven uitsteken, lijken veel op groote peperbussen.

Keert u nu om, dan ziet gij regt tegen over den ingang van het jagthuis een' lange, breede laan. Daar ginds midden op ligt eene planken brug, over de smalle vaart of wetering, welke van N o o r d w i j k tot digt bij H a a r l e m loopt en haar water ontvangt uit enkele beekjes die in de duinen ontspringen. Een dezer beekjes kronkelt om een groen veld, ‘'s Graven made,’[1] genaamd en tot spelen en ligchaamsoefeningen bestemd.

Een uitlokkend gezigt levert dat veld op dit oogenblik op, niet zoo zeer om het vrolijke groene grastapeet, of het verschillend gekleurd gebladerde van de boomen die er om heen staan, even min om de schoone vergezigten, die de openingen tusschen de boomgroepen opleveren: uitgestrekte, vette weiden, waarop runderen en paarden grazen, of de duinen met haar kreupelhout en blanke toppen; neen - een ander tooneel boeit ons. Aan den eenen kant der made zijn verscheidene edelen en ridders bezig hunne krachten te oefenen en hunne behendigheid te laten zien, aan den anderen kant vinden wij hunne zonen en schildknapen die zich met verschillende spelen vermaken. Draaijen wij nu links af, de laan dwars over, dan bevinden wij ons op eene andere opene plek, door populieren en kreupeleiken omgeven. Vertoeven wij hier eerst eenige oogenblikken, dan gaan wij naar de made terug.

(1) Onder dezen naam is 't nog bekend. *Made* beteekent *meadow*, weide.

Onder de schaduw van een' zwaren beuk, wiens breede takken zich ver uitbreiden, liggen drie knapen in 't mollige gras uitgestrekt, met elkander te praten. Aan hunne kleeding herkent gij hen terstond voor kinderen van dorpers, en wel van lijfeigenen. Hunne kolders of rokken (om 't lijf gesloten buizen) zijn even als hunne hozen (broeken) van de grofste sargie; terwijl de holtsblokken aan hunne voeten vrij wat afsteken bij de fijne tootschoenen (puntschoenen) van de adellijke jonge heertjes, die zich op de made bevinden.

'KEES!' zegt een van de knapen tot zijnen makker die 't digst bij hem is, ''t zou toch niet onaardig zijn, als wij ook zoo op de made konden spelen zoo als die edelknapen.'

''t Zou wat, bijloo!' gaf de andere ten antwoord. 'Denk jij dan dat die edelknapen zooveel meer vermaak hebben dan wij? Ik ben tevreden met hetgeen ik heb en ben. Waartoe zou ik meer verlangen?'

'Non, KEES,' zeide de derde. 'Dat kan je niet meenen. Die groote meneeren hebben vrij wat boven ons vooruit. Zij hebben wat zij willen, en trappen ons arme dorpers, alsof wij niet meer waren dan redeloos vee.'

'En noemen ons "keerlen" en "wijven", alsof wij van minder maaksel zijn dan zij,' voegde de eerste spreker er bij.

'Ja, JAPICK, je hebt wel gelijk,' zeide TEUN, de derde spreker. ''t Moest nog eens komen, zoo als voor een twintigtal jaren.'

'Wat was dat?' vraagde KEES.

'Dat zal ik jelui vertellen,' hernam TEUN. 'Mijn vader heeft het mij meermalen verhaald; want die is er bij geweest.'

‘Vertel op,’ zeiden de beide anderen, terwijl zij digter bij hem schoven.

‘Jelui moet dan weten,’ hernam TEUN, ‘dat alvorens onze goede grave FLORIS aan 't bestuur kwam, de eigenhoorigen vreeselijk onderdrukt werden.’

‘Daar heb ik wel eens van gehoord,’ zeide JAPICK. ‘Zoo moest onder andere een lijfeigene alles geven wat hij had, indien het zijnen heer goed dacht het hem af te nemen. Als 't weder dreigde slecht te worden en zijn oogst nog te veld stond, moest hij zijn eigen graan laten bederven om dat van zijn' heer binnen te halen. En als hij het hart had zijn koren zelf te malen en niet op den molen van den heer; dan werd al zijn graan verbeurd verklaard.’

‘Ja JAPICK!’ hervatte TEUN. ‘Als dat alles geweest was. Maar er waren nog zoo vele andere zaken, die ik niet weet te noemen. Kort en goed; er is een tijd dat de maat vol is. Zoo was 't ook hier. Heel K e n n e m e r l a n d en W a t e r l a n d stonden op, trokken naar de sloten der edelen, verwoestten die en vervolgden zegevierend hunnen togt naar A m s t e l l a n d .’

‘En verwoestten zij daar 't slot ook?’

‘Neen. Heer GIJSBRECHT stelde zich aan hun hoofd en nam met hen de stad U t r e c h t in.’

‘Dat was een' viktorie!’ riep JAPICK uit. ‘Jongens! daar had ik wel bij willen zijn.’

‘Maar hoe liep het af? vraagde KEES.

‘Ja, wat zal ik u zeggen. 't Is kwaad kersen eten met de grooten, want zij gooijen je met de steenen; zegt het spreekwoord. JAN VAN PERSIJN stak de dorpen der Kennemers in brand. Dit deed hen terugkeeren en.... de edelen waren spoedig weêr de baas en verdrukten ons op nieuw.’

‘Tot graaf FLORIS ons in zijne bescherming nam en ons lot verbeterde,’ zeide KEES. ‘Maar nu jij van dien Kennemer opstand spreekt, moet ik je toch eens vertellen, wat er in de stad H a a r l e m gebeurd is.’

‘Ja, vertel, vertel!’ riepen JAPICK en TEUN.

‘In hun woeden kwamen de opgestane Kennemers ook voor genoemde stad(1) welker slotvoogd een man was, die zich door wreedheid en barschheid ten aanzien van zijne onderhoorigen had doen kennen. Vreeselijk weêrgalmden hunne kreten en bedreigingen door de holle zalen van het kasteel en de slotvoogd wiens geweten hem 't lot afschilderde dat hem te wachten stond, was radeloos. Zich te verdedigen was onmogelijk. Er was geen tijd geweest om zich behoorlijk van mondvoorraad en verdedigingswerktuigen te voorzien. Met angst staarde hij die onafzienlijke bende aan, die met opgeheven vuist dreigde, hem als een' hond te zullen doodslaan.’

‘Dat zou zijn verdiende loon zijn geweest,’ merkte TEUN aan.

‘Dat zou 't,’ bevestigde JAPICK. ‘Zoo 'n dood was nog te goed voor een' beul, die jaren lang zijne arme onderzaten geplaagd en getergd had. Doch hoe liep het met hem af, KEES? Scheurden zij hem niet in stukken?’

‘Luister. De slotvoogd had eene edele vrouw, eene dame, die hem, hoe slecht hij ook haar behandelde, nog steeds beminde: het ware tegenbeeld van haren echtgenoot. Waar hij gevreesd ea verfoeid werd, waar men

(1) Men moet de stad H a a r l e m wel onderscheiden van het kasteel Haarlem, dat door JAN VAN PERSIJN werd bewoond en twee uren verder lag.

hem haatte en verwenschte, werd zij door het volk als eene heilige vereerd en op de handen gedragen; want zij was de weldoenster der ongelukkigen, en heelde vele wonden, welke haar man had geslagen.'

'En hebben zij die edele dame kwaad gedaan?' vraagde JAPICK. 'Bijloo! dat zou schandelijk zijn geweest.'

'Wacht dan, JAPICK! Als gij mij zoo telkenmale in de rede valt, raak ik den draad kwijt en kan ik 't u niet vertellen. Waar was ik ook weêr?... O, ja, ik weet het. Terwijl de woedende Kennemers daar stonden, gereed elk oogenblik het slot te bestormen, waagde die moedige dame zich alleen op den trans. Honderde armen hieven zich omhoog met steenen gewapend, honderde bogen werden gespannen om haar te treffen; maar duizende armen hielden den steen en de pijl terug. - "Kom af, vrouwe!" riep men haar toe, "ga vrij de poort uit, u zal niemand een haar krenken." - "En mijne vrouwen dan?" vraagde de dame. "Geen harer deed u immer eenig leed - integendeel zij hebben mij geholpen, om u wel te doen." - "Neem al uwe vrouwen met u, wij willen die sparen; haar zal geen leed geschieden," was het antwoord der bende. - "En waarvan zullen wij dan leven, goede menschen? Waarvan ons kleeden, waarmeê ons voeden? Staat mij toe, mijne male te vullen met het beste wat ik bezit." - "Toegestaan, edele vrouwe! Voor u en uwe juffers!" was het antwoord der schare.'

'Mooi zoo'; riep JAPICK uit. 'Dat waren fiksche kerels, die Kennemers. En ging de edelvrouw? En wat nam ze meê?'

'Dat zult gij hooren. Kort daarna werd de poort van't kasteel open gedaan. De burgtvrouw trad vooruit, met een' zwaren, grooten zak beladen. Achter haar heure

juffers. Rustig ging zij met hare vrouwen voort, langs de Hoflaan tot aan den Oosterweg, die voorbij Haarlem van Heemskerk naar Sint-Aegtenkerk voert, totdat zij aan een berkenboschje kwam, waar niemand haar kon zien en waar zij haren zwaren last nederzette. Hier deed zij de male open, en....'

'Wat was daarin?' vraagde TEUN.

'De slotvoogd. Zij had den boozen man gered, die haar zoo menigmaal ruw behandeld, ja....'

Op dit oogenblik werd hun gesprek gestoord door de plotselinge komst van een' jongen edelknaap, met eene hondenzweep gewapend. Wat zijne kleeding bij die der dorpers afstak! De mouwen van zijn' fijn lakenschen wijden rok, waren in de lengte opengesneden. Door die openingen, met gouddraad gestikt, kwam de wit satijnen voering heen. Aan zijne hozen, boven de knie vastgebonden en van de zelfde kleur, waren de housen van fijne vleeschkleurige stof vast; opengesneden tootschoenen met naar boven gekeerde punten versierden zijne voeten en op 't hoofd droeg hij eene fluweelen baret, met een' gouden knoop, waarin eene schoone reigerveder stak. Op de borst had hij 't wapen van Velzen, waaraan men hem terstond als den schildknaap van heer GERARD herkende. En al hadde ook zijne kleeding niet boven die der dorpers uitgestoken, sijn fijn besneden gelaat, zijn schoon gebogen neus en de trotsche zich opkrullende bovenlip zouden onmiskenbaar de adellijke geboorte te kennen gegeven hebben van WILLEM, jonker van Vaartwijk.

'Luije rekels!' begon de jonge edelman, terwijl hij dreigend de jagtzweep in de hoogte hief. 'In trouwe! 't Staat je fraai, hier te liggen in 't gras, in plaats van op 's graven jagthonden te passen en hun eten te geven.'

‘Wij hebben de honden reeds bezorgd,’ zeide JAPICK, ‘en mogen nu toch wel wat in 't gras liggen.’

‘Doe, wat je gezegd wordt, dorper!’ hernam WILLEM van Va a r t w i j k , ‘en geen woord tegen, of ik zal je de hondenzweep laten voelen.’

Bij deze woorden hief hij die dreigend op, om haar op den rug der knapen te doen neêrkomen, die alle drie waren opgestaan en nog te veel onderdanigheid voor den adellijken jonker hadden, dan dat zij het zouden gewaagd hebben zich tegen hem te verzetten; toen eensklaps een knaap uit eene der zijlanen te voorschijn trad en zich tusschen den schildknaap en de jongens plaatste.

‘'t Zou u geraden zijn,’ zeide deze, terwijl hij WILLEM van Va a r t w i j k van 't hoofd tot de voeten mat, ‘uwe hondenzweep voor de beesten te houden en ze niet voor menschen te gebruiken.’

‘Menschen!’ zeide de jonker verachtelijk, terwijl hij den ongeroepen verdediger met een' trotschen blik aanzag. ‘Als jij, die zeker ook van hun' soort zijt, nog een woord spreekt, zal ik jou eens laten voelen, hoe de striemen met een' hondenzweep smaken.’

‘Dat zult gij wel laten, vriend! Want bijloo! den eersten slag zou ik niet van u afwachten. Maar gij moest u schamen, in de nabijheid en op het erf van onzen genadigen heere, den graaf FLORIS, zulk een' taal te durven voeren.’

‘Mijn heer is oppervalkenier van zijne genade,’ gaf de jonker ten antwoord, die toch eenig ontzag voor den stevigen ligchaamsbouw van den knaap scheen te hebben, ‘en.... Maar ik hehoef jou geen rekenschap te geven van mijne handelingen. Uit den weg - of....’

En hij hief zijne zweep op, om den indringer de waarheid daarvan te doen gevoelen. Op hetzelfde oogenblik echter sprong deze een paar passen vooruit, en eer de jonker er op verdacht was, had hij hem het strafwerktuig uit de handen gerukt en stond op zijne beurt dreigend voor den trotschen knaap.

''t Zon mij weinig kosten, u even zoo te behandelen als gij 't mij wildet doen; en bijloo! gij hadt een pak verdiend, schildknaap!' zeide de moedige jongen. 'Maar ik wil mijne handen niet bezoedelen, en....'

Intusschen was de jonker van de verbazing bekomen, die hem eenige minuten lang roerloos had doen staan. Met een' snellen sprong, als ware hij een tijger geweest, viel hij op zijn' vijand aan en zou, ware deze niet in kracht en vlugheid ver boven hem geweest, hem zeker op den grond hebben geworpen. Maar door eene vlugge wending, even snel als de aanval van zijne tegenpartij, ontging de vreemde knaap den eersten schok, greep niet minder behendig den jonker aan en deed hem achterover in het mollige gras tuimelen, waarna hij met zijne stevige vuisten de adellijke handen omklemde en hem de knie op de borst zette. Schuimbekkend van woede lag WILLEM van V a a r t w i j k daar, terwijl de drie dorperknapen zich niet weinig vermaakten over zijne nederlaag.

Op dit oogenblik deed zich eene stem hooren. 't Was die van een' man van ruim veertig jaren, wiens innemend gelaat en vriendelijke blaauwe oogen, vereenigd met zijne romde, welluidende stem, zeer geschikt waren, om het hart van anderen te winnen en toch ontzag in te boezemen. Zijn blond krullend haar was bedekt door eene rijk versierde kaproen (muts) van fluweel; terwijl

zijn bliaut (korte rok) van fijn blaauw laken, door een' met diamanten omzetten gordel om het lijf gesloten, zijn' hoogen rang deden vermoeden. Op de borst van zijn' bliaut was de Hollandsche liebaart met goud gestikt. Een gouden keten, aan welken een prachtig medaljon met diamanten omzet, hing om zijnen hals. Hij had, achter het geboomte verborgen, alles gehoord, wat er tusschen den jonker en den vreemden knaap was voorgevallen, en dat hij van hoogen rang moest zijn, bleek uit de eerbiedige houding, die de dorperskinderen aannamen, toen zij hem zagen. Onze voorvechter had dit echter niet bemerkt en keek eerst van zijnen overwonnen vijand naar den aangekomene, toen deze op vriendelijken en ernstigen toon zeide:

'Laat den jonker los, knaap!'

Aan het gebiedende dier stem, hoe vriendelijk ook van toon, kon de overwinnaar geen' weêrstand bieden. Hij stond dadelijk op en liet zijne tegenpartij los; terwijl hij den man zwijgend aanzag.

'Wie zijt gij?' was de vraag van den vreemde, 'en wie heeft u geleerd, u voor anderen in 't harnas te steken?'

'Ik heet KOENRAAD, heer!' antwoordde de aangesprokene vrijmoedig, terwijl hij den vrager aanzag 'en woon bij mijnen oom JACOB, koster van de kerk te M a e r l a n t , die mij na moeders dood in huis heeft genomen. Mijn oom had van den edelen grave FLORIS eene uitnoodiging ontvangen, om op den Vo g e l e n z a n g te komen en mij veroorloofd, hem te vergezellen.'

'Uw oom is dus reeds aangekomen, en men heeft het mij niet gemeld? 't Verwondert mij echter nu niet, dat gij zulke goede gevoelens zijt toegedaan. Gij schijnt een

krijgshaftige knaap te zijn. Waartoe nam uw oom u met zich?'

'Om mij al het fraais te laten zien, dat ik hier zou aantreffen, om edelen, ridders en knapen te zien spelen en worstelen. Maar vooral, omdat ik zoo zeer verlangde onzen edelen graaf te aanschouwen, van wien ik reeds zooveel houd, alsof hij mijn eigen vader was.'

De onbekende glimlachte. 'Gij zoudt dan zoo gaarne den graaf eens zien,' zeide hij. 'En waarom houdt gij zooveel van hem?'

'Omdat hij de edelste man is in 't land, niet alleen door zijne geboorte, maar veelmeer door zijne voortreffelijke hoedanigheden, door zijne liefde tot zijn volk, waardoor hij dagelijks van duizenden gezegend wordt, die hij van lastdieren tot menschen heeft gemaakt.'

'Gij spreekt verstandig, knaap!' hernam de andere, terwijl zijn vriendelijk oog met welgevallen op KOENRAAD rustte. 'En 't doet mij genoegen te bemerken, dat uw hart niet minder goed is dan uwe vuisten. Gij hebt u zeker in den wapenhandel geoefend?'

'In 't vechten en worstelen, ja, heer!' antwoordde KOENRAAD. 'Maar mijn leven is overigens in andere bezigheden voorbijgegaan. Mijn oom laat mij veel de pen hanteren; terwijl ik liever de wapenen zou voeren, zoo als die ridders in den slag bij W o e r o n c .'

'Gij zoudt dus een man van wapenen willen worden?'

'Ja, heer!' antwoordde KOENRAAD met een' zucht. 'Maar welk ridder zal mij ooit als schildknaap willen hebben?'

'Wij zullen zien,' zeide de vriendelijke man. 'En gij, jonker,' sprak hij tot den andere, die daar als een standbeeld KOENRAAD met verbetene woede stond aan te staren en

zich heimelijk beloofde, eens wraak te zullen nemen, ‘gij waagt het niet weder, uwe zweep anders te gebruiken dan voor honden, hoor!’

Dit zeggende, knikte hij vriendelijk tegen KOENRAAD en ging heen. De jonker zocht zijne zweep weder op, balde de vuist tegen zijnen overwinnaar en zeide:

‘'t Zal u eens berouwen.’

KOENRAAD lachte om deze bedreiging en keek den trotschen jonker spottend na.

‘Weet gij wel, met wien gij daar gesproken hebt?’ vraagde JAPICK.

‘Met wien? Met een' van 's graven heeren, denk ik.’

‘Met onzen genadigen graaf zelf.’

‘Met onzen genadigen graaf FLORIS den vijfde?’ vraagde KOENRAAD verbaasd.

‘Met niemand anders?’

‘En ik heb zoo oneerbiedig tegen hem gesproken!’

‘O, dat zal hij u niet euvel duiden; want hij is altijd even minzaam jegens iedereen,’ hernam JAPICK. ‘Ook de genadige gravin is algemeen bemind. Dikwijls treedt zij onze hutten binnen en spreekt met ons, alsof wij haars gelijken waren.’

‘En ik heb 't niet begrepen, dat het de graaf was!’ zeide KOENRAAD. ‘Hoe kon ik zoo dom zijn! Ik had het aan zijn beminnelijk gelaat moeten zien. En hij groette mij zoo vriendelijk, toen hij heenging.’

Dit zeggende, verliet KOENRAAD onze knapen en ging naar 's Graven made, waarheen hem 't vrolijke gejuich lokte.

Hoofdstuk IV.
Hoe ongelukkig een Hartjesdag kan afloopen.

‘Zoo, jongeheer!’ klonk 't onzen KOENRAAD te gemoet, juist toen hij voor 't huis den V o g e l e n z a n g was. ‘Zijt gij met uw' oom meêgekomen?’

KOENRAAD keek op en zag den jager voor zich staan, die onlangs in M a e r l a n t geweest en zijnen oom de uitnoodiging van den graaf gebragt had.

‘Zooals gij ziet, DIEDERICK,’ antwoordde de knaap. ‘Gij bemerkt daaruit, hoe goed mijn oom voor mij is.’

‘Dat dunkt mij, en hebt gij nu onzen goeden graaf reeds gezien?’

‘Of ik hem gezien heb? - Ik heb hem zelfs gesproken.’

‘Gesproken? Nu, dan zijt gij er gaauw bij geweest. Gij zijt toeh immers pas aangekomen.’

‘Sedert ongeveer een uur. Maar hoor eens, DIEDERICK, vertel mij, wie dat zijn - daar op dat groote veld?’

‘Volgaarne,’ antwoordde de jager. ‘Ziet gij daar ginds dien ouden man, die met zulk een' aandacht naar 't vogelschieten zit te kijken?’

‘Die met dat wapenschild op de borst, waar een in zilveren en roode dobbelsteenen verdeeld kruis op vier zwarte balken is geplaatst?’

‘Juist. Dat is GIJSBRECHT IV, heer van A e m s t e l , M i j d r e c h t , D i e m e n , W e e s p en L o e n e n . Hij is opperjagermeester en een rijk en aanzienlijk heer; die daar is zijn zoon JAN. Nu zestien jaren geleden was heer GIJSBRECHT een van de twaalf edelen en ridders, door den graaf met het halssieraad van de orde St. JACOB beschonken. Zie, dat hangt hem op de borst.’

‘Even als dien grijzen edelman, die daar naast hem zit,’ zeide KOENRAAD. ‘Kent gij dien ook?’

‘Wel, wie zou dien edelen onder de edelen niet kennen? Dat is de grootmagtige baron WILLEM van B r e d e r o d e , wiens sterk kasteel gij van gindsche duinen zijn' hooge torens kunt zien uitsteken.’

‘O, is dat die WILLEM van B r e d e r o d e , waar oom mij wel van verteld heeft, die als Maarschalk van H o l l a n d in 1256 den togt tegen F r i e s l a n d mede maakte....’

‘Waarbij de edele Koning WILLEM II noodlottig om 't leven kwam, doordien hij zich te ver vooruit gewaagd had.’

‘Juist. Maar BREDERODE joeg de Friezen moedig voor zich uit, tot hij de treurige mare van 's Konings dood ontving. Ook in de Friesche veldtogten van 1272 en 1282 heeft hij zich dapper gedragen. En wie is dat, die daar zoo druk met hem in gesprek is? Dat is een kloek man.’

‘Dat is hij, en niet minder kloek naar 't ligchaam dan naar den geest. Zijn kasteel is niet ver van dat van B r e d e r o d e , ook in de duinen gelegen. Hij heet GE-

RARD en is heer van Velzen. Die edelman, dien gij daar aan zijne linkerhand ziet staan en die daar juist door graaf FLORIS wordt aangesproken, is HERMAN van Woerden.'

'Wat ziet hij er donker uit. Hij is zeker geen vriendelijk heer.'

'Even min als die edelman, die daar bij hen komt staan. Dat is een Zeeuw; hij heet JAN en is heer van Renesse, een der aanzienlijkste heeren van zijn gewest.'

'Wie is die jonge edelman, die daar den boog spant? Zie, hij mikt. Hij schiet.... Hè! een vleugel van den vogel af... Dat was knap! Men wenscht hem geluk met zijn goed schot. Wie is hij?'

'ARENT van Benskoop, de zoon van heer GIJSBRECHTS broeder, ARENT van IJsselstein. Die hem daar de hand schudt, is WILLEM van Zaanden, wiens kasteel aan den Zaanstroom is gelegen, en die edelman, die daar naar den vogel wijst, is heer WOLFERT van Borselen, ook een Zeeuwsch edelman en een zeer aanzienlijk heer.'

'Gij schijnt ze allen goed te kennen, DIEDERICK,' merkte KOENRAAD aan.

'Zou ik niet? - Ik ben te lang in 's Graven dienst geweest, dan dat ik niet al zijne edelen zou kennen. Kijk, daar hebt gij JAN van Heusden en HUGO van Baerland ook.'

'Maar hoe komt het, dat gindsche jonge edelman zich bij die ouderen voegt. Waarom doet hij niet met het groepje der jongere meê?'

'Dat is 's Graven oudste zoon, de edele WITTE van Haemstede?'

‘Is dat WITTE van H a e m s t e d e ?’ riep KOENRAAD uit. ‘Zie, daar spant hij den boog. Ha! daar vliegt de pijl... de vogel stort er af. Hij heeft den prijs gewonnen!’

Een luid hoezee! liet zich bij dit welgelukte schot hooren. Allen verdrongen zich om den bekwamen schutter die den prijs behaald had, en graaf FLORIS reikte hem dien over.

‘Hoe jammer, dat zulk een edel jongeling zijnen vader niet kan opvolgen!’ zeide KOENRAAD. ‘Jonker JAN zal zeker wel met hart en ziel een Engelschman worden.’

‘Helaas, ja!’ zeide DIEDERICK. ‘Maar toch is hij ons lief als de zoon van onze goede gravin BEATRIX.’

‘En toch zeker niet minder als die van onzen edelen en goeden graaf.’

‘Natuurlijk. Doch daar komt mijn' goede ELSKE aan. - Wat wilt gij, ELSKE?’ vraagde hij aan een meisje van ongeveer denzelfden ouderdom als KOENRAAD.

‘Vader!’ zeide het meisje, ‘WALTER is daar zoo even bij ons geweest en heeft u, uit naam van den graaf, laten zeggen, dat wij zouden zorgen, om aan den geleerden JACOB van M a e r l a n t en zijn' neef eenige dagen huisvesting te verleenen.’

‘Wel, dat is goed, mijn kind,’ zeide de jager, terwijl hij in de handen wreef. ‘KOENRAAD, dan zijt gij mijn gast. Nu, wij zullen wel zorgen, dat gij het goed bij ons hebt; daar behoeft gij niet aan te twijfelen. Niet waar, ELSKE! Zoo'n aardig jong heertje huisvest niet alle dagen in onze woning.’

ELSKE kreeg eene kleur, doch antwoordde vriendelijk:

‘Al wie ons door onzen goeden graaf aanbevolen wordt,

is ons welkom. Maar, lieve vader! gij moet met mij mede, om 't noodige te beschikken.'

'Dus tot straks, KOENRAAD!' zeide de jager en reikte den knaap de hand. 'Hoe nu, ELSKE! zegt gij onzen aanstaanden gast geen goe'ndag? Zult gij hem niet een enkel woord toespreken?'

'Tot straks, jongeheer!' mompelde het meisje schuchter.

'Zeg maar, KOENRAAD,' zeide deze.

'Nu dan, KOENRAAD, tot straks,' hervatte 't meisje; terwijl zij de hand van haren vader greep en met hem de groote laan die voor 't huis lag, ophuppelde.

Aan den anderen kant van 's Graven made waren de jongere edellieden en schildknapen bezig met andere spelen. Sommigen speelden met den kaatsbal, anderen waren aan 't klotsen (kegelen) en weder anderen trachtten een stuk lood door eenen ring te werpen. Worstelen en spiegelgevechten waren niet de minst gezochte uitspanningen. Onder hen onderscheidde men vooral: JAN van Avennes, 's graven neef, een' wakkeren knaap en die met GERRIT van Voorne, zoon van den magtigen heer van Voorne, den graaf als schildknaap diende; den vijftienjarigen WILLEM van Egmond en zijn' broeder WOUTER, die ongeveer een jaar jonger was, DIRK van Kuyk en DIRK van Lynden, beiden ongeveer zestien jaren; de laatste was de zoon van een' der rijkste grondbezitters uit Gelre. 't Zou u vervelen, als ik ze u allen wilde opnoemen, die daar waren. Onze KOENRAAD keek hunne spelen bedaard aan; hoe gaarne had hij met hen meêgedaan, vooral in die spiegelgevechten of in 't worstelen; 't zou echter niet lang duren, of hij zou daartoe in de gelegenheid worden gesteld.

'Wat wil die ellendige dorper daar?' riep eensklaps

WILLEM van Va a r t w i j k uit, die zich wel gewacht had zijnen makkers te vertellen, hoe KOENRAAD hem onder de knie had gehad.

'Wat doet gij daar, lummel?' riep DIRK van W a s s e n a a r , een knaap van ongeveer zestien jaren.

'Wat ik hier doe, gaat niemand aan,' antwoordde KOENRAAD. 'De wereld ia groot genoeg voor u en voor mij.'

'Lompert!' riep WILLEM van Va a r t w i j k . 'Wij zullen u leeren, ons te bespieden.'

'Daar hebt ge een' lekkere muilpeer van den lompert,' zeide KOENRAAD, terwijl hij den jonker eene oorveeg gaf, die hem achteruit deed deinzen.

'Dat eischt wraak, jonkers!' riep WILLEM van E g m o n d . 'Laat ons den boerenprengel afranselen.'

'De eerste die mij nadert, bijt in 't zand,' zeide KOENRAAD; terwijl hij beide vuisten balde.

Ondanks deze waarschuwing meenden onze edelknapen, dat zij den ongelikten beer door hun aantal wel zouden overwinnen. Zes te gelijk vielen dus op hem aan; maar KOENRAAD hield stand. Eerst kreeg WILLEM van E g m o n d van hem een' stomp, die hem achterover deed tuimelen; toen gaf hij diens broeder WOUTER een' oorveeg die hem deed wijken; daarop wierp hij DIRK van K u y k achterover op den grond. Waarschijnlijk echter zou hij toch voor de menigte hebben moeten onderdoen, ware niet graaf FLORIS hem te hulp gekomen, wiens forsche stem de jonkers uit elkander dreef.

'Alweêr aan 't vechten, knaap!' zeide hij glimlagchende. 'Gij hebt veel van een' kemphaan en schijnt niet bang te zijn.'

'Ik bang, uwe genade?' zeide KOENRAAD. 'Bang is

een woord, dat ik nooit heb gekend. Maar die knapen komen met hun allen. Laat hen een voor een komen, en ik zal hun zooveel geven, dat zij 't niet meer wagen mij aan te randen.'

'Zijt ge weêr aan den gang, vechtersbaas?' klonk eene stem achter KOENRAAD.

'Ha, meester JACOB!' riep FLORIS; terwijl hij den koster de hand reikte. 'Waar hebt gij toch al dien tijd gezeten? Hartelijk welkom op den V o g e l e n z a n g !'

'Genadige heer!' begon de koster. 'Ik heb de vrijheid genomen, van uwe vriendelijke uitnoodiging gebruik te maken, en ik zou u reeds dadelijk mijne groete hebben gebragt, indien uwe genade het niet te druk had gehad met de spelen, die hier aan den gang zijn.'

'Nogmaals welkom, meester JACOB!' hernam FLORIS. 'Gij hebt een' dapperen neef, naar ik bemerk.'

'Een' regten voorvechter, die altijd spreekt van ridderlijkheid en ridderlijke deugden, maar die ongelukkig al zijne ridderlijke hoedanigheden in zijn' krachtigen arm en stevige vuisten laat berusten.'

'Maar toch met dat al zich de partij der verdrukten meesterlijk weet aan te trekken. - Doch, komaan! meester JACOB, vergezel mij naar gindsche edelen. Zij zullen het zich ten genoegen rekenen met u kennis te maken.'

Dit zeggende, nam FLORIS den eenvoudigen koster met zich; terwijl KOENRAAD van die gelegenheid gebruik maakte, om zich te verwijderen.

'Wat drommel! gij nog hier?' riep de jager DIEDERICK hem te gemoet. 'Maar wat ziet gij rood! Hebt gij soms een paar bekers Azoys of rood Beyaarts gedronken?'

'Ik Azoys drinken, DIEDERICK?' antwoordde KOEN-

RAAD. ‘Dat weet gij wel beter. Maar ik ben aan 't vechten geweest met eenige edelknapen, die mij wilden verbieden naar hunne spelen te kijken.’

‘En gij hebt....’

‘Hun de kracht mijner vuisten laten voelen. Toch zou ik voor hun aantal hebben moeten zwichten, ware de graaf mij niet te hulp gekomen..’

‘Al weder de graaf!’ zeide DIEDERICK. ‘Gij schijnt onder de bijzondere bescherming van onzen genadigen heer te staan.’

‘'t Kan zijn, DIEDERICK! En als dat waar is, ben ik er trotsch op; want edeler heer dan onze graaf zal er wel niet op aarde bestaan.’

‘Hoor mij dien knaap eens aan!’ riep DIEDERICK uit. ‘'t Is nog pas twee uren, dat hij onzen graaf kent, en nu reeds spreekt hij op die wijs van hem.’

‘Ik ken hem langer, dan gij denkt. Mijn oom heeft mij zoo dikwijls van hem verteld.’

‘Geen wonder. - Maar ga met mij meê, KOENRAAD. Gij zult wel honger hebben, dunkt mij.’

‘Dat kondt gij wel raden, DIEDERICK,’ antwoordde KOENRAAD, terwijl hij met den jager medeging.

Wij zullen twee dagen overslaan. 't Was de derde Maandag in Augustus, nog in A m s t e r d a m en H a a r l e m bekend onder den naam van ‘Hartjesdag’. In de eerste stad wandelen nog ten huidigen dage duizenden van menschen van den D a m naar de H a a r l e m m e r p o o r t, 'tgeen men ‘hartjesjagen’ noemt; terwijl men met pistolen schiet of klein vuurwerk afsteekt. In H a a r l e m stroomt de bevolking op dien dag de poorten uit, om aan de A m s t e r d a m s c h e v a a r t een kopje thee te drin-

ken; om in tentschuitjes naar de B r o u w e r s k o l k te varen of om bedaard naar den B l i n k e r t te wandelen.

't Was toen vrij wat anders. De H o u t was toen veel grooter dan tegenwoordig. 't Was een uitgestrekt bosch, doorsneden met enkele wegen, die dienden om de hoofdplaatsen te vereenigen. Allerlei soort van wild was daar in overvloed. Het edele hert wandelde nog vrij rond en eene menigte van hazen en konijnen hadden er ruim baan. Zelfs liet zich 't everzwijn er nu en dan wel zien. Een' heerlijke jagt voor den graaf en zijne gasten. Maar eenmaal in 't jaar, en wel op den derden Maandag in Augustus, was het den poorters van H a a r l e m veroorloofd, op deze herten en op al het wild, dat zich op de grafelijke domeinen bevond, te jagen. Zij mogten echter geen ander wapen gebruiken dan stokken en steenen, terwijl het hun streng verboden was, honden meê te nemen.

'Wij gaan morgen naar H a a r l e m ,' zeide DIEDERICK des Zondagsavonds tegen KOENRAAD. 'Ik moet met den jagtwagen naar de stad, om 't een en ander in te koopen en af te halen. Gaat gij dan met ons mede?'

'Voorzeker,' antwoordde de knaap. 'Ik heb grooten lust om dat eens aan te zien. 't Moet wel aardig zijn, die goede poorters de herten te zien vervolgen.'

'De herten? - Die storen zich weinig aan die onedele jagers. Zij begeven zich slechts wat dieper in 't kreupelhout, omdat zij 't beneden zich rekenen voor zulk een' zwak gewapende bende te vlugten.'

'En het kleine wild?'

'Daarop wreken zij zich. Zij graven hunne holen op en weten zich van een tamelijk aantal meester te maken. Die brengen zij dan bij moeder de vrouw 't huis en eten ze gebraden met gestoofde peren en onder

't genot van een goed glas Haarlemsch bier. 't Is een heele pret en gij zult er wel schik in hebben. 't Is dus morgen vroeg dag, KOENRAAD.'

'Zeer goed - mij nooit te vroeg. Doch ik moet het mijnen oom nog vragen.'

'Nu, die zal u wel verlof geven, want die spijst toch altijd bij den graaf.'

'Ik ben regt in mijn' schik dat gij meê gaat, KOENRAAD,' zeide ELSKE.

Het kostte niet de minste moeite, om JACOB van M a e r l a n t te bewegen, zijnen neef verlof te geven tot het bijwonen van den Hartjesdag. Men reed dus vroeg weg; want DIEDERICK had in H a a r l e m vrij wat te bestellen en mede te nemen; daar de graaf den volgenden Woensdag tot eene groote jagt had bepaald. Reeds onder weg ontmoetten zij een tal van Haarlemsche poorters, met stokken en steenen gewapend, en voorzien van groote linnen zakken, waarin zij 't gevangen wild hoopten te bergen. Sommigen hunner waren van steenslingers voorzien, waarmede zij de vlugge dieren op een' tamelijken afstand konden raken; anderen hadden strikken bij zich, om die voor het wild te spannen. 't Was een gewoel en gejuich, hoe meer zij bij de stad naderden; en toen zij eindelijk voor de herberg: 'De vrolijke poorter' bij JAN JAPICKSZ. aankwamen, had DIEDERICK niet weinig moeite, zijne paarden heen te mennen door de menigte van volk, dat zich daar voor de deur bevond.

'Gij moet mij hier maar wachten,' zeide de jager, nadat hij de paarden aan den buiten komenden stalknecht had overgegeven. ''t Zal wel na noen (middag) wezen, eer ik terugkom. Intusschen kunt gij de vrolijkheid hier eens aan zien. Voorziet u ook van 't noodige'

't Was een' heele drukte op 't voorplein van ‘de vrolijke poorter’. Honderde vrouwen met hare kinderen zaten daar, gedeeltelijk op banken, gedeeltelijk in 't gras, in gezelschap van de mannen die niet mede waren gegaan. JAN JAPICKSZ met zijne vrouw en twee dochters hadden geene handen genoeg, om allen van echt Haarlemsch bier te voorzien, en bij al zijne drukte en 't zweet dat hem langs 't bolle gelaat liep, kon men 't hem aanzien, dat het een goede dag voor hem was; want zijn gezigt stond nog vriendelijker dan anders. 't Geld scheen dan ook te stroomen in de lederen tasch, die hij, naar de gewoonte van dien tijd, aan een koord had hangen en zeker was een ‘hartjesdag’ voor hem een der beste van 't jaar.

‘Wij moesten de stad eens doorwandelen, ELSKE!’ zeide KOENRAAD, nadat zij wat gegeten en gedronken hadden.

‘Dat wil ik volgaarne, KOENRAAD,’ zeide het meisje, terwijl zij opstond en den haar aangeboden arm aannam. ‘Maar daarna wil ik ook wel eens met u d e n H o u t ingaan. Wij hebben nog zoo weinig van dat schoone bosch gezien.’

‘Uitmuntend,’ antwoordde de knaap, en zij gingen op weg.

‘Dat is h e t Z a n d,’ zeide ELSKE, toen zij op de tegenwoordige groote markt waren gekomen. ‘Deze beek die het in tweeën verdeelt, loopt in 't S p a a r n e uit. Daar hebt gij 't paleis van den graaf, waar verscheidene van de edellieden slapen, die gij op den V o g e l e n z a n g gezien hebt.’

‘Slapen zij dan niet alle op 't jagthuis? Er zijn toch gebouwen genoeg.’

‘De voornaamste edelen zijn in 't gebouw op den V o g e l e n z a n g zelf gehuisvest, andere in de omliggende woningen, en zij voor wie geen plaats meer is, rijden alle avonden naar H a a r l e m en houden hun verblijf in 't grafelijk paleis of op de sloten der omwonende edelen. 't Zou ook uw lot zijn geweest, als mijn vader niet aan den hofmeester had gevraagd, om uwen oom en u bij ons te hebben.’

‘En daar heeft hij wél aan gedaan, de goede DIEDERICK. Want wij hebben 't niet alleen uitmuntend bij u; maar ik ben wat blij, dat ik zulk een lief meisje als ELSKE heb leeren kennen.’

‘Foei, ondeugd! Nu steekt gij mij wat in de hoogte. Maar wij hebben, dunkt mij, nu genoeg van H a a r l e m gezien, en ik verlang naar d e n H o u t.’

‘Wat is dat voor een gebouw?’ zeide KOENRAAD, nadat zij een tijdlang door het digte geboomte gewandeld hadden en eensklaps op den heerenweg stonden. Naast hen strekte zich eene ruime weide uit en vlak voor hen stond een groot huis.

‘Dat is het klooster der Sint-Jansheeren,’ antwoordde ELSKE.

‘Wat ziet dat er somber uit,’ hervatte KOENRAAD. ‘Die deur schijnt wel van ijzer te zijn. Geen enkel raam, dan alleen dat vierkante met traliewerk bezette gat naast de poort. En welk een hooge muur!’

‘Daar achter moet een mooije tuin zijn,’ zeide ELSKE. ‘Vader is er wel eens in geweest. En dat gat naast de poort is voor den portier, die moet zien, wie er binnen wil.’

‘En die steenen bank daar aan den muur vastgemetseld?’

‘Wel, die dient tot een' rustplaats voor hem die aan 't klooster klopt. Wij konden die wel eens gebruiken, om wat uit te rusten.’

‘Dat is goed,’ hernam KOENRAAD. ‘Dan zitten wij onder de bescherming van Sint JAN, die daar in die nis boven de poort staat uitgebeeld.’

‘Of nog beter onder de beschutting van dien heerlijken beuk, die zijne takken zoo statig uitspreidt,’ vervolgde KOENRAAD.

Onder dit gesprek waren zij 't Sint-Jansklooster genaderd en hadden zich op de bank nedergezet.

‘KOENRAAD,’ zeide ELSKE eensklaps, nadat zij eene poos gezwegen hadden. ‘Hebt gij uwe ouders nog?’

‘Helaas, neen! ELSKE,’ antwoordde KOENRAAD. ‘Mijne arme moeder stierf, nu drie jaren geleden.’

‘En nam toen uw goede oom u als zijn kind aan?’

‘Dat heeft hij gedaan, en ik kan er hem niet dankbaar genoeg voor zijn. ‘Maar uwe moeder, ELSKE! is die al lang dood?’

‘Zij stierf verleden jaar, weinige dagen na mijne beide broêrtjes. Mijn arme vader was troosteloos bij zoovele slagen.’

‘'t Was toch gelukkig, dat hij u overhield.’

‘Daar was gevaar genoeg voor. Want ook ik lag ziek en wel aan dezelfde krankheid, waaraan mijne moeder en mijne broêrtjes gestorven waren. Broeder PETER, de huiskapellaan van den graaf, kwam mij alle dagen wel viermalen bezoeken en de hemel zegende de geneesmiddelen die hij mij gaf: ik herstelde gelukkig, hetgeen een groote troost voor vader was.’

‘Dat laat zich hooren. Nu, hij houdt dan ook maar niet veel van zijne ELSKE.’

‘En ik van hem. O, KOENRAAD! als ik dien goeden, lieven vader moest missen - dan wist ik geen' raad.’

‘Zoo dacht ik ook, toen mijne moeder stierf. Maar gij ziet het, de Heer heeft het al weêr goed met mij gemaakt. Mijn oom....’

‘Ja, uw oom. Ik heb ook een' oom. Hij is slotbewaarder op 't kasteel te K r o o n e n b u r g . Doch ik heb hem nog nooit gezien. Toekomende jaar hoop ik eens voor een paar weken naar hem toe te gaan. Maar, wat dunkt u. Zouden wij nu niet terugwandelen? Vader mogt soms terugkomen en ongerust zijn, als hij mij niet vond.’

Dit zeggende, stond zij op en begaven KOENRAAD en zij zich langzaam en al pratende, naar de stad terug.

't Was reeds na noen toen zij de poort bereikten, en groot was de menigte van poorters, die met wild beladen naar binnen stormden. De vrouwen en kinderen, welke hen te gemoet waren gewandeld en die nu met hen terugkeerden of nog op de hunnen stonden te wachten, vermeerderden de drukte niet weinig, en op het oogenblik, dat KOENRAAD de poort was doorgegaan, waar natuurlijk het gedrang het ergste was, bemerkte hij, dat hij ELSKE van zijne zijde kwijt was. Hij bleef staan en wachtte eenige oogenblikken; doch wie er kwam - ELSKE niet. Zij was door de volte achtergebleven, en KOENRAAD wist geen beter middel om haar op te sporen, dan tegen den menschenstroom in, de poort weder uit te gaan en de verlorene te zoeken. Doch dit was zoo gemakkelijk niet. Eindelijk gelukte het hem; maar waar hij zocht - ELSKE vond hij niet. Reeds wilde hij op nieuw de stad in en zich naar de herberg ‘de vrolijke poorter’ begeven; toen hij op eenige schreden

van zich een' oploop bespeurde en de stem van ELSKE meende te herkennen, die om hulp riep. Hij snelde derwaarts, en ontdekte een' troep moedwillige knapen, die het meisje in hun midden hadden en zich met haren angst en verlegenheid braaf vermaakten.

Er naar toe te snellen en een' der deugnieten den stok uit de handen te wringen, was het werk van een oogenblik.

‘Laat de deern los!’ riep hij, terwijl hij zich met zijne stevige vuisten een' weg door 't gedrang baande.

‘Ho, wat knaap!’ riep de grootste van den troep, die ELSKE stevig omvat hield. ‘Dat dorperskind behoort aan ons, en wij zullen een' vrolijken hartjesdag met haar houden.’

Tot antwoord gaf onze driftige KOENRAAD den knaap miet den buitgemaakten stok een' slag, die dezen neus en mond beiden aan bloed deed springen. Op 't zelfde oogenblik waren alle stokken omhoog geheven en stormde men op KOENRAAD los. Deze echter weerde zich zoo dapper met zijn wapen, dat reeds menige poortersknaap met bebloeden kop was afgedeinsd, toen zich eensklaps een' krachtige stem boven allen deed uithooren, die als met een' tooverslag al de stokken, behalve dien van KOENRAAD deed zinken.

‘Wat is dat, jongens Verstoort gij zoo 's Graven vrede, die hij bij privilegie aan de goede stad H a a r l e m verzekerd heeft?’

‘Die vreemde knaap daar heeft den vrede verstoord, meester AELBERTSZ,’ zeide een der jongens, terwijl hij op KOENRAAD wees. ‘Zie maar, hoe DIRK SANDERSZ en EVERT ALEWIJNSZ bloeden.’

‘Naar den toren met den knaap,’ zeide meester AEL-

BERTSZ, de stadsschrijver; want deze was het. ‘Wij zullen hem leeren, voortaan onze poorters te ontzien.’

En twee stevige kerels, dienaars van den schout, die den stadsschrijver vergezelden, grepen KOENRAAD aan, en bragten hem ondanks zijne tegenwerpingen en de smeekingen van ELSKE weg. Het schreijende meisje kon niets anders doen, dan zich naar de herberg ‘de vrolijke poorter’ begeven, om de aankomst van haren vader af te wachten.

‘Dat is een' malle zaak, ELSKE!’ zeide DIEDERICK bedenkelijk. ‘Die poorters staan op hunne privilegiën als een dorper op zijne klompen. Wij kunnen er op 't oogenblik niets aan doen. 't Best is, dat wij naar huis rijden en den graaf om hulp vragen.’

‘En moet KOENRAAD daar dan den geheelen nacht in den toren zitten?’

‘Gewis. En hij mag nog van geluk spreken, als hij er morgen zonder boete of gevangenisstraf afkomt. Wat doet hij ook met stokken te slaan?’

‘Maar hij deed het, om mij uit hunne handen te verlossen.’

‘'t Mag zijn, hoe 't wil. Hij zit in den toren en kan daar tot morgen brommen. Huil er maar zoo niet over, mijn kind! 't Is geen' doodwond.’

ELSKE vond het echter alles behalve pleizierig, dat KOENRAAD daar om harentwil zoo'n heelen nacht moest zitten, en zij had zoo graag gehad, dat haar vader pogingen had aangewend, om hem terstond vrij te krijgen. Deze echter, die de poorters en hunne gezetheid op de privilegiën maar al te wel kende, wist zeer goed, dat er niets aan te doen was. Hij liet dus inspannen, stapte met ELSKE op den wagen en reed naar huis.

t.o. 54

Hoofdstuk IV

Hoofdstuk V.
Een' jagt in de dertiende eeuw.

‘Gij zijt een onbesuisde driftkop van een' knaap,’ zeide graaf FLORIS den volgenden dag tegen KOENRAAD, dien hij door een' zijner dienaren uit den kerker had laten halen. Het bevel van den graaf hadden de poorters niet durven weêrstreven, en men had zijn' beschermeling terstond uit des toren gehaald; waarna de dienaar hem op het paard genomen en naar den Vogelenzang teruggebragt had. ‘Gij zijt een onbesuisde driftkop van een' knaap, en zult mij eens rekenschap geven van uw onbehoorlijk gedrag.’

‘Uwe genade,’ begon KOENRAAD bescheiden maar moedig, terwijl zijn helder oog den graaf driest aanzag, ‘Uwe genade behoort te weten, dat ik dit alles deed, om ELSKE te verdedigen.’

‘Omdat een hoop ondeugende jongens haar in hun midden had. Een' schoone reden, om er met den stok onder te slaan.’

‘Maar met uw verlof, heer graaf!’ hervatte de knaap. ‘Is 't niet de pligt van elken ridder, om de vrouwen

tegen allen overlast te verdedigen, zich de zaak der beleedigde onschuld aan te trekken, en niet dan met gelijke wapenen te vechten. Al de jongens die ELSKE tegenhielden, waren met stokken gewapend.'

'Gij hoort het, AEMSTEL!' zeide de graaf tot heer GIJSBRECHT die zich bij hem bevond. 'In dien knaap huist een' ridderlijke ziel. Naauwelijks was hij hier gekomen, of hij verdedigde de regten van verdrukten, een uur later weêrstond hij alleen moedig een' groote overmagt, en gisteren heeft hij weêr een' daad bestaan, waarvoor geen ridder zich zou behoeven te schamen. De jongen is voor geen' klerk in de wieg gelegd.'

'Gij hebt gelijk, heer graaf!' antwoordde AEMSTEL, 'en naar 't geen zijn oom ons straks vertelde, schijnt er in dat hart een moed te huisvesten, die menigen edelman geen' oneer zou aandoen.'

'Hoor eens, knaap!' hernam FLORIS V. 'Gij verdiendet streng gestraft te worden, omdat gij mijn' goede poorters van H a a r l e m zoo bloedig hebt toegetakeld. En ik zou u ook in hunne handen hebben gelaten; indien niet de tranen en de smeekingen van DIEDERICKS dochter, ELSKE, mij tot genade en goedertierenheid gestemd hadden. Ik gaf bevel tot uwe bevrijding en wil mijn werk voltooijen, door u de verdiende straf kwijt te schelden.'

'Als ik straf verdiend heb, uwe genade!' antwoordde KOENRAAD met waardigheid, 'dan wil ik die volgaarne ondergaan. Maar van uwe hand en niet door die ongemanierde poorters, die een mensch niet voor zijn regt laten spreken en slechts stoffen op hunne privilegiën. Doch dan verzoek ik u, de regte schuldigen te straffen: die knapen, die 's Graven vrede vrij wat minder geacht

hebben, door een meisje op 's heeren weg aan te randen en tegen te houden.'

De graaf lachte minzaam en stak hem de hand toe.

'Gij zijt een drieste knaap, KOENRAAD!' hernam hij. 'Ik heb dat reeds terstond aan u gemerkt en uw' oom over u gesproken. Voor klerk zijt gij niet geschikt - gij moet in den wapenhandel.'

KOENRAADS gelaat verhelderde.

'Uw genade....' zeide hij.

'Mijn trouwe vriend, heer GIJSBRECHT VAN AEMSTEL wenscht een' schildknaap te hebben. Ik heb u bij hem aanbevolen. Zult gij hem trouw dienen?'

'Of ik hem trouw zal dienen, heer graaf!' riep KOENRAAD uit. 'Zou uwe genade daaraan twijfelen?'

'Gij weet, wat uw pligt in die betrekking is?'

'Ik weet dit, heer graaf. Mijnen meester houw en trouw, in nood en dood.'

'Juist, mijn jongen! En dat zij uwe spreuk. Ga nu en vertoon u levend en gezond aan DIEDERICKS dochter. Ik geloof, dat zij den geheelen nacht geen oog heeft digt gedaan.'

'Mijn' dank! o, mijn edele beschermer!' zeide KOENRAAD, terwijl hij eene knie voor den graaf boog. 'En u, mijn' meester,' vervolgde hij tot GIJSBRECHT VAN AEMSTEL, 'houw en trouw in nood en dood!'

Ik behoef u zeker niet te zeggen, hoe blij ELSKE was, toen zij den knaap weder vrij en vrank voor zich zag, en hoe DIEDERICK stond te kijken, toen KOENRAAD hem vertelde, dat de heer van A e m s t e l hem tot zijn' schildknaap had aangesteld.'

'Maar dan zult gij moeten vechten, KOENRAAD!' zeide ELSKE.

‘Juist, en dan naast mijnen heer strijden en met hem overwinnen of sterven.’

‘Zoo jong - en reeds sterven!’ zuchtte het meisje.

‘Nu, zoo ver is 't nog niet,’ zeide DIEDERICK. ‘En men behoeft immers niet altijd te sterven als men vecht. Maar komt, kinderen, aan 't eten.’

‘Ik moet mijn' oom nog bedanken voor zijne vriendelijke voorspraak,’ zeide KOENRAAD.

‘Dat kunt gij straks wel doen. Uw oom heeft het op dit oogenblik veel te druk met den E g m o n t e r monnik, MELIS STOKE, ook al zoo'n geleerd man als hij, en die van morgen hier is aangekomen met eene boodschap van zijnen abt.’

‘O, ik heb oom wel eens van dien geleerden MELIS STOKE hooren spreken.’

‘Nu, zij zullen zich zeker zeer verheugen, dat zij elkander hier ontmoeten, en ik denk wel, dat de graaf meester STOKE hier nog wat zal houden.’

Na 't eten verliet DIEDERICK hen; want hij had het zeer druk om te zorgen, dat alles voor de groote jagt van den volgenden dag gereed was.

De Woensdag brak aan. Reeds vroeg in den morgen was alles op de been. De gasten, die op den V o g e l e n z a n g of in de woningen die er toe behoorden, logeerden, waren alle reeds in de kleêren en het duurde niet lang, of ook zij, die elders sliepen, kwamen met hun gevolg aanrennen, als vreesden zij te laat bij het feest van den dag te komen. Op het plein vóór het jagthuis woelden zij bont door elkander. Niet minder was men bezig in de stallen. Sommige knechts tuigden de paarden op, die zij ruim gevoederd hadden voor den vermoeijenden rid, welke den dieren

te wachten stond, andere zagen de wapenen na, die zij den vorigen avond blank gepoetst hadden; weder andere koppelden de jagthonden, die met een luid geblaf hunne hokken verlaten hadden en slechts onwillig aan het touw bleven loopen dat men aan hunnen halsband had vastgemaakt. In het valkenhuis waren de valkeniers bezig, den vogels hunne kappen met pluimen op te zetten en hun de veelkleurige hamen aan te doen, want de gravin en hare hofdames zouden zich met de valkenjagt bezig houden. De knapen die de edele vogels moesten dragen, maakten die vast op vierkante ramen en gingen op weg naar den B l i n k e r t , (het hoogste duin) op welks top die jagt zou plaats vinden. 't Was alles drukte en bezigheid, alles vrolijke kout en scherts. Hier stonden een paar stalknechts met elkander te praten; daar oefenden zich eenige schildknapen in den wapenhandel; elders vermaakten andere zich met den bal, dien zij hoog door de lucht elkander toewierpen.

Daar luidde de bengel en allen stormden naar tafel: de edellieden naar het jagthuis, de schildknapen naar de plaats, waar hun eten bereid was; terwijl de dienaars en stalknechts hun maal, dat uiterst eenvoudig was, bij huune paarden en honden oppeuzelden. Nog was de maaltijd op het jagthuis niet afgeloopen, toen reeds de paarden, de honden en die valken welke de dames zelf op hare regterhand zouden medenemen, op het ruime voorplein verzameld waren. 't Was een schoon en levendig tooneel, die brieschende en stampende paarden, die ongeduldige honden en niet minder ongeduldige jonkers en knapen te zien, die daar stonden te wachten op de verschijning van den graaf en zijne edelen.

Daar werd de deur van 't jagthuis geopend en graaf

FLORIS met zijn vriendelijk lagchend gezigt trad naar buiten. Hij had een eenvoudig groen jagtbuis aan met lange panden die aan de zijden afhingen, een' breeden lederen gordel om 't lijf en eene groene baret op, boven welke zich een witte reigerveder statig verhief. Een schitterend edelgesteente hield deze veder aan de baret vast. Naast hem stond zijne edele gade, de schoone en beminde gravin BEATRIX, in een naauwsluitend gewaad van groene wollen stof gekleed, dat in lange plooijen nederhing en, van voren open, een sierlijk uitgeschulpten rok deed zien. De gordel die haar middel omsloot en waaraan haar tasch hing, was met eene juweelen gesp vastgehecht, en op de borst droeg zij aan eene gouden keten een juweelen kruis, zijnde eene reliquie (overblijfsel van den een' of anderen heilige). Haar hoofd was gedekt met de toen in smaak zijnde muts van fluweel, metjuweelen omboord en van een' wapperende struisveêr voorzien. Zoodra de hooge personaadjes te voorschijn waren gekomen, werden er twee rijk opgesierde paarden voorgebragt: voor den graaf een zwarte Arabische hengst, een moedig en ontembaar beest, dat zich echter, zoodra zijn meester hem bestegen had, zoo gedwee liet leiden als een lam, en voor de gravin een witte klepper met vrouwenzadel. Twee windhonden, zoo schoon als gij ze ooit gezien hebt en trouw als goud, kwamen achter den graaf aanspringen en plaatsten zich aan weêrszijde van het paard; terwijl zij den kop omhoog hieven, als wilden zij hunnen geliefden meester vragen, of het nog lang zou duren, vóór hij afreed. Naauwelijks waren de beide vorstelijke personen te paard gestegen, of de heeren en dames van hun gevolg waren op de hunne gesprongen. GIJSBRECHT VAN AEMSTEL, de opperjagermeester, blies, bij een teeken

van den graaf, op den horen die om zijn' hals hing en de stoet begaf zich statig op weg langs de lange, regte laan, waarvan wij vroeger reeds spraken.

Zoo reed men voort, tot aan het einde der laan en met eene hoffelijke buiging en eene sierlijke beweging der hand, waarin men den wellevenden ridder kon herkennen, scheidde de graaf zich van BEATRIX en hare dames en reden beiden naar een' tegengestelden kant: hij d e n H o u t dieper in; zij den weg naar den B l i n k e r t op.

Maar waar waren KOENRAAD en ELSKE? zult gij wel vragen. Misschien meendet gij KOENRAAD daar reeds te zien zitten bij dien stoet, die achter GIJSBRECHT VAN AEMSTEL reed en onder welken gij ook DIEDERICK hebt opgemerkt. Gij dacht misschien, dat het de knaap was, die daar juist, toen gij naar hem zaagt, zijn hoofd omwendde. Gij hebt mis gedacht. KOENRAAD zou, volgens de afspraak, eerst bij het vertrek van den V o g e l e n z a n g in dienst treden. Hoe gaarne hij dus DIEDERICK had verzeld, die met den graaf het lommerrijk geboomte was ingerend, of zijn oom die in gezelschap van broeder PETER, MELIS STOKE en den oppervalkenier met gravin BEATRIX naar den B l i n k e r t was gereden; dat genoegen was hem niet veroorloofd. Waar was hij dan? Reeds in den vroegen ochtend was hij met ELSKE de deur uitgestapt en hadden zij beiden zich naar den B l i n k e r t begeven. Kon hij dan geen jagttooneel op herten en reeën bijwonen; hij wilde toch getuige zijn van de valkenjagt.

Tamelijk vermoeid waren zij aan het hooge duin aangekomen, vanwaar zij een heerlijk uitzigt hadden op den omtrek. 't Was alles nog rustig en stil. ELSKE nam de dwaal (servet) van het mandje op, dat KOENRAAD

voor haar gedragen had en verraste haren jongen vriend met het gezigt van eenige lekkere boterhammen met rundvleesch, waarin hij bijster veel trek had. Zij spreidde de dwaal op den grond uit, KOENRAAD zette er de kruik met versche melk bij, die hij om den hals had hangen; beiden vlijden zich op het gras neder en deden een' maaltijd, als geen graaf of koning kon doen. Want een goede eetlust en een' grage maag zijn de beste koks der wereld.

'Ha, dat heeft mij verkwikt, ELSKE,' begon KOENRAAD, toen hij naar hartelust gegeten en gedronken had.

'Als katjes muizen, dan maauwen zij niet, zegt het spreekwoord,' gaf ELSKE hem ten antwoord. 'Dat is op u toepasselijk. Maar marren[1] wij niet. Daar komen, als ik 't wel heb, de valkeniers reeds aan. Wij zullen dit weêr in 't mandje bergen en 't onder gindsch boschje neêrzetten. 't Zal ons nog wel te pas komen.'

En werkelijk kwamen de valkeniers met hunne ramen, waarop de gepluimde valken zaten, aan.

'Zoo KEES, zoo JAPICK!' riep KOENRAAD eensklaps tot twee der valkendragers. 'Gij daar?'

'Ha, jongeheer! zijt gij het,' zeide KEES. 'Wat drommel, JAPICK! herkent gij dien jongen heer niet, die den jonker van V a a r t w i j k de zweep uit de handen rukte.'

'Bijloo!' zeide JAPICK. 'Nu zie ik 't. Toen onze goede graaf aankwam en met u sprak en den jonker zulk een' langen neus gaf.'

'Juist,' zeide KOENRAAD, 'waarom de jonker mij nog altijd een kwaad hart toedraagt. Want dat kan hij niet verkroppen. Maar gij zult wel moede zijn.'

(1) Talmen.

‘Dat kunt gij denken. Wij zullen hier wat gaan zitten en onzen knapzak eens nazien.’

‘Laat ons den knapen 't overgeschotene brood geven, ELSKE,’ zeide KOENRAAD.

‘Heel goed, 't zal den armen jongens beter smaken dan hunne drooge broodkorsten. Maar dan aan de beide andere valkeniers ook wat. Geen verschil maken.’

‘Dat is best.’ KOENRAAD haalde nu de mand te voorschijn en ELSKE gaf aan elk der valkeniers een' boterham; waarmede de voorraad op was. Hoe blij die arme lieden keken, toen zij zoo'n lekker stuk brood met vleesch kregen, en hoe zij ELSKE bedankten!

‘Maar nu hebben wij zelf niets meer,’ fluisterde het meisje. ‘Hoe zullen wij 't nu maken, als wij honger krijgen?’

‘Dan zullen wij naar H a a r l e m gaan, om wat in te koopen.’

‘En dan maakt gij weêr twist met de poortersknapen,’ zeide ELSKE, ‘en komt weêr op den toren te zitten.’

‘Als ze u kwaad deden,’ gaf KOENRAAD ten antwoord, ‘dan zou 't kunnen gebeuren.’

Ongeveer een half uur nadat de valkeniers op den B l i n k e r t waren aangekomen, zag men in de verte eene stofwolk oprijzen, en 't duurde niet lang, of de gravin kwam met hare dames en haar gevolg het duin oprijden.

't Was eene statige vrouw, die BEATRIX. Maar met al dat statige en vorstelijke, paarde zij eene vriendelijkheid en lieftalligheid, die haar bij allen zoo bemind maakte. Met eene fiere houding zat zij op haren witten klepper, een vurig beest, maar zoo mak als zij hem bereed, dat het scheen als deelde zich het zachte en beminnelijke karakter der landsvrouw aan het dier mede. Naast haar,

aan hare regterhand, reed BADELOCH, burgtvrouwe van A e m s t e l en zuster van HERMAN van W o e r d e n . Hare grijze lokken overschaduwden een gelaat, waarop jaren lange smart was uitgedrukt. En geen wonder; de vernedering van 't huis van A e m s t e l had rimpels in dat gelaat gegroefd, dat eertijds zoo trotsch stond. Hare eenige dochter ELIZABETH was reeds sedert 1287 non in het klooster der Witte vrouwen te U t r e c h t : zij had de smart over de zesjarige gevangenschap van haren vader niet kunnen verkroppen en de wereld en hare genietingen vaarwel gezegd. Die jeugdige en knappe dame met dat blozend gelaat en dat donker oog, die daar aan de andere zijde van de gravin rijdt, is de vrouwe van V e l z e n , eene dochter van HERMAN VAN W o e r d e n en nicht van BADELOCH. Haar echtgenoot GERARD, die vlak achter de gravin aanrijdt, is oppervalkenier. Ook zijn schildknaap, de ons bekende WILLEM van V a a r t w i j k is er bij. Met een verachtelijk oog ziet hij op KOENRAAD neêr. Deze echter verwaardigt zich niet eens den jongen edelman aan te zien. Verder merkt men er op: HALEWIJN van E g m o n d , burgtvrouw van K u y k met hare dochter BERTHA, een meisje van ongeveer vijftien jaren en de vriendin van deze laatste, ELIZABETH van N a a l d w i j k , de dochter van heer BOUDEWIJN van N a a l d w i j k , denkastelein van het slot te W i j d e n e s s e ; de vrouwe van W a s s e n a a r met hare dochter MABELIA, wier ernstig gezigt ons in haar de aanstaande abdis van de R h i j n s b u r g e r abdij doet zien.

Zoodra het gezelschap op den B l i n k e r t gekomen was, stapten de dames van hare paarden af, die door een der dienaars van het duin werden afgebragt om te wachten tot hunne berijdsters met hare jagt zouden gereed zijn.

‘Laat ons te zamen onze valken oplaten, vrouw BADELOCH,’ zeide de gravin; terwijl zij den vogel, dien zij op de hand hield, van zijnen sierlijken kap ontdeed. De Vrouwe van A e m s t e l deed hetzelfde met den haren. Tegelijk lieten zij het kettingje los van de vogels, die eensklaps regelregt naar de hoogte stegen en weldra geheel uit het gezigt verdwenen waren. Aller oogen vestigden zich op het punt, waar men vermoedde dat zij waren, toen zich eensklaps een luid geschreeuw deed hooren.

‘Hij heeft zijne prooi,’ zeide KOENRAAD tegen ELSKE, en op 't zelfde oogenblik zag men een' der valken weder te voorschijn komen, die al dalende en dalende, met een' blaauwen reiger neder kwam.

‘'t Is de uwe, BADELOCH!’ zeide de gravin, toen zij den rooden haam van den vogel kon onderscheiden. ‘Waar blijft de mijne?’

‘Welligt haalt die nog edeler prooi, Mevrouw!’ zeide VELZEN.

Een nieuw gekrijsch deed zich in de lucht hooren, 't scheen nu van twee vogels te komen.

‘Uw valk heeft een' sperwer ontmoet, genadige vrouw!’ zeide VELZEN. ‘Hoor, hoe zij vechten!’

‘Moed gehouden, mijn brave valk!’ zeide gravin BEATRIX, toen zij den vogel zag nederdalen, die met den roofzuchtigen sperwer een gevecht op leven en dood had aangegaan. Hevig was de aanval geweest, maar niet minder moedig weerde zich de andere.

‘Zullen wij hem een' anderen valk ter hulp zenden, uwe genade?’ was de vraag van VELZEN.

‘Volstrekt niet, heer GERARD! mijn moedige valk moet zichzelf helpen. Zou de vorstelijke vogel het niet tegen den sperwer kunnen volhouden?’

‘Hij verliest den kamp, uwe genade!’ zeide de oppervalkenier.

‘Dan zal hij als een held sterven,’ hernam de gravin. ‘Zie, daar grijpt hij den roover weder aan. Goed zoo, mijn brave valk!’

Maar de sperwer weêrstond den vernieuwden aanval. Bloedig was de strijd, die in het luchtruim werd gehouden. Nu eens week de sperwer, maar om met dubbele hevigheid het gevecht te hervatten; dan scheen het, dat de valk wilde vlugten, maar 't was alleen, om met nieuwe bloeddorstigheid op zijnen vijand aan te vallen. Ademloos zagen allen, die op d e n B l i n k e r t waren, den strijd aan.

‘Hij wint den kamp,’ riep Vrouwe BEATRIX; ‘de sperwer daalt.’

‘Maar uw valk bezwijkt in 't gevecht,’ hernam VELZEN.

‘Het zij zoo, heer GERARD! stervend zal hij toch overwinnen.’

Op 't zelfde oogenblik hernieuwde de koninklijke vogel den aanval. Maar 't was de laatste kampstrijd. Bloedend en met opengescheurde ligchamen vielen de beide kampioenen aan de voeten van de gravin neder. De sperwer was dood - de valk stervend.

‘Gij hebt u dapper gehouden, edel dier!’ zeide BEATRIX. ‘Heer GERARD! men trachte hem in 't leven te behouden.’

‘Dat is te laat, uwe genade!’ antwoordde de edelman. ‘Zie, hij sterft.’ En hij wendde zich om en wenkte een' der knechts, die den gewonden en hijgenden valk opnam en wegbragt, om der gravin het gezigt van den dood van 't edele dier te besparen. Intusschen bood VELZEN der gravin een' anderen aan.

‘Vrouw HALEWIJN!’ zeide de gravin tot de burgtvrouw van K u i j c k . ‘Zullen wij nu eens onze valken oplaten?’

‘Volgaarne, uwe genade!’ antwoordde deze, terwijl zij haren valk van zijn' groenen kap ontdeed.

De beide vogels stegen in de lucht. Weldra kwamen zij ieder met een duifje neder.

‘Arme dieren!’ zeide de gravin op medelijdenden toon. ‘Zeker een paar. Ondeugende valken! Is dat nu een buit voor u?’

Eensklaps hoorde men op eenigen afstand het schallen der jagthoorns.

‘Onze jagers komen digter bij,’ zeide de gravin. ‘Zij hebben zeker een of ander edel wild op 't spoor.’

‘Waarschijnlijk,’ antwoordde VELZEN, die ook wel lust zou hebben gehad, om mede te jagen, liever dan zich hier op d e n B l i n k e r t met de valkenjagt bezig te houden. Zijn post als opper-valkenier verpligtte er hem echter toe.

Mijne jonge lezers moeten echter niet denken, dat de valken alleen op vogels aasden; ook op hazen en konijnen, zelfs op herten, reeën en ander wild schoten zij neêr. Doch laat ons thans d e n B l i n k e r t verlaten en nog eenige oogenblikken naar de groote jagt gaan, die in d e n H o u t plaats had.

Reeds vroeg in den morgen waren eene menigte dorpers uitgezonden, ten einde het wild op te sporen, dat zich in 't lage geboomte schuil hield: de herten en reeën, die zich nog in menigte daar bevonden. Toen dan ook de graaf met zijn' jagtstoet ter bestemder plaatse aankwam, hadden deze dorpers een' grooten kring gesloten, in welks midden zich eenige dezer dieren bevonden,

die zich in 't lage kreupelhout hadden verscholen en nu, door de honden opgeschrikt, zouden worden nagejaagd door den graaf en zijne edelen, die, met hunne korte jagtspiesen gewapend en op hunne vlugge paarden gezeten, het edel jagtvermaak gingen genieten. Zoodra de stoet daar was, blies GIJSBRECHT VAN ALMSTEL op den hoorn, ten teeken dat de dorpers zich moesten verwijderen; want de jagt op het wild moest vrij zijn: geen hert of ree mogt verder door den onedelen dorper worden tegengehouden.

't Duurde niet lang, of 's Graven beide jagthonden hadden een schoon edelhert opgejaagd, dat met zijn trotsch gewei in 't kreupelhout verborgen was en nu zijne vlugge pooten uitstrekte, om zijnen vervolgers te ontkomen.

'Een edel dier!' riep de graaf uit; terwijl hij het hert met zijnen jagtstoet vervolgde. Het duurde echter lang, alvorens men het wild, dat in tallooze bogten vlugtte, zoo nabij was, om het met de jagtspiesen te bereiken. De graaf wierp het eerst.

'Uitmuntend geraakt, uwe genade!' zeide HERMAN van W o e r d e n , en op hetzelfde oogenblik vlogen een twintigtal sprieten op het gewonde dier af, dat, door de honden besprongen, weinige oogenblikken daarna den geest gaf, en van ingewanden beroofd, door een paar dienaars naar het jagthuis werd gebragt.

'Een' ree!' riep AREND van B e n s k o o p ; terwijl hij zijn paard de sporen gaf, want, nu de graaf het eerste wild geveld had, mogt ieder vrij jagen waar 't hem lustte. Spoedig waren dan ook de jagers verspreid; alleen de jagthoorn, die nu en dan door 't bosch klonk, deed van tijd tot tijd eenigen der meest nabij zijnden zich vereenigen, om een opgespoord wild na te zetten; want wie

een dier ontdekte, blies op zijn' jagthoorn, ten einde medgezellen op zijne jagt te hebben. Dertien herten en eene menigte klein wild waren onzen koenen jagers ten buit geworden; en toen zij, door het driemaal herhaalde hoorngeschal van heer GIJSBRECHT, hetwelk deze op bevel van den graaf deed hooren, weder verzameld waren, reden zij op hunne schuimende en bezweete rossen in statige orde naar den V o g e l e n z a n g terug; waar de aangeboden azoys en bourgogne een welkome drank waren voor de dorstige kelen.

Hoofdstuk VI.
De schildknaap van Gijsbrecht van Aemstel.

't Was een groote en prachtige maaltijd, welken onze jagers dien dag op den V o g e l e n z a n g hadden. Treden wij met KOENRAAD en ELSKE de groote zaal van 't jagthuis binnen, waar de maaltijd zal worden aangerigt. De groote deur staat open en daar boven is voor de muzikanten eene soort van tribune opgerigt met de grafelijke wapens behangen. Aan wederszijde van de zaal zijn twee groote schoorsteenen, in den smaak onzer tegenwoordige keukenschoorsteenmantels, maar hooger en breeder, en op een' der ontzaggelijke ijzeren platen die op den vloer liggen en waar, bij koud weder, groote blokken hout hunne vriendelijke vlammen doen opstijgen en de zaal met eene aangename warmte vervullen, staat nu aan de eene zijde eene groote stellaadje (dressoor) met zilveren schenkkannen, waarin verschillende soorten van wijn, terwijl op de andere vuurplaat eene breede eikenhouten tafel met een groot ammelaken (tafellaken) bedekt en het noodige snijgereedschap voorzien, zal dienen om de vleeschspijzen op te dragen, die door den Jonker voorsnijder zul-

len worden uitgesneden, om door de talrijke knechts aan de gasten te worden rondgediend. In het midden der zaal staat de ontzaggelijk groote tafel, door een sneeuwwit ammelaken gedekt en bezet met blank geschuurde zilveren borden en kroezen of bekers van 't zelfde metaal. Voor den graaf en de gravin staan gouden borden en bekers. Op het midden der tafel staat het dessert, door een kleiner ammelaken gedekt, hetwelk plaats genoeg overlaat voor de borden der gasten. Op elk bord ligt een dwaal (servet) toen alleen gebruikt om vóór en na den maaltijd als handdoek te dienen en onder het tafelen mond of handen af te vegen. Naast ieder bord lag een mes met een' zwaren lompen zilveren lepel - vorken waren toen nog niet in gebruik. Rondom de tafel staan eikenhouten banken, met zachte kussens bedekt. De groote deur is de hoofdingang en daar tegenover is de zetel der grafelijke familie. Aan weerszijden der schoorsteenen zijn kleinere deuren, die dienen voor de knechts om het eten op te dragen.

Het noenklokje luidde evenwel iets later dan anders, want ofschoon het geschoten wild vrij wat vroeger naar 't jagthuis was gevoerd, was er toch tijd noodig geweest, om alles gereed te maken. Door een' der kleine deuren trad de oppersnijder, heer GERRIT van E g m o n d binnen, sloeg zich een' dwaal over den schouder, wapende zich met een der groote messen, en wachtte de gasten af. Tegelijk kwam door de andere deur de opperschenker te voorschijn, heer JAN VAN DER DUSSEN, dezelfde die in den slag bij W o e r i n g e n, waarin zijn broeder sneuvelde, gekwetst was geworden; hij plaatste zich aan de schenktafel. Een oogenblik later openden de twee pages van den graaf, DIRK van W a s s e n a a r en FLORIS van D u i v e n v o o r-

d e de beide deuren van den hoofdingang en de graaf en de gravin, gevolgd door de edelen met hunne vrouwen en dochters, traden de zaal binnen. Terstond begonnen de ‘Speelluyden’ die op 't orkest boven den hoofdingang waren gezeten, hunne muzijk-instrumenten te laten hooren, en namen de gasten plaats; terwijl men er toen reeds op uit was, om de dames tusschen de heeren te plaatsen, ten einde het onderhoud aan tafel te verlevendigen. De bedienden gingen met de waschvaten rond; de gasten wieschen hunne handen en droogden die aan de dwalen af. Nu liet de schenker zijne bedienden de bekers vullen; terwijl andere met druiven, amandelen, granaat-appels en peren rond gingen, die in dien tijd vóór en onder den maaltijd werden gediend. Dit gaf den oppervoorsnijder met zijne helpers gelegenheid, om de stukken hertebout en ander vleesch te snijden. En wilt gij een *menu* van wat er al werd gegeten; luistert: behalve het vleesch en het gevogelte, kwam er ingezouten zeehonden-, bruinvisschen-, walvisch- en meerzwijnenspek, kabeljauw, schol, tongen, tarbot, schelvisch en haring, zoo versch als gezouten, ook wijting, makereel, paaldinc (paling) alles op verschillende wijzen, maar met veel kruiderijen toebereid. Van tijd tot tijd lieten de ‘speelluyden’ zich hooren, en al mogt dat nu al zulke heerlijke muzijk niet zijn als die van onze grenadiers - in de ooren van den graaf en zijne gasten klonken de toonen der bazuinen, bongen en bommels (een soort van trommen) vereenigd met den zachteren toon van fluiten, luiten en pipen (pijpen) en afgewisseld door den klank der trompen (trompetten) en hoirnen (horens) toch zeer goed. Nu en dan werd er een solo op de vedel (viool) gegeven; welk instrument toen weinig van het tegenwoordige verschilde en

reeds zijne virtuozen had, onder welke LODEWIJK van V a e l h e m inzonderheid uitmuntte.

Toen al de geregten waren rondgediend, namen vier bedienden, op een' wenk van heer GERRIT van E g m o n d het ammelaken weg, dat het dessert bedekte. Als door een' tooverslag kwamen er eene menigte lekkernijen te voorschijn: taarten, lovensche koeken, wikken, suikerrosaet, kruytkoeken, en andere gebakken, ook ingelegde vruchten; echter geen fruit, want die was voor en onder den maaltijd reeds rondgediend. Nu kwamen ook de geestrijke en verhittende wijnen; vooral kruiden-, nagelen peper-wijn, en werden de gesprekken al levendiger en levendiger; terwijl ook eenige potsenmakers binnen traden, voor dien dag opzettelijk besteld, die, even als de hansworsten op onze kermistheathers of de clowns in onze paardenspellen, het gezelschap met hunne grimassen en kunsten braaf vermaakten.

Eindelijk was de tafel afgeloopen; de handen werden weder gewasschen en afgedroogd, de gasten stonden op en langzamerhand verlieten de graaf, de gravin en al de vrouwen het vertrek. Ook de meeste edelen, die in en om H a a r l e m hun verblijf hadden, vertrokken; maar de andere plaatsten zich weder aan de nu geheel opgeredderde tafel, lieten zich dapper de bekers vullen, spraken over oude dagen, of riepen om den dobbelkroes en speelden op de worptafelen of quaeckborden (verkeerborden). Dobbelen, waarvan de Batavieren reeds zooveel hielden, was het geliefkoosde spel. Denkt echter niet, dat alles hier zoo vreedzaam toeging - nu en dan ontstonden er hevige twisten, die gelukkig spoedig werden bijgelegd en met een' beker azoys of Rhijnwijn afgedronken.

't Was reeds tien uur - zeer laat voor die dagen - toen de laatste gasten heenwaggelden. Zwaaijend verlieten sommige de zaal, om hun bed te zoeken, waarin zij zich of geheel of half gekleed nederwierpen en 't duurde geen half uur, of 't was op den Vogelenzang zoo stil, alsof er geen jagtmaal geweest was.

De tijd van 't bezoek der edelen op 's Graven jagthuis begon ten einde te spoeden en daarmede ook 't verblijf van onzen KOENRAAD bij ELSKES vader. Smartelijk was hem 't afscheid van zijn' goeden oom, van wien hij zooveel weldaden genoten had; maar ook ELSKE en DIEDERICK vaarwel te zeggen, deed hem innig leed.

Na eenige uren rijdens hielden zij stil voor het kasteel te Aemstel, dat waarschijnlijk stond ter plaatse, waar nu op den Nieuwendijk de Dirk van Hasseltsteeg is. 't Was een sterk gebouw. Eene lange brug die op zware balken steunde en bij het sein dat heer GIJSBRECHT met zijn' hoorn had gegeven, was neêrgelaten, gaf den toegang tot de poort, die door eene zware eikenhouten met ijzer beslagene deur gesloten werd. Twee torens met kanteelen op de transen, staarden dreigend aan wie 't wagen durfde het kasteel vijandig te naderen. Eene breede gracht die haar water uit den Amstel ontving, omringde de zware uit groote gebakken moppen gemetselde muren en torens van het slot der AEMSTELS. Boven de poort was het wapen van het trotsche geslacht in duifsteen uitgebeiteld:

> Vier balken met een kruis
> De roem van Aemstels huis,

zijnde het St. Andries-kruis, dat op een wapenveld met vier gouden en vier zwarte balken uitgespreid was.

‘Alles wel, JACOB?’ vraagde heer GIJSBRECHT den ouden slotbewaarder, die sedert jaren zijnen heer gediend had en wiens vader en grootvader reeds in dienst van de heeren van A e m s t e l waren geweest.

‘Alles wel, heer!’ antwoordde de grijsaard, ‘en wij verheugen ons over uwe behouden terugkomst.’

‘Nu, daarvoor behoefdet gij toch waarlijk niet te vreezen, JACOB! Een' jagtpartij op den Vo g e l e n z a n g is geen veldslag.’

‘Alsof wij niet alle dagen in perijkel[1] zijn, heer!’ hervatte de grijze dienaar.

‘Dat is waar, JACOB!’ hernam heer GIJSBRECHT vriendelijk. ‘Maar nu ben ik terug en gezond ook. Kom straks bij mij; ik heb u wat op te dragen.’

Dit zeggende, reed heer GIJSBRECHT de ruime binnenplaats van zijn slot op, welke door de gebouwen omgeven was, sprong van zijn paard af dat hij aan eenen dienaar overliet, ging de breede steenen trappen op die naar zijn vertrek voerden en zat eenige oogenblikken later met Vrouwe BADELOCH, die zich van haar reisgewaad had ontdaan, in zijne kamer.

‘'t Is veel veranderd met AEMSTEL,’ begon hij, terwijl hij zich eenigzins ontevreden op een stoel wierp. ‘Vroeger een vrije baron, die zich met den Hollandschen graaf durfde meten - en nu - een vassal van FLORIS. Zoover is 't gekomen, dat ik hem niet durfde weigeren, om dien knaap bij mij te nemen, die mij als schildknaap zal dienen.’

‘GIJSBRECHT!’ zeide BADELOCH. ‘Wat niet te veranderen is, is niet te veranderen. - Heeft de graaf niet

(1) Gevaar.

op alle wijzen getracht, u het vorige leed te doen vergeten? Heeft hij u niet tot ridder van ST. JACOB geslagen? zijt gij niet een der eerste edelen en raden van zijn huis, die voor de BREDERODES en de EGMONDS en de WASSENAARS niet behoeft op te staan, en....'

'Hetzij zoo, vrouw! En ik wil mij dan ook niet aan die naargeestige gedachten overgeven. Toch is het smartelijk om te zien, hoe de graaf zich de laaggeborenen aantrekt. - Die KOENRAAD is een dorper.'

'Dat is hij. Maar hij is de neef van 's Graven gunteling, JACOB van M a e r l a n t. Zoek dus daarin geen nieuw voedsel voor uwen wrok. Staat de knaap u niet aan?'

'Aanstaan? Het meest van allen heeft het mij bevallen, dat hij die Haarlemsche poorters zoo duchtig toegetakeld heeft. Dat is dan ook de eenige reden, waarom ik in 's Graven bede toestemde.'

'Zie daar nu, waarheen uwe zwartgalligheid u brengt. Wie u daar straks hoorde, zou gedacht hebben, dat gij door den graaf gedwongen waart om den knaap te nemen. Thans is 't uw eigen wil geweest. Maar laat hem binnen komen.'

Heer GIJSBRECHT nam het fluitje, dat aan een van gouddraad gevlochten koord om zijnen hals hing en in dien tijd de plaats vervulde van onze tafelschellen, en floot tweemaal.

Een in de kleuren van A e m s t e l gekleede knecht kwam te voorschijn en bleef eerbiedig in de deur staan om de bevelen zijns meesters af te wachten.

'Breng mij den knaap hier, dien wij van den V o g e l e n z a n g hebben meêgebragt.'

De bediende vertrok en kwam weldra met KOENRAAD

terug. Op een' wenk verliet hij het vertrek en op een' anderen wenk van heer GIJSBRECHT trad de knaap nader.

'KOENRAAD!' begon de heer van A e m s t e l . 'Gij zijt nu op mijn slot en in mijne dienst. Weet gij, wat dat zeggen wil?'

'Wat dat zeggen wil, heer?' - herhaalde KOENRAAD. 'Dat wil zoo veel zeggen, als dat mijn lijf en mijn leven u thans toebehooren.'

'Dat gij dus mijn lijfeigene zijt geworden?' vraagde AEMSTEL om den knaap te beproeven.

'Veel meer dan dat, heer! De lijfeigene is het eigendom van zijnen heer door zijne geboorte en door een overgeërfd regt. Hij dient morrend en ontevreden; hij heeft geen regt, zich aan die lijfeigenschap te onttrekken....'

'Gij dus wel?'

'Ik heb mij vrijwillig in uwe dienst gesteld. Ik heb u vrijwillig houw en trouw beloofd. - Die belofte geeft u geen het minste regt op mij; maar mij legt zij de verpligting op, om u met vreugde al mijne krachten, ja mijn leven te wijden; om u te dienen, u in den strijd te volgen en des noods voor u te sterven.'

'Gij hebt dus geen regt mij te verlaten, niet waar?'

'Zoo lang gij aan de wetten van een' ridder en edelman getrouw blijft, heer! neen; ten zij gij mij van mijne belofte ontslaat.'

'En als ik eens eene onridderlijke daad beging?'

'Kan een AEMSTEL eene onridderlijke daad bestaan, heer?'

'Gij bevalt mij, knaap! Als uwe handen en uw hart zoo goed zijn als uwe tong, kan er iets goeds uit u worden. Trouwens - dat hebben de Haarlemsche poorters ondervonden. Die moet gij ferm geraakt hebben.'

‘Te min naar zij verdiend hadden, heer! 't Is onridderlijk een weerloos meisje in 't naauw te brengen.’

‘Maar een poorter is geen ridder, KOENRAAD.’

‘In 't hart van iederen mensch, hoog of laaggeboren, moet ridderlijk gevoel wonen. Zelfs de edelman zonder een' ridderlijke ziel is voor mij geen edelman meer.’

‘Men kan 't aan u hooren, dat gij onder 't stof der perkamenten zijt groot gebragt, knaap! Pas maar goed op en zorg, dat ik tevreden over u ben. Ha, daar is JACOB; die zal u van behoorlijke kleeding voorzien en u uwe pligten leeren. Daarna komt gij om mijne bevelen te ontvangen. Maar eens vooral: hier geen vechtpartijen, hoor!’

KOENRAAD zweeg, JACOB kreeg de noodige inlichtingen van zijnen heer, en den volgenden dag was onze knaap reeds gekleed en gereed en kwam hij bij heer GIJSBRECHT, om diens bevelen te vernemen.

Ik verzoek mijnen lezers, een tijdvak van zeven maanden over te slaan. 't Is in de maand Februarij van 't jaar 1296. Wij vinden KOENRAAD bij den ouden JACOB. Hij is door zijnen heer weggezonden, tot die hem zou roepen; want heer GIJSBRECHT heeft bezoek van eenige edelen, eene geheime bijeenkomst, waarbij geene getuigen mogen zijn. Met den ouden slotvoogd zit onze schildknaap op de steenen vensterbank voor een der smalle hooge ramen, van onderen met ruitvormige glasruiten van groen, vrij dof en ondoorschijnend glas bezet. Het onderste gedeelte van het raam is opengeslagen (want schuiframen kende men in dien tijd en nog lang daarna niet); het bovengedeelte is vast en met de wapens van

het huis van A e m s t e l bont beschilderd. Het raam waarvoor zij zitten, verleent het uitzigt op de haven van A e m s t e l r e d a m m e (D a m r a k) waar langs de nederige huizen van het dorp (want A m s t e r d a m was toen nog geene stad) gebouwd zijn. Daar wat verder op ziet gij de K o l k aan den Z e e d i j k, waar nog altijd de visschers wonen. Die lange rij houten huizen, die daar binnen den dijk (tegenwoordig de W a r m o e s t r a a t) langs het D a m r a k staan, zien er al tamelijk welvarend uit, en de warmoes(groente)tuinen daar achter toonen u, dat de bewoners iets meer zijn dan gewone dorpers. En inderdaad, die koggen (schepen) welke gij in de haven ziet liggen, bewijzen u, dat A m s t e l r e d a m m e reeds handel drijft. Geen wonder - vooral sedert de goede graaf FLORIS het dorp in 1275 het privilegie heeft geschonken, om hunne eigen goederen tolvrij te varen door geheel H o l l a n d. Daar verder op aan uwe regterhand ziet gij den eigentlijken D a m (tegenwoordig V i j g e n d a m) met zijne sluizen om 't afloopend Amstelwater af te voeren, en daar naast aan uwe regterhand is een groot grasveld ‘d e P l a e t s e’ genaamd - tegenwoordig de D a m. Van den D a m voert een dijk (thans de N i e u w e n d i j k) naar 't huis van AEMSTEL. Dat stevige houten gebouw daar is de waag, waarin alle goederen, die uit de koggen gelost worden, moeten gewogen worden, en die windmolen is 's heeren molen, waarop nog voor weinige jaren al de onderhoorigen hun koren moesten laten malen, op verbeurte van hun meel. Maar ook dit schandelijk privilegie is door graaf FLORIS afgeschaft. Kondt gij nu nog verder zien, dan zouden ook de lage visschershutten aan de N e s uwe oogen trekken; dan zoudt gij echter op een' der torenkamers van 't kasteel

moeten klimmen, die u een ruimer uitzigt zou verschaffen.

‘Welk een schoon gezigt, JACOB!’ zeide KOENRAAD tot den slotbewaarder, nadat hij eenigen tijd zwijgend dat alles aanschouwd had.

‘Ja, KOENRAAD!’ antwoordde deze, ‘en dat wordt van jaar tot jaar meer bebouwd en meer bevolkt. 't Heugt mij nog best, dat er niets dan eenige visscherswoningen stonden.’

‘Zoo, JACOB! Maar daar wij nu eenige oogenblikken vrij hebben, moest gij eens uwe belofte vervullen en mij iets van de lotgevallen van 't beroemde geslacht van de heeren van A e m s t e l vertellen.’

‘Dat wil ik volgaarne, KOENRAAD; ofschoon 't geen vrolijk verhaal zal zijn. Want er zijn donkere dagen over dat geslacht voorbij gegaan. De heeren van A e m s t e l dan, van welke WOLFGER de eerste was, zijn oorspronkelijk leenmannen van 't S t i c h t. WOLFGERS zoon, EGBERT, die in gedurigen onmin met den bisschop van U t r e c h t leefde, stichtte het slot van A e m s t e l [1] dat in 1204 door de Kennemers is verwoest, die te gelijker tijd geheel A m s t e l l a n d uitplunderden en platbrandden, om dat heer GIJSBRECHT II gravin ADA en haren gemaal had geholpen in hunne vlugt uit H a a r l e m. Mijn vader was slotbewaarder van dat kasteel. WOUTER van E g m o n d en ALBRECHT BANJAERT, twee edelen, die de partij van Graaf WILLEM I waren toegedaan, namen het slot in. Mijn arme vader redde er met de zijnen naauwelijks het leven af.’

‘En waar bleef nu heer GIJSBRECHT II?’

(1) 't Lag daar, waar zich nu O u w e r k e r k bevindt.

‘Hij begaf zich naar zijn steenen huis op de Oude Gracht te Utrecht, en hield bij den bisschop om vergoeding aan voor 't geen hij om zijnentwille had geleden; want deze was VAN LOONS bondgenoot en vooral op zijne aansporing had hij hulp verleend. Hij kreeg dan ook die vergoeding en werd de stichter van dit sterke en hechte kasteel.’

‘En hoe ging 't met Aemstelland?’

Gelukkig was de zomer van 1204 buitengemeen heet en droog, waardoor 't overstroomde land spoedig weêr van water vrij was.’

‘En waarom bouwde heer GIJSBRECHT zijn slot niet op de plaats, waar het vorige gestaan had?’

‘Omdat hij door den inval der Kennemers gezien had, dat hem grooter gevaar uit Holland dan uit het Sticht dreigde, en omdat hij met den bisschop op een' zeer goeden voet stond. - Zijn zoon, GIJSBRECHT III echter, een woelig en krijgzuchtig heer, geraakte spoedig weder met het Sticht in onmin en zocht daartoe de vriendschap van den graaf van Holland, FLORIS IV, wien hij zijn steenen huis in Utrecht opdroeg, hetwelk hij van dezen als erfelijk leen terug ontving. Deze heer GIJSBRECHT was het, die gindschen steenen dam in den AEMSTEL liet leggen. Hij stierf in 1252, kort vóór mijn' vader, die hem spoedig in 't graf volgde, en onze tegenwoordige heer kwam in 't bezit van Aemstel. Hij was toen achttien jaren en, ofschoon nog slechts Jonker, had hij reeds zijn eigen zegel. Hij huwde met de zuster van HERMAN van Woerden, onze genadige vrouw BADELOCH.’

‘Naar 't mij voorkomt is onze heer niet zoo krijgs- en heerschzuchtig als zijn vader.’

‘Dat zoudt gij vóór veertig jaren niet gezegd hebben, KOENRAAD. Toen was hij het tegendeel. De oude haat tegen het Sticht en de begeerte om zich onafhankelijk van den bisschop te maken, heerschten in hem sterker dan bij een' zijner voorvaderen. Daarenboven voedde hij nog een' ouden wrok tegen den bisschop. Twee jaren vroeger was zijn neef GOZEWIJN, de domproost van Sint JAN, die door 't kapittel tot bisschop was verkozen, na eene regering van slechts één jaar, door den invloed van graaf FLORIS vader en dien van den Aartsbisschop van Keulen als onbekwaam afgezet, en door HENDRIK van Vianden opgevolgd.’

‘En heeft de vader van onzen heer over dien hoon, zijn huis aangedaan, geen' wraak genomen?’

‘Bloedige wraak! Ik zie hem nog ten strijde trekken, om, verbonden met Gelre, Woerden, Goor, Voorst en Almelo, den bisschop te bestrijden. Maar 't heugt mij ook nog, hoe de Jonker als vlugteling terug kwam met de tijding van den verloren slag en de gevangenneming van zijnen vader en den heer van Woerden, welke de bisschop in zegepraal, gebonden aan weêrszijde van zijn paard, naar Utrecht voerde.’

‘En bleef heer GIJSBRECHT III lang gevangen?’

‘Hij kwam spoedig op voorspraak van koning WILLEM los; doch moest met 500 zijner aanhangelingen barrevoets en in 't hemd, in de Domkerk te Utrecht den bisschop knielend om genade smeeken. Hij overleefde dien smaad niet lang. Van den behaalden buit bouwde de bisschop het slot Vreeland om onze heeren in toom te houden.’

‘Geen wonder dan ook, dat heer GIJSBRECHT op den bisschop gebeten was.’

‘En niet minder op Vreeland, dat zijn huis te schande was gebouwd. Maar hij nam een' duchtige wraak. Hoor maar. HENDRIK van Vianden was intusschen gestorven en JAN van Nassau, een laf en onbekwaam kerkvorst was hem opgevolgd. Nu waren in 1268 de Kennemer boeren opgestaan tegen de verdrukking hunner heeren, hadden zich met de Westfriezen en Waterlanders vereenigd, reeds verscheidene sloten vernield - en rukten ook tegen Aemstel op. Heer GIJSBRECHT trad hen moedig te gemoet, stelde zich aan hun hoofd en rukte met hen op Vreeland aan. Dit werd echter te goed verdedigd, dan dat het maar zòò voetstoots kon worden ingenomen en onze heer, die te wel wist, dat met zulk eene ordelooze bende geene geregelde belegering zou kunnen ten uitvoer worden gebragt, trok op Utrecht af, nam die stad en het naburige Amersfoort in en vernielde de sloten van zijne bijzondere vijanden GIJSBRECHT van Abcoude, WILLEM van Rijzenburg en HUBRECHT van Vianen. Nu heerschte heer GIJSBRECHT als oppermagtig heer binnen de stad Utrecht?’

‘En hoe hield hij dien ongeregelden hoop in bedwang?’

‘Hij ried hun aan, zich naar hunne huizen terug te begeven, om den oogst binnen te halen; dan konden zij 't volgend jaar terug komen, om ook Gelre te tuchtigen, welks graaf zich met den bisschop verbonden had en hem met een groot leger was tegengetogen. Zij kwamen echter niet weêrom; want toen zij op hunnen terugtogt Haarlem wilden innemen, had JAN van Persijn in een' nachtelijken uitval een aantal hunner dorpen in brand gestoken en was hen zelf zoo onzacht op

het lijf gevallen, dat zij eens vooral genoeg hadden aan 't maken van opstand.'

'En hoe ging 't met Vreeland?'

'De bisschop moest het onzen heer in pand afstaan. Dat zelfde slot te Vreeland echter was de oorzaak van de rampen die 't huis van AEMSTEL troffen. Heer GIJSBRECHT had een tol op de Vecht geheven van alle doorvarende schepen. Dit benadeelde den Utrechtschen handel zeer en men klaagde daarover bij bisschop JAN, die het slot in 1278 terug eischte. Onze heer weigerde; de bisschop bood hem geld - vergeefs. Nu valt de laatste met zijn volk in 't land van Aemstel. Heer GIJSBRECHT trekt hem met de zijnen te gemoet en verslaat hem bij Zoesterenge, in welken slag twee bloedverwanten van heer ZWEDER van Zuylen sneuvelden, die onder de bisschoppelijke vanen vochten.'

'O, is dat de oorzaak van de veete, die er tusschen onzen heer en den heer van Zuylen bestaat. Ik hoorde hem daarover eergisteren nog spreken. Maar ga voort, JACOB!'

'De bisschop zocht hulp bij graaf FLORIS; deze belegerde Vreeland, door ARENT van IJsselstein dapper verdedigd en sloeg onzen heer in den zomer van 't volgend jaar 1279 bij Loenen aan de Vecht. Heer GIJSBRECHT werd gevangen genomen en 't slot te Vreeland ging spoedig daarop over. Daarna trok de graaf tegen het slot te Montfoort op, dat de zwager van onzen heer, HERMAN van Woerden, van den bisschop in pand had. Dit slot werd ingenomen; maar heer HERMAN was het land uitgeweken.

'En zat heer GIJSBRECHT lang in de gevangenis?'

'Zes jaren, en hij kwam er niet uit, dan na harde

voorwaarden. Een groot deel zijner goederen moest hij afstaan aan graaf FLORIS en 't overige aan hem opdragen, om als leen terug te ontvangen; zoodat van toen af de vrije baroen van A e m s t e l l e een leenman van den Hollandschen graaf werd. Ook WOERDEN kreeg onder harde voorwaarden vergiffenis; ook hij moest veel afstaan en werd een leenman van den graaf. Sedert is onze heer door dezen met goedheden overladen: tot zijn' raadsheer benoemd, ridder van Sint JACOB gemaakt, en wat al niet meer. Maar die zes jaren gevangenschap hebben hem geheel en al veranderd. Gij hadt hem vóór dien tijd eens moeten zien, KOENRAAD! - Vurig en vol ridderlijken moed, opstuivende bij 't minst wat naar beleediging of schennis van zijne regten zweemde; een geheel ander karakter dan zijn zoon, die, misschien door de rampen welke zijn huis, hebben getroffen, veel bedaarder en bezadigder is dan zijn vader ooit was. Onze jonkvrouw ELIZABETH, toen twintig jaren oud, begaf zich in 't klooster der Witte Vrouwen te U t r e c h t.'

KOENRAAD dankte den slotbewaarder voor zijn verhaal, en daar hij wel wist, dat hij spoedig bij zijnen heer zou geroepen worden, verliet hij den ouden man en begaf zich naar beneden.

Hoofdstuk VII.
Een slapelooze nacht.

Wat er van die geheime bijeenkomst was, die graaf GIJSBRECHT hield, zal ik u straks verhalen. Eerst evenwel moet ik u een beknopt verslag geven van de gebeurtenissen welke sedert kort hadden plaats gehad.

De koning van E n g e l a n d EDUARD, aan wiens hof zich Jonker JAN bevond en die dus mogt geacht worden een trouw bondgenoot van den graaf te zijn, had, om staatkundige redenen en misschien wel op aandringen van de Hollandsche edelen, wien de toenemende welvaart der poorters in de oogen stak, den wolhandel van E n g e l a n d verlegd van D o r d r e c h t naar B r u g g e en M e c h e l e n . Dat was een nekslag voor de Hollandsche poorters; vooral voor L e i d e n , waar de lakenwevers reeds begonnen te verrijzen. Kon een graaf als FLORIS V dat lijdelijk aanzien? Kon hij dulden, dat zijne onderdanen die schade leden? - Neen; hij ging zelf naar P a r i j s en sloot met koning FILIPS van F r a n k r i j k een verbond. Maar dat zelfde verbond was de oorzaak van eene geheime zamenspanning der edelen tegen graaf FLORIS. De aanstoker van dat alles was JAN van K u y k , die een' ouden familiewrok

tegen de Hollandsche graven had[1] en zich voor twee honderd pond 's jaars tot de dienst van Engelands koning had laten omkoopen. WOERDEN, hoe zeer even als AEMSTEL later door graaf FLORIS met weldaden overladen, kon evenmin als deze vergeten, hoe zeer hij vernederd was, en VELZEN, met WOERDENS dochter gehuwd en reeds daarom een vijand van FLORIS, had nog eene bijzondere veete tegen den graaf: zijn neef JAN, die een' manslag had begaan, was voor den regter te Leiden geroepen en had dien gewapenderhand overvallen en gewond in de uitoefening van zijn ambt. Graaf FLORIS, bij wien edelman en dorper gelijk waren, had het over hem uitgesproken doodvonnis bekrachtigd; geen beden van heer GERARD, geen vertoogen van heer HERMAN hadden hem van besluit kunnen doen veranderen: ten aanschouwe van de poorteren van Leiden was JAN van Velzen op een schavot onthoofd - de naam van VELZEN onteerd en de zucht tot wraak in GERARDS borst tot rijpheid gekomen. Twee bijeenkomsten hadden de misnoegde edelen reeds gehad: eene te Bergen op Zoom, waar JAN van Kuyck den edelen den bijstand van den koning van Engeland toezeide en eene te Kamerrijk, waar afgezanten van Engeland, Vlaanderen en Brabant tegenwoordig waren. Bij de laatste bijeenkomst, waar ook GERARD van Velzen verscheen, was besloten, dat men den graaf van Holland gevangen zou nemen en naar Engeland overvoeren, waar EDUARD hem zijn leven lang zou gevangen houden, en daarop zijnen zoon JAN, die met ELIZABETH, koning EDUARDS dochter gehuwd

(1) Een zijner voorvaderen bragt FLORIS I slapend na den slag bij Nederhemert om 't leven.

was, terstond naar Holland zou brengen en als wettigen graaf doen huldigen. Er was nog eene omstandigheid die den haat der edelen tegen den graaf vermeerderd had. FLORIS had in 't begin van 't jaar veertig burgers tot edelen gemaakt; hetzij hij hun werkelijk een' adelbrief had geschonken, of - zoo als BILDERDIJK zegt - met de edelen gelijk had gesteld.

Het doel der tegenwoordige geheime bijeenkomst op den huize te Aemstel was om heer GIJSBRECHT tot hunne zijde over te halen en met hem de middelen tot uitvoering van hun plan te beramen. Noch te Bergen op Zoom, noch te Kamerrijk was heer GIJSBRECHT of zijn zoon JAN tegenwoordig geweest, en men wilde hen eerst zoo gaarne in het verbond hebben, vooral omdat men hem noodig had tot het slagen van den toeleg. 't Zou immers onmogelijk zijn den graaf in Holland gevangen te nemen; daartoe moest hij naar Utrecht worden gelokt, welks tegenwoordige bisschop WILLEM van Mechelen hem alles behalve genegen was. En om dit te bereiken, moest eene oude veete worden opgewarmd: die van AEMSTEL met het huis van ZUYLEN.

't Was echter geene gemakkelijke zaak om GIJSBRECHT tot den aanslag over te halen. Wel bestond bij hem nog altijd een oude wrok tegen FLORIS om de zesjarige gevangenis en 't verkorten zijner regten: maar de graaf had hem sedert met zoo vele weldaden overladen en zijne bijzondere gunst en vertrouwen geschonken, dat in heer GIJSBRECHTS hart andere gevoelens dan van wraak waren ontstaan. Daarenboven hadden de jaren het jeugdige vuur wat gedoofd en - had heer GIJSBRECHT zijne bekomst van zamenzweren en verzet tegen zijnen leenheer. Ook ried zijn zoon JAN, die,

zooals wij reeds gehoord hebben, vrij wat bedaarder was, hem de zaak ten ernstigste af. Maar WOERDEN en BENSKOOP lieten niet na, den ouden man bij elke gelegenheid tegen den graaf op te stoken en hem zijne vernedering te herinneren. En nu hadden zij zich met anderen der zaamgezworenen bij hem vereenigd, ten einde de zaak haar beslag mogt krijgen. Het kwam dan ook tot eene beslissing.

Maar het scheen, dat de Voorzienigheid den edelen graaf beschermde. De dood van gravin BEATRIX, op den 5^{den} April, verschoof de uitvoering van het helsche plan. Zij werd begraven in de abdij te R h i j n s b u r g , een klooster, waarin slechts adellijke jonkvrouwen, die van vaders- en moederszijde van adel moesten zijn, als nonnen werden opgenomen en die dan ook niet, zoo als in andere kloosters zusters, maar jonkvrouwen of juffers werden genoemd. De abdissen, meest van grafelijken huize, droegen den titel van Mevrouw of Vrouwe. De abdij was gesticht door PETRONELLA van S a k s e n , de echtgenoot van graaf FLORIS II. Het bijzondere dezer abdij was, dat de nonnen 's morgens in kleeding en werkzaamheden geestelijk waren en hare kloosterpligten met allen ijver vervulden; des namiddags kleedden zij zich in haar wereldlijk gewaad, vermaakten zich met paardrijden of jagen, of dansten 's avonds met de genoodigde jonkers en edelen, die in menigte hier naar toestroomden en altijd, op koste van het klooster, tafel en bed gereed vonden. Van het klooster is niets meer over.

't Was in de maand Junij, dat GIJSBRECHT van A e m s t e l , van KOENRAAD en eenige dienaars vergezeld, den weg naar den V o g e l e n z a n g opreed, waar graaf FLORIS op dit oogenblik zijn verblijf hield. Zoodra KOEN-

RAAD zijn paard op stal had gebragt, begaf hij zich naar de woning van DIEDERICK, waar hij ELSKE aan de deur zag zitten. Toen het meisje hem zag, stond zij op en liep hem te gemoet.

'Gij daar, KOENRAAD!' riep zij uit. 'Ik had al hoop, dat gij zoudt medekomen, toen vader mij vertelde, dat de heer van A e m s t e l hier verwacht werd. Gij zijt groot geworden! En wat staat dat kleed u goed!'

'Vindt gij 't niet ELSKE,' antwoordde KOENRAAD. 'Maar ook gij zijt groot geworden, en knap daarnevens,' voegde hij er bij, terwijl hij haar een' kus op de wang drukte, op welke, bij KOENRAADS lofspraak, een ligte blos was gestegen.

'Foei stoutert!' zeide zij. 'Dat moogt gij niet doen. Denkt gij dat ik mij zoo maar door een' schildknaap laat kussen?'

'Alsof die schildknaap niet uw vriend KOENRAAD ware,' gaf de knaap lagchende ten antwoord. 'Maar zeg mij, ELSKE: hoe hebt gij 't gemaakt, sedert ik u niet gezien heb?'

'Wel heel goed. En gij weet dat onze goede gravin BEATRIX dood is. 't Is hier nu vrij wat stiller dan vroeger, toen de gravin nog leefde.'

'Dat laat zich hooren. En uw vader? Ik had wel wat vroeger naar hem mogen vragen.'

'Hij is gezond en frisch. Maar wil ik u eens wat nieuws vertellen. Als gij met den graaf naar U t r e c h t gaat, vertoeft gij op 't slot K r o o n e n b u r g .'

'Nu, ja, en wat zou dat?'

'Wel, dan ga ik met vader meê tot aan 't slot en blijf eenige dagen bij mijn' oom. - Hoor eens, KOENRAAD! is 't daar mooi op K r o o n e n b u r g ?'

‘Een slot is altijd mooi, ten minste in mijn oog. Maar of 't er u zoo bevallen zal, is een' andere vraag. 't Is altijd een slot en op een slot is men niet zoo in de vrije lucht als hier.’

‘Maar ik ben er toch heel benieuwd naar.’

‘Nu voor een dag of wat zal 't ook wel gaan. Als men 't maar niet komt belegeren, terwijl gij er op zijt.’

‘O, foei! gij zoudt mij haast bang maken, KOENRAAD!’ zeide ELSKE. ‘En doen zij dat wel eens?’

‘Ja, in tijd van oorlog, maar wij leven op 't oogenblik in vollen vrede en die vrede zal nog vaster zijn, als de zoen tusschen de heeren van Z u y l e n en A e m s t e l zal getroffen zijn.’

‘Hebben die dan oorlog met elkaâr!’ vraagde ELSKE.

‘O, dat zijn oude koeijen, die zij weêr uit de sloot halen,’ hernam KOENRAAD. ‘Maar zij zullen ze er nu wel voor goed instoppen, denk ik.’

‘Of ze daar gelijk aan hebben. Dat altijd twisten en oorlogvoeren is het domste werk, dat ik ken.’

‘Zeg dat niet, ELSKE!’ zeide KOENRAAD, die zijne ridderlijkheid weêr voelde ontwaken. ‘Als er nooit oorlog was, waartoe zouden er dan ridders en schildknapen zijn?’

‘Welnu, dan kondt gij schaapherder worden,’ hernam ELSKE schertsend. ‘Nu echter de menschen eenmaal dwaas genoeg zijn, om elkander om elke beuzeling dood te willen slaan, of elkaêrs huizen te verbranden, nu is 't goed dat gij er zijt.’

‘Vooral om zulke lieve meisjes als gij zijt te beschermen.’

‘Ach ik ben maar een eenvoudig dorpersmeisje en geen adellijke dame. Deze laatste hebben ridders en

schildknapen noodig om haar te beschermen. Mij zal geen mensch kwaad doen.'

'Of 't moeten Haarlemsche poortersknapen zijn,' hernam KOENRAAD schertsend.

'En dan moet er zulk een dolkop bij wezen als KOENRAAD,' hervatte ELSKE lagchend, 'die er smaak in heeft om in de gevangenis te slapen.'

'Ondeugd!' dreigde haar KOENRAAD met den vinger, 'Alsof de graaf mij niet verteld heeft, dat gij er den geheelen nacht om hebt liggen huilen.'

'Dat kunt gij begrijpen. Om u te huilen! Nog om geen dozijn zulke brutale schildknapen als gij!'

'Daar zult gij straf voor hebben,' zeide KOENRAAD, terwijl hij haar onverwachts beet pakte en eenige kussen op hare wangen drukte. 'Nu ziet gij, hoe brutaal de schildknapen zijn.'

'En hoe listig de dorperskinderen,' riep ELSKE, terwijl zij even onverwachts het huis inliep en KOENRAAD de deur voor den neus toewierp: 'Nu komt gij er niet in, ondeugende schildknaap, voor gij beterschap belooft.'

'ELSKE daar komt uw vader,' zeide KOENRAAD. 'Doe gaauw open!'

'Alsof ik u geloofde!' riep het meisje. 'Sta gij daar maar wat op de wacht, of beloof mij op uw ridderlijk woord, dat gij 't niet weêr zult doen.'

'Wat is dat, KOENRAAD!' riep DIEDERICK uit, die werkelijk was aangekomen. 'Hebt gij woorden met ELSKE.'

'Dag DIEDERICK!' zeide KOENRAAD; terwijl hij den jager de hand drukte en ELSKE, die de stem van haren vader hoorde, lagchend de deur open deed. 'Hoe staat het leven?'

‘Opperbest! Maar wat hadt gij daar met elkander?’

‘ELSKE heeft mij voor een brutalen schildknaap gescholden,’ zeide KOENRAAD lagchende.

‘En toen....’

‘Toen heb ik er haar eene duchtige kastijding voor toegediend.’

‘Ja, vader! hij pakte mij beet en kuste mij. Hoe vindt gij dat?’

‘Hoe ik dat vind. Allervreeselijkst brutaal. 't Verwondert mij dat gij 't overleefd hebt, ELSKE!’ zeide hij op vrolijken toon. ‘Maar,’ ging hij lagchend voort. ‘Sluit nu den vrede maar, kinderen! De oorlog is tot niets goed. - 'k Zou echter haast vergeten, waarom ik hier kwam. Uw heer heeft naar u gevraagd!’

‘Bijloo! dat hadt gij mij wel wat eer mogen zeggen,’ meende KOENRAAD; ‘en waar is hij?’

‘Bij den graaf op 't huis.’

KOENRAAD liep regelregt naar 't huis en bevond zich weldra bij zijnen heer, die met den graaf zat te praten.

‘Ik hoor goede geruchten van u, KOENRAAD!’ zeide de graaf minzaam. ‘En gij hebt u vlijtig in den wapenhandel geoefend.’

‘Uwe genade weet wel, dat dit het dagelijksch werk van een' schildknaap is.’

‘En wordt gij nu haast ridder, knaap?’ vraagde de graaf lagchend.

‘Als ik 't ooit zal worden, heer graaf! dan heb ik dat te danken aan u en aan den edelen ridder, aan wien uwe genade mij heeft aanbevolen.’

‘Altijd nog even rad ter tong,’ hernam de graaf. ‘Welnu, KOENRAAD! blijf trouw uwe pligten vervullen, en mogt er oorlog komen en gij hebt den ouderdom bereikt, dan

kan 't niet anders of gij zult u dapper gedragen en dan hoop ik 't nog te beleven, u tot ridder te slaan.'

'De hemel schenke uwe genade een lang en gelukkig leven, om van den nederigsten schildknaap eens een dapper ridder te maken,' zeide KOENRAAD met eene buiging.

AEMSTEL gaf het bevel, dat hij hem mede wenschte te deelen en KOENRAAD verliet de zaal.

Twee dagen later reed de graaf van den Vogelenzang, vergezeld door GIJSBRECHT van Aemstel, HERMAN van Woerden en andere edelen; terwijl ZUYLEN en de Stichtsche heeren zich bij den bisschop zouden bevinden. Zijne twee schildknapen JAN van Avesnes en GERRIT van Voorne reden achter hen; terwijl een groot gevolg van bedienden, en schildknapen zoowel van hen als van de edelen, hem volgden. DIEDERICK had ELSKE bij zich voor op 't paard genomen. Naast den graaf liepen de beide ons reeds bekende windhonden.

'DIEDERICK!' zeide KOENRAAD, nadat zij eenigen tijd gereden hadden, 'uw paard zal wel moede worden. Laat ELSKE eens bij mij opzitten.'

'Zoo, heer schildknaap!' zeide DIEDERICK. 'Wenscht gij gezelschap te hebben? Mij goed, als ELSKE er niets tegen heeft. Kijk daar komt een priester, hij spreekt den graaf aan. Zeker heeft hij eene boodschap voor hem. Zie, broeder PETER rijdt naar voren; daar wordt misschien latijn gewisseld.'

'Hij heeft een stuk papier bij zich met een zegel er aan.'

't Was inderdaad een monnik, die zeer bedremmeld voor den graaf stond en hem sidderend een perkament van heer JAN van Kuyk overreikte vaa den volgenden inhoud:

‘Eenen grooten Heere, eenen Edelen manne, Haren FLORENSE, Grave van H o l l a n t en van Z e e l a n d , en Heere van F r i e s l a n d . Ic JAN, Heere van C u i k ombiede[1] u min dienst. Ik sende an u Haren HEINRIC, minen Capellaen, ende ghelovet hem der woorden, die hi u seggen sal van minen wege. In oirconde der lettere, besegelt met minen segel.’

Broeder PETER had dezen brief overluid voorgelezen; terwijl de arme Pater HEINRIC, die den juisten inhoud van den brief niet scheen te kennen en meende, dat de geheele boodschap daar instond, op zijne beenen stond te beven.

‘Kom nader, HEINRIC!’ zeide de graaf vriendelijk, ‘en verklaar mij uwe boodschap. U zal geen leed geschieden; daarop geef ik u mijn grafelijk woord.’

‘Wat zal ik u zeggen, heer!’ antwoordde HEINRIC. ‘'t Staat genoegzaam in den brief, dat de heer van C u y k u alle gehoorzaamheid ontzegt. Wat nu daarvan ook kome, en of gij daardoor aan lijf of eer beschadigd moogt worden; mijnheer is deswege ten allen tijde buiten opspraak.’

‘Waar zal ik nu blijven?’ riep graaf FLORIS spottend uit. ‘De heer van C u y c k ontzet mij den vrede en wil mij het land uitjagen. Als dat gebeurt, vrees ik dat er niemand zal in blijven.’

En hij gaf den priester een paar zijner dienaars mede, die bevel kregen hem te geleiden naar die plaats, waar hij zich veilig achtte.

Op het kasteel K r o o n e n b u r g gebruikte men den maaltijd, en nadat die afgeloopen was en menschen en

(1) Ontzeg.

beesten behoorlijk uitgerust waren, nam men de reis naar U t r e c h t aan, waar men nog lang vóór den avond aankwam.

De graaf nam zijnen intrek in 't steenen huis van AEMSTEL dat, zooals gij u nog wel zult herinneren, door heer GIJSBRECHT aan hem opgedragen en van den graaf in leen terug ontvangen was. DIEDERICK en de andere dienaren van den graaf werden in eene nabijzijnde herberg gehuisvest. Ook VELZEN met zijn' schildknaap huisvestte bij AEMSTEL; zoo dat het huis vol genoeg met menschen was. Begeven wij ons thans naar KOENRAAD en zien wij, wat er met hem gebeurde.

't Was een warme dag geweest, en hetzij door de warmte of door de vermoeijenissen van den dag, KOENRAAD kon den slaap niet vatten. Onrustig wentelt hij zich op zijne legerstede om; doch wat hij doet of niet - 't schijnt dat hij hoe langer hoe meer wakker wordt. Eindelijk springt hij uit het bed, sluit het raam van zijn kamertje, dat in den tuin uitziet, open en gaat er uitliggen, om de verkwikkende koelte te genieten. 't Is een heerlijke nacht. Wel is er geen maneschijn (want het is nieuwe maan) maar de helder blaauwe hemel is met sterren bezaaid. Beneden hem in den tuin is 't alles donker. De zware boomen die voor 't huis staan, zijn in hun rijksten bladerdos getooid, en zoo bladstil is 't in de natuur, dat zelfs geen ritselen het aanwezen van een enkel nachtkoeltje verraadt.

Zooveel te meer wordt KOENRAADS opmerkzaamheid getrokken door twee fluisterende stemmen, die vlak onder zijn venster een gesprek voeren. Waarschijnlijk zijn het twee van AEMSTELS dienaars, die daar beneden onder de boomen nog wat wandelen om zich te verluchten

in de nachtelijke koelte. Hij luistert lang - minder uit nieuwsgierigheid, dan wel om iets te doen te hebben, maar hij kan niets verstaan. 't Schijnt echter, dat zij al wandelende nader komen, want hij meent eene der stemmen te herkennen. Nog digter komen zij - en - hij kan er niet aan twijfelen: 't is die van zijnen heer. De andere stem schijnt die van WOERDEN te zijn.

'Het moet, AEMSTEL!' zegt deze. 'Daarenboven, als gij u verbeeldt, dat de graaf uw vriend is, hebt gij 't mis. Hij is uw ergste vijand. 't Moet dus; het uur der wraak heeft geslagen.'

'Het moet,' zucht AEMSTEL. 'Arme graaf FLORIS! En hij slaapt onder....'

KOENRAAD vult de laatste woorden aan met 'mijn dak', maar hoe hij verder luistert, hij kan niets meer onderscheiden. Hij heeft echter genoeg gehoord: 't koude zweet staat hem op het voorhoofd.

'Het moet....' zegt hij bij zich zelf. 'Wat moet er? - Mijn meester zal den graaf toch niet in zijn huis laten vermoorden? - Wat kan er dan moeten? - Wraak moet er gekoeld worden - zooveel heb ik duidelijk begrepen. - Maar hoe? Waar? Wanneer? - Zeker spoedig.'

Duidelijk hoort hij nu de beide mannen naar binnen gaan; maar hij blijft nog uit het venster liggen.

'Het uur der wraak heeft geslagen. Misschien dezen nacht. Kom, ik zal mij kleeden en den graaf wekken. Ik zal hem toeroepen: heer, uwe moordenaars sluipen rond: uw gastheer zal u in den slaap vermoorden.... Maar weet ik dat? - Wel weet ik, dat het uur der wraak heeft geslagen, ik weet, dat de graaf het doel dier wraak is. Ik moet hem terstond waarschuwen.'

Dit zeggende sluit hij het venster, kleedt zich in allerijl, en wil naar beneden gaan, toen hij eensklaps als vastgenageld blijft staan.

'Ongelukkige! Wat wilde ik gaan doen? Voor verrader spelen? - Mijn' goeden meester verraden? - Maar dan de edele graaf, die mijn weldoener is? - Als ik DIEDERICK eens waarschuwde. Doch dan zou hij 't den graaf overbrengen, dan werd ik in 't verhoor genomen en mijn meester zou 't slagtoffer van mijn verraad zijn..... Heb ik ook verkeerd verstaan? Mijn meester toch zeide: "Arme graaf FLORIS!" - Hij is misschien niet in 't eedgespan. Hij beklaagde immers den graaf.... Maar hij zeide ook: "Het moet!" - Wist ik slechts, *wat* er moet....'

Onder deze en dergelijke overdenkingen heeft AEMSTELS schildknaap zich weder op zijn bed geworpen. Slapen kan hij echter niet, en het minste gerucht dat zich in het huis laat hooren, doet hem verschrikt van zijne legerstede opspringen. Wat duurt die korte Junijnacht onzen knaap lang; 't is, of er nooit een eind aan zal komen. Eindelijk - daar wordt de lucht in 't Oosten helder: de eerste vogel begint zijn morgenlied te kwelen en KOENRAAD springt zijn bed uit en kleedt zich. Met de uiterste behoedzaamheid doet hij de deur van zijn kamertje open en sluipt op zijne teenen de lange, holle gangen door, waar 't daglicht nog slechts flaauw is ingedrongen, luisterende naar 't minste gerucht en opschrikkende bij den klank van zijne eigene voetstappen. Voor de deur van 's Graven vertrek houdt hij stil - geen enkel geluid doet zich hooren. Hoe gaarne had hij de kamer opengedaan, alsof hij dat had kunnen doen en de grendels daar niet van binnen voorgeschoven waren

geweest. Eensklaps hoort hij in de verte eene deur opendoen en voetstappen in een' der gangen. Hier moet men hem niet vinden; hij gaat den gang verder door en komt in de zoogenoemde boekerij of het vertrek van den huis-kapelaan, waarin zich schrijfgereedschap bevindt. Een open bijbel, op een' lezenaar liggende, schijnt door dien geestelijke den vorigen avond nog gebruikt te zijn. KOENRAAD die, zoo als wij weten, lezen en schrijven kan, slaat onwillekeurig een' blik op het blad. Het is de een-en-veertigste psalm. Het tiende vers trekt zijne aandacht. Eene gedachte gaat hem door 't hoofd. Hij zal den graaf waarschuwen, maar zonder dat deze mag weten, van waar de waarschuwing komt en wie de schuldigen zijn. Hij zoekt een blad papier, doopt zijne pen in den inkthoorn en begint te schrijven.

'Edel....'

Een schaterende lach doet hem eensklaps opspringen. Verschrikt, alsof hij een boos opzet ten uitvoer brengt, keert hij zich om en ziet zijnen vijand voor zich staan, WILLEM van V a a r t w i j k , die uitdagend en spottend hem toevoegt:

'Een schoone schildknaap voor den heer van A e m s t e l , die 's morgens vroeg opstaat, om zich met lezen en schrijven bezig te houden.'

Hoe veel lust KOENRAAD ook heeft om den schildknaap van VELZEN te lijf te gaan en hem eens duchtig zijne ontijdige scherts betaald te zetten, begrijpt hij echter terstond, dat dit gerucht zal maken en zijn plan zal doen mislukken.

''t Is beter zich aan letteroefeningen te wijden, dan den luistervink te spelen.'

'Dat zult gij mij later betaald zetten, ellendige klerk,'

roept WILLEM van V a a r t w i j k . ‘Thans heb ik geen' tijd, want mijns meesters dienst eischt mij op. Anders....’

‘Ga gij uwen gang,’ zeide KOENRAAD bedaard; ‘en laat mij mijn' vrijen tijd besteden met wat ik wil. Ik mag de rust van dit huis niet verstoren, en daarom laat ik u thans met vrede. Later zullen wij afrekenen.’

‘Dat zullen wij,’ hernam WILLEM van V a a r t w i j k , en met een' dreigenden blik verliet hij het vertrek. Toen hij weg was, stond KOENRAAD op, en, om niet meer gestoord te worden, schoof hij de grendels op de deur en ging weder zitten. Hij schreef:

‘Edel Prince, koningskind, gedenk aan de woorden des Psalmists, of, gedenk dat degene, die den psalm maakte, profeteerde en zeide: zelfs de man mijns vredes, op wien ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft de verzenen tegen mij opgeheven.’

Toen het schrift droog was, vouwde hij het toe en verborg het onder zijn kleed. Maar hoe 't nu den graaf in handen te spelen? Dat was eene vraag, aan wier beantwoording hij nog niet had gedacht.

Intusschen - want het schrijven ging (daar men de letters ieder afzonderlijk op het papier teekende) niet zoo spoedig als tegenwoordig - was men in het steenen huis wakker geworden: ook de graaf was met het krieken van den dag opgestaan; want het was een zoogenoemde ‘heilige avond,’ de 23ste Junij, de dag vóór Sint JAN, en de graaf wenschte de mis in de Domkerk bij te wonen. KOENRAAD spoedde zich naar zijn vertrek, zonder door iemand gezien te worden en, zonder nog te weten hoe hij 't papier aan den graaf zou doen gewor-

den, kwam hij naar beneden, alsof hij regelregt van zijne kamer kwam.

Verschillende bezigheden voor zijnen heer beletteden hem, zijn plan verder ten uitvoer te brengen, en het duurde niet lang, of de graaf begaf zich met zijne edelen naar de Domkerk. KOENRAAD, die nog 't een en ander te verrigten had, bleef achter.

Eenigen tijd was hij bezig geweest, steeds vol van gedachten, hoe hij den graaf het bewuste briefje zou doen toekomen; toen hij, zijnen arbeid geëindigd hebbende, zich in den tuin achter 't huis begaf en de poort opendeed, die op eene met boomen beplante plaats uitkwam. Hij wilde langs dezen weg naar de Domkerk gaan, om te zien, of hij DIEDERICK niet bij den stoet zou vinden.

'Heer! eene aalmoes!' bad eene schamel gekleede oude vrouw, die op hem afkwam en smeekend hare hand uitstrekte om de gevraagde gift te ontvangen.

KOENRAAD tastte naar de tasch, die aan zijne zijde hing, om haar een' denarie te geven, maar op 't zelfde oogenblik trok hij de hand terug.

'Gij kunt een schild[1] verdienen, vrouw, indien gij wilt.'

'Of ik 't wil, heer! zoo iets overkomt ons, armen menschen, niet alle dagen.'

'Gij moet voor mij naar de Domkerk gaan. Daar is 't vroegmis. Onder de lieden die daar uitkomen, zult gij er een zien, hoog van gestalte, met een' blaauwen met gouden bloemen gestikten bliaut aan, waarop een wapen met een' rooden leeuw op een gouden veld. Over dien bliaut hangt een blaauw lakensche mantel met bont

(1) Ter waarde van 75 cts.

omzet. Op het hoofd draagt hij eene zwart fluweelen baret met eene veder. Gij zult hem terstond herkennen. Hebt gij 't nu goed begrepen?'

'Uitmuntend, heer!' antwoordde de vrouw.

'Hem moet gij dezen brief overreiken,' ging KOENRAAD voort, terwijl hij haar den brief gaf, welken hij dien morgen geschreven had.

'En moet ik iets zeggen?'

'Geen enkel woord; en dan moet gij u terstond verwijderen, zoo snel u eenigzins mogelijk is.'

'En dan....?'

'Ik wacht u hier, om u uwe belooning uit te reiken.'

'En als ik den heer niet vind.'

Dan brengt gij mij den brief terug en ik zal u de helft van het loon geven. Maar vooral snel; want er is haast bij.'

Het duurde niet lang, of de vrouw kwam terug.

'Heer! ik heb dien man den brief overgegeven en ben terstond hier heen gekomen.'

'Toch zonder te worden opgemerkt?' zeide KOENRAAD, terwijl hij schuw en angstig rondzag.

'Wie zou acht geven op eene arme vrouw, als ik?'

'Hier is uw schild en nog twee denariën daarenboven,' hernam KOENRAAD. 'Gij zwijgt tegen iedereen van de zaak; want gij zoudt u in groot leed storten, indien iemand wist, dat gij dien brief bezorgd hadt.'

'Ik dank u, heer! en ik zal wel oppassen, dat ik zwijg,' hernam de vrouw.

KOENRAAD sloot de tuindeur en begaf zich naar binnen, met een rustig hart, om de komst van zijnen heer af te wachten.

t.o. 102

Hoofdstuk VII.

Hoofdstuk VIII.
Ondankbaarheid en verraad.

De vroegmis was geëindigd en graaf FLORIS met zijne edelen stond op en verliet het kerkgebouw. Op den drempel gekomen, stond hem de schamel gekleede vrouw te wachten, die hem den brief van KOENRAAD overhandigde en terstond wegliep.

'Broeder PETER!' zeide de graaf tot zijnen kapelaan en sekretaris, die vlak achter hem liep. 'Hier is een geschrift; lees mij dat eens voor. Misschien een brief van heer JAN van K u y k , die zich bedacht heeft en de ontzegging van gisteren herroept,' voegde hij er lagchende bij.

De kapelaan las hem het geschrift van KOENRAAD voor. 't Gelaat van sommige der zaamgezworen edelen verbleekte; maar de graaf, die geen het minste vermoeden van eenigen aanslag op zijne vrijheid had, begon te lagchen.

'In trouwe,' zeide hij, 'die dat geschreven heeft, wil mij bang maken, even als KUYK. Alsof mij eenig kwaad kon weêrvaren, terwijl ik omringd ben van mijne trouwe vrienden en edelen.'

De graaf begaf zich weder naar 't huis van AEMSTEL, en 't was daar, dat de verzoening tusschen de heeren van Z u y l e n aan den eenen en AEMSTEL en WOERDEN aan den anderen kant zou worden tot stand gebragt. De ZUYLENS eischten echter eene vergoeding van vijf honderd ponden tournoys. 't Was eene groote som en de heeren van W o e r d e n en A e m s t e l hadden weinig zin in zulk een hoog weêrgeld. Zij trachtten af te dingen; maar vergeefs: de ZUYLENS stonden op hun stuk.

'Kom, kom!' zeide graaf FLORIS, met zijne gewone goedheid. 'Wij zijn hier te U t r e c h t bijeengekomen, om een' twist bij te leggen, die reeds veel te lang geduurd heeft. Ik betaal vier honderd ponden van de vijf honderd; dan blijven er voor mijn braven AEMSTEL en mijn' wakkeren WOERDEN ieder nog vijftig te betalen. Komt, heeren! geeft elkander de hand ten zoen.'

De heer van Z u y l e n reikte zijne hand aan beide edelen, en de graaf, zeer vergenoegd over den vrede dien hij gesticht had, ging voort:

'En nu, heeren! noodig ik u allen, zoo als gij hier zijt, ter maaltijd. Ook gij, hoogwaarde!' zeide hij tot den bisschop WILLEM van M e c h e l e n , die bij den zoen tegenwoordig was geweest, 'moet mij de eer van uw bijzijn gunnen. Na den maaltijd zullen wij eene valkenjagt hebben, want het schoone weder moet niet verzuimd worden.'

'Uwen maaltijd wil ik volgaarne bijwonen, heer graaf!' antwoordde de bisschop. 'Maar van de valkenjagt moet uwe genade mij verschoonen; daar het heden een heilige avond is.'

''t Is waar ook, hoogwaarde,' antwoordde FLORIS lagchend. 'Maar gij, waarde ZUYLEN! zult ons toch wel verzellen?'

‘In trouwe, uwe genade! hoe gaarne ik dat zou doen - ik ben verpligt terstond na den maaltijd te vertrekken.’

‘Gij blijft dan toch voor dezen noen mijn gast, niet waar?’ hernam FLORIS.

‘Volgaarne, uwe genade.’

‘Welzeker! Want wij moeten op den getroffen zoen drinken, niet waar, AEMSTEL.’

‘Natuurlijk!’ antwoordde deze. ‘En ik zal zorgen, dat er geen wijn ontbreekt.’

‘Jammer, dat onze schenker niet hier is. Maar onzen valkenier hebben wij toch.’

‘Ik heb reeds aan uwe bevelen voldaan, heer,’ zeide VELZEN. ‘Mijn schildknaap is vóór dag en dauw uitgereden, om de noodige beschikkingen te maken.’

‘Uitmuntend!’ hernam graaf FLORIS. ‘'t Is heerlijk weêr voor 't vederspel.’[1]

‘Wij zullen een' goede vangst hebben,’ zeide VELZEN. ‘Schooner vogelpartij zal er nooit geweest zijn.’

Wij gaan den maaltijd met stilzwijgen voorbij. MELIS STOKE meldt ons in zijne rijmkronijk, dat graaf FLORIS tusschen zijne beide raden, AAEMSTEL en WOERDEN, inzat, dat niet alleen de graaf, maar ook de gasten uitbundig vrolijk waren en dat boert en scherts ruimschoots aan den disch heerschten.

Na den maaltijd wenschte graaf FLORIS een middagslaapje te nemen. Van dien tijd maakten WOERDEN, VELZEN, BENSKOOP en andere zaamgezworenen gebruik, om vooruit te rijden naar de plaats tot de valkenjagt bepaald, waar KRAAIJENHORST, ZAENDEN, TEIJLINGEN en meer anderen hen reeds afwachtten. Zij

(1) Vederspel of vogelpartij beteekent valkenjagt.

hadden in twee gedeelten eenig gewapend volk verborgen; een gedeelte aan de Vecht en een landwaarts in, over welke eenige edelen 't bevel voerden. AEMSTEL bleef te U t r e c h t , schijnbaar om zijne pligten als gastheer niet te verzuimen, maar eigentlijk, zoo als den vorigen avond in den tuin was afgesproken, om te zorgen, dat de graaf door niemand van het gevaar werd onderrigt dat hem dreigde, en om de eedgenooten te waarschuwen, wanneer de graaf kwam.

'Zoo, KOENRAAD,' zeide DIEDERICK, toen hij met den graaf uit de vroegmis was teruggekomen. 'Gij hebt zeker een gat in den dag geslapen; ik heb u niet in de vroegmis gezien.'

'Ik had bezigheden voor mijnen heer, DIEDERICK. Maar als gij u verbeeldt, dat ik lang geslapen heb, vergist gij u. Ik was reeds zeer vroeg in de kleêren; want, ik kon geen oog toedoen.'

'Dat kan ik aan u zien, mijn jongen! Gij ziet min of meer bleek. Hoe kwam 't, dat gij niet slapen kondt?'

'Waarschijnlijk door de warmte. Den geheelen dag had de zon op mijn kamertje geschenen en 't was er stikkend heet. Maar zeg mij, waarom is hier zoo 'n drukte? In de keukens hebben zij geen' adem voor geld.'

'De graaf heeft een' grooten maaltijd bevolen. Waarschijnlijk zal hij den zoen tusschen den heer van Z u y l e n , uwen meester en WOERDEN met een' maaltijd willen vieren.'

'Dat zal wel zoo wezen. Onze edele graaf is altijd gul en grootmoedig.'

'Dat is hij. Maar gij gaat toch ook zeker met uwen heer op de valkenjagt?'

'Op de valkenjagt? Gij weet meer dan ik. O,' voegde

hij, er zich bedenkende bij, ‘nu weet ik, waarom de jonker van V a a r t w i j k reeds zoo vroeg op weg moest en waarom hij zulk een' haast had.’

‘Is die dan van morgen reeds zoo vroeg vertrokken?’

‘Ja, bij 't eerste morgenkrieken. Hij kwam mij bespieden in de boekerij.’

‘In de boekerij? Wat deedt gij daar?’

‘Ik snuffelde zoo wat in de boeken, die daar voorhanden zijn,’ zeide KOENRAAD eenigzins aarzelend, daar, het tegen zijne gewoonte was, om eene onwaarheid te zeggen.

‘De klerk steekt er nog altijd in,’ hervatte DIEDERICK lagchende. ‘Nu, word er maar niet boos om; 't is geen schande.’

‘'t Was uit tijdverdrijf,’ verontschuldigde zich KOENRAAD. ‘Als men den ganschen nacht geen oog heeft toegedaan, wenscht men toch ook wel eenige afleiding te zoeken. - Hoe ELSKE 't wel maakt!’ zeide hij eensklaps, om het gesprek eene andere wending te geven.

‘Wel, zeker heel goed. Ik hoop echter, dat gij, wanneer gij met uwen heer naar 't slot te A e m s t e l terugkeert, in de gelegenheid zult zijn haar mijne hartelijke groeten overtebrengen.’

‘Dat beloof ik u. En ik denk wel, dat wij K r o o n e n b u r g zullen aandoen.’

‘Nu, dan doet gij het stellig.’

‘Ik beloof 't u.’

Niet lang had graaf FLORIS geslapen, of heer GIJSBRECHT kwam hem wekken.

‘Gij slaapt te lang, heer graaf!’ zeide hij. ‘Het weder is te schoon. Het vogelspel wacht ons.’

‘Gij hebt gelijk, AEMSTEL,’ antwoordde de graaf, terwijl hij zich van zijn leger oprigtte. ‘Ik heb reeds te lang geslapen. Roep een' van mijn' pagies.’

AEMSTEL voldeed hieraan.

‘Ik zal vast vooruit gaan,’ zeide hij, ‘en zien, of alles gereed is.’

‘Wacht even, heer GIJSBRECHT,’ hernam de graaf. ‘Ik zal wijn laten brengen. Eerst wil ik u Sint Geerte Minne[1] geven. Geef wijn en een' beker, DIEDERICK,’ gebood hij den binnentredenden bediende. ‘En laat de paarden zadelen; want ik wil terstond uitrijden.’

‘Sint Geerten Minne! Heil u, AEMSTEL!’ zeide FLORIS, terwijl hij den berkemeijer ledig dronk, dien weder deed vullen en hem GIJSBRECHT overreikte.’

‘Drink heil! God hoede u!’ was het antwoord van GIJSBRECHT, en hij dronk den beker ledig, waarna hij zich verwijderde en spoorslags naar de plaats reed, waar de edelen hem wachtten. KOENRAAD volgde hem.

Zoodra de graaf zich had gekleed, sprong hij te paard, beval zijn gevolg, wier paarden nog niet gezadeld waren, na te komen en reed, alleen door zijne beide schildknapen JAN van Avennes en GERARD van Voorne en zijnen dienaar DIEDERICK vergezeld, de stad door, de poort uit naar de jagtplaats toe, die zich omtrent een half uur gaans van Utrecht aan den Vechtkant bevond.

HERMAN van Woerden is de eerste, die den graaf in 't oog krijgt. Ziende, dat hij slechts drie personen

(1) Sint Geerte Minne was een dronk van afscheid of behouden reis.

bij zich heeft, wenkt hij de andere edelen. AEMSTEL, VELZEN, BENSKOOP, KRAAIJENHORST, ZAENDEN en TEYLINGEN, en dezen, hunne schildknapen en dienaren verlatende, snellen op den graaf af, die hen minzaam groet.

WOERDEN grijpt nu het paard van FLORIS bij den teugel.

'Uwe hooge sprongen, heer meester!' zegt hij, 'zijn nu gedaan. Gij zult zoo niet meer den meester spelen. Gij zijt onze gevangene, of 't u lief of leed is.'

'Dat weet ik wel beter,' antwoordt de graaf, die 't voor scherts hield.

'En ik zweer u, dat het ernst is,' hervat ARENT van B e n s k o o p ; terwijl hij den vorstelijken vogel, dien de graaf op de hand houdt, grijpt.

'En ik zweer bij al wat heilig is, dat gij H o l l a n d niet zult weêrzien!' krijscht WOERDEN hem toe.

De graaf, die nu wel bemerkt dat het ernst is, werpt den vogel weg en slaat de hand aan het zwaard.

'Geen tegenstand!' roept GERARD van V e l z e n uit; terwijl hij het zijne trekt, 'of ik kloof u het hoofd van den schedel tot de tanden.'

'Wat beteekent dat alles?' vraagt AEMSTEL, die nog den 'mooijen man' wil uithangen.

'Dat weet gij zoo goed als ik,' herneemt WOERDEN.

In een oogenblik is de graaf omsingeld. Maar DIEDERICK, de trouwe DIEDERICK houwt er op in en wil zijnen heer bevrijden. Hij en zijn paard worden zwaar gewond en stervend valt hij ter aarde. De beide schildknapen van FLORIS, hunnen meester zoo behandeld ziende, ontvlugten in allerijl naar U t r e c h t , waar zij de tijding van het gebeurde verspreiden. Spoorslags rij-

den de zaamgezworenen, met den graaf in hun midden, naar 't slot te K r o o n e n b u r g .

Mijne lezers zullen wel nieuwsgierig zijn te weten, hoe KOENRAAD zich bij deze vreeselijke gebeurtenis gedroeg. Toen de edelen op graaf FLORIS toereden, bevond hij zich bij zijnen heer en natuurlijk was 't zijne zaak niet, om heer GIJSBRECHT naar graaf FLORIS te volgen. Hij bleef dus waar hij was, en vermoedde weinig, wat er met zijnen edelen beschermer voorviel. Eerst, toen hij DIEDERICK met uitgetogen zwaard op de edelen zag inrennen en bemerkte, dat de andere schildknapen en dienaars vooruit snelden, gaf ook hij zijn paard de sporen en bevond zich in een oogenblik op het tooneel van de misdaad. Doch te laat om eenige hulp te bieden. En wat vermogt hij alleen tegen de overmagt? Reeds had men den graaf gebonden en voerde men hem weg. Allen volgden. Nu bemerkte KOENRAAD DIEDERICK, die bloedend op den grond lag. Hij sprong van zijn paard en trachtte hem te helpen. Eene gapende wond in de borst en een diepe houw over 't hoofd toonden hem genoegzaam aan, hoe 't met den armen jager geschapen was.

'Ik sterf!' zeide de gewonde met eene zachte en afgebroken stem, 'maar tevreden - want - ik - sterf voor mijnen - goeden - heer. - Zeg - ELSKE - dat - ik - haar - mijn' - zegen - schenk.'

't Was zijn laatste woord geweest; KOENRAAD legde het hoofd des dooden weder op den grond, sprong te paard en snelde de anderen na, om met hen te K r o o n e n b u r g te zijn en te verhoeden dat ELSKE van iemand anders de droevige tijding van 't overlijden haars vaders vernam.

Juist reed de laatste der dienaars de valbrug over, toen

KOENRAADS paard er den eersten stap op zette. Terstond zocht hij ELSKE op. Hij vond haar weenende.

'Gij daar, KOENRAAD!' riep zij uit. 'Gelukkig, dat ik u zie. - En zij hebben onzen goeden, onzen edelen graaf hier als gevangene binnengebragt?'

'Zwijg er van, ELSKE!' zeide KOENRAAD. 'Het hoofd dreigt mij te barsten! Had hij toch naar mijne waarschuwing geluisterd!'

'Hebt gij hem gewaarschuwd?' vraagde ELSKE.

'Dat heb ik; - maar geen woord daarover.'

'En gij hebt uwen graaf laten gevangen nemen en hem niet verdedigd?' -

'Ik? - Ik wist niet eens, dat men dat stuk bestaan had. Ik meende, dat men de valken zou oplaten, toen.....'

'Wat toen?' riep ELSKE, die niet begreep, waarom KOENRAAD eensklaps zweeg.

'Toen de edele graaf reeds door de booswichten overmeesterd was,' fluisterde KOENRAAD. 'Maar ik zal hem trachten te redden, ELSKE, en gij zult mij helpen. - Dezen nacht....'

'Maar waar is vader? Was hij er niet bij? En heeft hij zijnen heer gevangen laten nemen?'

'Hij heeft hem trouw verdedigd, ELSKE, en mij verzocht u zijne groeten over te brengen.'

'Hem verdedigd? - O, dan is hij zeker gewond.'

'Zwaar gewond, ELSKE. Wat vermogt hij tegen de overmagt?'

'Die arme vader. Zeg mij, waar hij is, en ik zal heen gaan en hem oppassen.'

'Dat is niet meer noodig, ELSKE!' hernam KOENRAAD somber.

‘Hoe meent gij dat?’ vraagde zij sidderend.

‘Hij heeft mij belast u zijn laatste vaarwel en zijnen zegen over te brengen.’

‘Hij is dan dood!’ riep het meisje uit, terwijl zij in tranen uitbarstte.

‘In mijne armen gestorven. 't Was een schoone dood, voor zijnen heer te sterven. Gij waart zijne laatste gedachte. Met u te zegenen, stierf hij.’

‘Arme vader! O, KOENRAAD! nu ben ik even arm als gij en heb geen' vader en geene moeder meer.’

‘Maar toch nog een' vader in den Hemel, ELSKE!’

ELSKE hoorde niet. Bittere tranen stroomden langs hare wangen, en KOENRAAD vond het beter, haar alleen te laten met hare droefheid, dan nuttelooze troostgronden te verspillen.

Een uur later ontmoette hij het meisje weder; zij was eenigzins bedaard, en zij overlegden te zamen, hoe zij den graaf dien nacht zouden kunnen verlossen. Dwaze kinderen, die zij waren. De graaf was in een' der kelders van 't kasteel opgesloten en die gevangenis werd goed bewaakt.... 't behoefde ook niet; want denzelfden avond, nadat zij een paar uren te K r o o n e n b u r g vertoefd hadden, bragten de edelen den gevangen graaf naar het slot te M u i d e n , omdat van daar de gelegenheid beter was, hem te scheep naar E n g e l a n d te voeren.

De tijding van 's Graven gevangenneming, te U t r e c h t gebragt, baarde groote opschudding. Men leest echter niet, dat er eenige pogingen werden aangewend, om hem uit de handen zijner vijanden te verlossen. Waarschijnlijk heeft bisschop WILLEM, die den graaf niet zeer genegen was, zulks belet, of heeft hij gemeend, daar 't een twist tusschen den landsheer en zijne edelen

was, die dus wel met de bevrijding van den graaf op harde voorwaarden zou afloopen, dat hij er zich niet in moest mengen. Ook is 't niet onwaarschijnlijk, dat men, niet wetende waar den graaf te vinden, geen werk kon maken om hem op te sporen. Wat er van zij, wij lezen niet, dat er uit Utrecht eenige poging tot zijne bevrijding is aangewend. Wat JAN van Avesnes en GERRIT van Voorne aangaat, de heer van Arkel nam hen terstond in zijne bescherming, bragt hen eerst naar zijn slot te Gorkum en kort daarna naar Dordrecht. Ook WOLFERT van Borselen, die mede in 't eedgespan was, kwam daar aan, en bewoog het volk, om hem met twee koggen naar Zeeland te laten vertrekken, ten einde daar orde op de zaken te stellen en een' inval der Vlamingen te verhoeden. FILIPS van Wassenaar, 's Graven zegelbewaarder, brak, bij 't vernemen van 't geval, terstond, ten overstaan van den Raad, het grafelijk zegel in tweeën, opdat er geen misbruik van zou gemaakt worden en 't geheele volk geraakte in beweging, om den geliefden vorst te behouden of voor hem te sterven.

Hoofdstuk IX.
Muiden en Muiderberg.

't Was reeds donker, toen de zaamgezworenen op 't slot te M u i d e n aankwamen. De arme graaf werd in een' der torens opgesloten en met ijzeren ketenen geboeid, die in den muur waren vastgeklonken; terwijl hem, van kindschheid af aan alle pracht en weelde gewoon, slechts eene kruik waters en een stuk zwart brood tot drank en voedsel werd gegeven. Dat was schandelijk. Zoo immers had hij AEMSTEL niet behandeld, dien hij wel zes jaren lang gevangen had gehouden, maar die al dien tijd een leven had gehad, dat aan zijnen stand en rang in de maatschappij voegde.

Hoe de graaf te moede was, behoef ik u niet te zeggen. Hij zat daar in doffe wezenloosheid verzonken, peinzende over het doel, dat de edelen mogten hebben met hunne verraderlijke handelwijs; maar hoe hij dacht, hij kon zich niet voorstellen, wat vooral AEMSTEL en WOERDEN, zijne vertrouwde raden en door hem zoo zeer beweldadigd, tot de misdaad kon hebben aangespoord.

Eensklaps wordt zijn kerker geopend en er treedt iemand binnen. Door de duisternis kan de graaf onmogelijk bespeuren, wie het is.

‘Heer!’ zoo begint de binnengekomene, die in het donker rondtast. ‘Ik kan u niet zien. Waar zijt gij?’

‘Hier,’ antwoordt FLORIS, terwijl hij zich oprigt. ‘Wie komt mij in mijnen kerker opzoeken?’

‘Heeft men u geketend, mijn edele graaf!’ vraagt de andere. ‘Waartoe ook niet?’ vervolgt hij mismoedig. ‘Zij, die de handen aan hunnen wettigen heer hebben durven slaan, zijn tot alles in staat.’

‘Wie zijt gij dan toch?’ vraagt de graaf.

‘Ik ben KOENRAAD, de schildknaap van GIJSBRECHT van A e m s t e l , uwe Genade. Ach! waarom hebt gij mijne waarschuwing in den wind geslagen?’

‘Zijt gij dan de schrijver van den brief, welken mij die arme vrouw bij 't uitgaan der vroegmis overhandigde?’

‘Die ben ik,’ en KOENRAAD verhaalt den graaf, wat aanleiding heeft gegeven tot zijn schrijven.

‘En waarom hebt gij zelf mij niet gewaarschuwd, KOENRAAD?’

‘Heer! kon ik hem, wien ik houw en trouw gezworen heb, verraden? Heb ik Uwer Genade geen' duidelijke waarschuwing gegeven, zonder mijnen heer in gevaar te brengen?’

‘Gij zijt een' trouwe ziel, KOENRAAD,’ herneemt de graaf. ‘Indien ik uit deze ongelegenheid geraak, zal ik u vorstelijk beloonen.’

‘Uwe Genade is wel goed, mij dit tot verdienste te rekenen,’ antwoordde KOENRAAD. ‘O, kon ik U slechts uit hun geweld verlossen! Maar al de zaamgezworenen zijn op 't slot. Uw' kerker wordt naauw bewaakt; daarenboven - gij zijt geketend.’

‘In trouwe, gij hebt gelijk, KOENRAAD,’ herneemt de graaf. ‘En is u iets bekend van 't geen zij met mij voor hebben?’

‘Ik ving eenige weinige woorden op, uwe Genade,’ hervat KOENRAAD. ‘Men heeft u herwaarts gevoerd, om u met scheepsgelegenheid naar E n g e l a n d te voeren. Koning EDUARD moet in het komplot zijn. Maar er is verschil tusschen de zaamgezworenen. Mijn heer, die daarvan niets wist, wenschte u te regt te doen staan voor een' raad van edelen.’

‘Bij al wat heilig is, *mij* teregt te doen staan! Mij, hun' leenheer! Voor *hunne* regtbank! Maar, goede KOENRAAD! zeg mij, weet gij ook iets van 't lot van mijn' braven DIEDERICK? Ik heb hem, doodelijk gekwetst, zien vallen.’

‘Uwe genade is wel goed, aan haren dienaar te gedenken. Hij stierf in mijne armen, en ik heb zijner dochter ELSKE de treurige tijding van den dood haars vaders overgebragt.’

‘Mijn arme DIEDERICK! - En waar zijn JAN van A v e s n e s en GERRIT van Vo o r n e gebleven?’

‘Ik was te ver af bij uwe gevangenneming, heer!’ antwoordt KOENRAAD. ‘Indien hun echter iets kwaads ware overkomen, had ik wel wat van hen gezien. Ik bleef bij DIEDERICK tot hij stierf; maar van hen heb ik niets bemerkt.’

Den volgenden morgen reeds vroegtijdig trad KOENRAAD op nieuw de gevangenis van den graaf binnen, met wat boter en brood, opdat graaf FLORIS dat zwarte brood niet zou behoeven te eten. Hij was vergezeld door broeder PETER. De brave man had den avond te voren de tijding van 's Graven gevangenneming vernomen en was terstond uit de stad U t r e c h t vertrokken om zijnen doorluchtigen heer en meester te bezoeken en te vertroosten. Hoe hij te weten was gekomen, dat de graaf

op 't slot te M u i d e n was; daarvan meldt ons de geschiedenis niets en ik kan het u dus ook niet zeggen.

Niet zoodra trad de eerwaardige man binnen en zag hij den toestand waarin zijn heer zich bevond, of hij barstte in tranen los en viel voor hem neder. Hij kon geen woord uitbrengen.

'Sta op, broeder PETER!' zeide de graaf minzaam. 'Welk een troost, dat ik u hier zie. Hoe is 't u gelukt, mij hier te vinden?'

'Mijn arme heer en meester!' begon PETER. 'Heeft de man die uw brood at, toch de verzenen tegen u opgeheven?'

'Ik heb die waarschuwing verzuimd, mij door de hand eener wakende Voorzienigheid gezonden. Deze knaap,' zeide hij, op KOENRAAD wijzende, 'is de schrijver van dien brief.'

'Hij?' zeide PETER.

'Ja, hij,' hernam de graaf. 'Broeder PETER! Mogt het zijn, dat ik niet weder in vrijheid kwam - mogt het den Hemel behagen, ook het ergste lot over mij te beschikken - beveel den knaap dan aan mijnen zoon WITTE aan. Dat hij voor hem zorge.'

KOENRAAD had zich intusschen verwijderd, ten einde de graaf vrij met broeder PETER mogt spreken.

De goede kapelaan sprak zijnen heer woorden van troost en bemoediging toe. Maar het duurde niet lang; want HERMAN van W o e r d e n trad den kerker binnen en gebood den broeder, te vertrekken. De graaf beklaagde zich daarover. Maar HERMAN, in plaats van er zich aan te storen, begon den graaf de zwaarste verwijtingen te doen, waarop de gevangene met de meeste waardigheid antwoordde. 't Was alsof het dezelfde man niet was,

als toen hij met KOENRAAD en broeder PETER sprak: wie hem daar hoorde spreken, vergat zijne ketenen... 't Was de vorst, die zijnen onderdaan diens meineedig gedrag verweet, de edelman die een' afschuw had van verraad, de brave man, die zich zijner onschuld bewust was en zich verdedigde tegen de aantijgingen van den snoodaard.

Om den graaf te toonen, hoe al zijne edelen hem haatten en hoe zij te zamen zijnen val besloten hadden, haalde WOERDEN onder zijn kleed een perkament te voorschijn, waarop 't verbond der zaamgezworenen stond geschreven, en waaraan ten bewijze hunne zegels waren gehecht. Dat trof den graaf zóó, dat hij zweeg; terwijl WOERDEN hem met een' grijnzenden lach verliet.

Den nacht van den 24sten op den 25sten overviel den graaf eene zware kolijk of buikpijn, zoodat hij niet anders dacht, dan dat hij zou sterven; men ontnam hem dus zijne ketenen en riep HERMAN van W o e r d e n ; maar deze, in plaats van broeder PETER te laten roepen, die hem misschien hulp had kunnen toedienen, bespotte den ongelukkigen vorst en wees hem een houten blok, zeggende, dat dit een heerlijk zacht oorkussen voor hem was en dat, als hij dit gebruikte en den steenen grond voor zijn bed, zijne ziekte wel van zelf zou overgaan. In zijne pijn vraagde de graaf:

'Welke goederen moet ik u dan geven, WOERDEN, opdat gij mij hulp doet toekomen? Zeg 't mij, en gij zult ze hebben.'

Maar de snoodaard antwoordde:

'Neen, gij moet sterven.'

Barmhartiger dan de snoode WOERDEN was onze KOENRAAD. Nogmaals waagde hij het, den volgenden mor-

gen broeder PETER in den kerker des graven te brengen. Maar de arme broeder bezat geene geneesmiddelen, alleen geestelijken troost had hij voor zijnen meester. Doch naauwelijks hadden de zaamgezworenen vernomen, dat broeder PETER bij den graaf was, of de monnik werd weggehaald en buiten het slot gevoerd.

Intusschen had de tijding van 's Graven gevangenneming het volk alom op de been gebragt. De Friezen, Waterlanders en Kennemers waren de eersten, en begaven zich in eene menigte koggen en schuiten, die op de Zuiderzee voor het slot van Muiden de wacht hielden, opdat men den graaf niet te scheep zou ontvoeren; te land schijnen de bewoners van 't Gooi er het eerst bij te zijn geweest. Zekere KLAAS DE GREBBER, die 's Graven kleuren droeg, waarschijnlijk de slotbewaarder van het kasteel te Muiden, had zich naar Naarden begeven en voerde de poorters van die stad met de omwonende landlieden aan.

De zaamgezworenen op 't slot, vreezende dat zij op 't kasteel zouden belegerd worden, en te wel bevroedende, dat zij geen beleg zouden kunnen uithouden, daar zij slecht van levensmiddelen voorzien waren, noodzaakten den graaf eenen brief aan de belegeraars te schrijven, waarin hij hun beval af te trekken. ‘Want,’ hadden zij gezegd, ‘als zij 't slot innemen, zullen wij den dood niet ontgaan; maar wees daarvan verzekerd, dat gij de eerste zult zijn die het leven laat.’ De belegeraars echter begrepen de list niet dan te goed. Broeder PETER, die zich bij hen bevond, en maar al te zeer 't gevaar vermoedde waarin graaf FLORIS zich zou bevinden indien het slot ingenomen werd, ried hun de belegering af.

‘Wij moeten terugtrekken,’ zeide KLAAS DE GREBBER,

‘en het slot aan alle kanten omringen; doch in de verte, alzoo, dat men ons niet kan bemerken. Aan den waterkant kunnen zij niet ontkomen, daar die door de schepen wordt ingesloten. Als zij denken dat wij afgetrokken zijn, zullen zij dit aan den brief toeschrijven. Zij zullen pogen, den graaf langs den een' of anderen kant te land te vervoeren; wij overvallen hen en - onze edele graaf is vrij.’

Deze raad werd goedgekeurd; men trok af en liet slechts eenige verspieders om het slot; ten einde hen te waarschuwen, en de Naardensche poorters werden gebruikt, om het kasteel in de verte te omsingelen. Alle voet- en rijpaden werden sterk bezet en daarenboven verscholen zich talrijke benden in de korenvelden, om in geval van nood hunne makkers te hulp te komen.

't Was op den vijfden dag na FLORIS' aankomst op 't slot te M u i d e n , dus op Woensdag den 27sten Junij, dat de zaamgezworen edelen, ziende dat de belegeraars voor goed waren afgetrokken, het waagden hunnen gevangene te vervoeren, in de hoop, hem naar een ander land, waarschijnlijk wel naar B r a b a n t , welks hertog mede van den aanslag wist, te brengen. In een' graauwen rok gekleed, om onkenbaar te zijn, een' handschoen in den mond om hem 't om hulp roepen te beletten, de handen geboeid en de voeten om den buik van 't paard gebonden, wordt de ongelukkige graaf vervoerd. Niet ver van M u i d e r b e r g gekomen, krijgt GERARD van V e l z e n , die met eenige zijner dienaars vooruit rijdt om den weg te bespieden, KLAAS DE GREBBER met zijne Naardingers in 't oog. Hij rijdt op hen aan en vraagt:

‘Wat moet het beteekenen, dat gij hier zoo gewapend staat? Wat moet gij hebben?’

‘Den graaf,’ antwoordt KLAAS DE GREBBER, ‘willen wij gezond en welvarend in onze handen hebben, alvorens wij de wapenen nederleggen.’

‘Dat zal u missen,’ herneemt van VELZEN en rent spoorslags naar de edelen terug.

In weinig woorden deelt hij den edelen zijn wedervaren mede.

‘Kloof hem den kop, GERARD!’ zegt WOERDEN. ‘Nooit zullen zij hem levend in handen krijgen.’

En op hetzelfde oogenblik heft VELZEN zijn breed slagzwaard met beide handen in de hoogte, om naar den raad van W o e r d e n te doen. De graaf, zijn voornemen bemerkende, maakt eene zijwaartsche beweging, waardoor zijn paard ter zijde uitwijkt en in de sloot raakt. De slag, voor 's Vorsten hoofd bestemd, mist zijn doel, maar houwt de beide zaamgeboeide handen af. Daarop springt VELZEN van zijn paard, en brengt den graaf verscheidene steken in de borst toe. Een knecht van WOERDEN, DIEDERICK genaamd, en een dienaar van VELZEN geven den ongelukkigen vorst de rest. Zoo onbesuisd was de snoode VELZEN te werk gegaan, uit vrees dat de graaf levend in de handen van 't volk zou vallen, dat hij zijn paard los had laten staan. Het dier was te ver ontloopen. Gelukkig voor den moordenaar was 't paard van zijn' knecht nog daar; hij sprong er op en redde, echter niet zonder gewond te worden, met de anderen zich door de vlugt.

KOENRAAD was in 't gevolg van den heer VAN AEMSTEL mede het slot uitgereden en had het vreeselijk tooneel aanschouwd, waarvan wij getuigen waren en hetwelk zich zoo snel had toegedragen, dat de edelen reeds gevlugt waren, eer hij nog tot bezinning was gekomen. Hij

sprong juist van 't paard af, om te zien of hij den graaf ook te hulp kon komen; toen KLAAS DE GREBBER met zijn volk aankwam en het lijk van den graaf vond. De beide knechts wilden vlugten; dan, zij werden achterhaald en doodgeslagen; ook KOENRAAD werd aangegrepen en was op 't punt om hetzelfde lot te ondergaan; zelfs had een der Naarders zijn' strijdkolf opgeheven, om hem den doodelijken slag toe te brengen, toen eensklaps diens hand werd teruggetrokken en de stem van broeder PETER riep:

'Raakt dien knaap niet aan. Hij was des graven eenige troost in zijn leed. Hij heeft hem voor 't gevaar gewaarschuwd; hij heeft mij bij hem gebragt.'

Terstond lieten de Naardingers KOENRAAD los. Deze liep naar den graaf, dien zijne beide trouwe windhonden uit de sloot trachtten te trekken.

'Mijn edele heer!' riep hij schreijend. 'Moest gij zoo uw leven eindigen?'

De graaf sloeg zijne oogen op.

'Ik sterf, God zij mijn' arme ziel genadig!' zeide hij terwijl hij den monnik aanzag, die mede was toegesneld.

't Waren zijne laatste woorden.

'Hij is dood, KOENRAAD!' zeide broeder PETER. 'De edelste vorst uit het huis van H o l l a n d is het slagtoffer geworden van den haat der edelen.'

Met moeite verwijderde men de beide windhonden. 't Scheen, dat de trouwe dieren begrepen, dat zij die den graaf uit het water wilden halen, zijne vrienden waren: zij weken terug en lieten de Naardingers begaan. Toen de graaf uit de sloot was opgetrokken en naar M u i d e r b e r g werd gebragt, liepen zij met hangende ooren ach-

ter den stoet. Later, toen het lijk te A l k m a a r was bijgezet, bleven zij op 't graf liggen, weigerden alle eten en drinken, en stierven, als het beeld van trouw en gehechtheid aan hunnen meester.

'De afschuwelijke VELZEN,' zeide KOENRAAD. 'De snoodaard heeft den weerloozen vorst zonder deernis vermoord.'

'De Hemel zal hem straffen,' riep PETER. 'Maar gij, KOENRAAD, vlugt. Ik zou u niet altijd kunnen beschermen. Zie, hoe zij die beide mannen als verscheurd hebben. 't Zou ook uw lot zijn geweest. Het volk is woedend als een getergde leeuw. Vlugt! En mogt gij hulp noodig hebben, denk dan om WITTE van H a e m s t e d e . De graaf beval u door mij in zijne gunst aan.'

'Vaarwel!' riep KOENRAAD en rende weg. Hij wilde naar 't huis te K r o o n e n b u r g , om naar ELSKE te zien en dan verder te komen. Want sedert zijn heer zich mede schuldig had gemaakt aan het verraad aan graaf FLORIS, nu hij geene hand had uitgestrekt om den moord te voorkomen - rekende hij zich van elke verpligting jegens hem ontslagen.

Toen hij op 't slot te K r o o n e n b u r g aankwam, vernam hij, dat de zaamgezworene edelen, behalve AEMSTEL en WOERDEN, zich daar bevonden. Hij spoedde zich naar ELSKE, die hij tamelijk bedaard vond en verhaalde haar den vreeselijken moord aan graaf FLORIS gepleegd. Terwijl hij met haar sprak, kwam WILLEM van V a a r t w i j k op hem af. Deze was op den dag der gevangenneming door zijnen heer naar 't slot te V e l z e n gezonden, om aan diens gemalin de tijding van den te wel gelukten aanslag te brengen. Hij was den vorigen dag op het slot K r o o n e n b u r g teruggekeerd, had daar eenige

bijzonderheden van den 25sten Junij vernomen, en daaruit opgemaakt, dat het KOENRAAD was geweest, die den bewusten brief aan graaf FLORIS had geschreven.

Naauwelijks had hij KOENRAAD gezien, of hij snelde naar zijnen heer en meldde hem, dat de verrader van den aanslag op 't slot was. KOENRAAD werd bij de edelen ontboden.

'Ik heb u gezegd, dat ik wraak zou nemen,' beet WILLEM van Vaartwijk hem in 't oor. 'Het uur der wraak is geslagen. Thans is het mijne beurt.'

Met een' verachtelijken blik zag de knaap den jonker aan; terwijl hij moedig naar den heer van Velzen stapte, die, om zijne wond, den linkerarm in een' sluijer droeg.

'Gij hebt mij laten roepen, heer,' zeide hij.

'Gij zijt een verrader, knaap!' zeide VAN VELZEN. 'Gij hebt den graaf gewaarschuwd.'

'Dat heb ik,' antwoordde KOENRAAD onversaagd, 'en als uw heer en meester, de edele graaf FLORIS, mij geloofd had, dan zou hij thans nog leven en niet door een' ellendigen sluipmoord den dood gevonden hebben.'

'Gij durft stoute taal voeren, knaap! Weet gij wel, dat uw lot in mijne handen is?'

'Ik ben in dienst van den heer VAN AEMSTEL, en u geen' verantwoording schuldig. Had ik geweten, wat ik nu weet, ik had den graaf zelf het helsche komplot uitgebragt.'

'Naar den kerker met hem,' zeide VELZEN. 'Dat is 't loon voor verraders.'

'Een verrader ben ik niet,' hernam KOENRAAD; terwijl twee dienaars van VELZEN hem aangrepen. 'Maar gij zijt de moordenaar van uwen heer!'

'Brengt hem weg,' riep VELZEN. 'Als AEMSTEL komt, zullen wij gerigt over hem houden.'

En KOENRAAD werd door twee stevige kerels aangepakt en naar een' der kelders van het slot gebragt.

Daar zat nu onze arme KOENRAAD in een' donkeren, vunzigen kerker. Toch had hij geen berouw over zijne opregtheid. Hij had de daad niet willen loochenen; veeleer stelde hij er zijne eer in, dat hij den goeden graaf had gewaarschuwd. Kalm en bedaard zette hij zich op een' steenen uitstek neder, en dacht aan al wat er sedert vijf dagen gebeurd was.

Hij zal daar ongeveer een uur gezeten hebben, toen de schuif der deur, waardoor den gevangenen het eten werd gebragt, werd opengedaan en KOENRAAD, opziende, het triomferende gelaat van WILLEM van Vaartwijk gewaar werd, die zich in 't ongeluk van zijnen vijand verlustigde.

'Ik heb 't u beloofd, dat het u berouwen zou,' zeide hij grijnzend. 'Welnu, hoe heb ik mijn woord gehouden?'

'Als de laagste dorper,' gaf KOENRAAD ten antwoord. 'Ik wist niet, dat het een voorregt van den adel was, om zich tot den post van aanbrenger te vernederen.'

WILLEM knarste op zijne tanden.

'Gij denkt mij met uwe taal te krenken,' hernam hij. 'Een edelman is te ver boven den lagen dorper verheven, dan dat diens taal hem zou kunnen beleedigen.'

'In 't ligchaam van den lagen dorper woont ten minste een' ridderlijker ziel dan in dat van uwen adellijken meester, die even als de laagste sluipmoordenaar zijn zwaard heeft getrokken tegen een' weêrloozen man, tegen een man die gebonden was en zich niet verweêren kon. Dat is ridderlijk, niet waar?'

WILLEM van Vaartwijk, die op deze aantijging niet kon antwoorden, liet de schuif vallen en verwijderde zich.

Ongeveer een half uur later werd die weder opgeligt, en eene stem, die door weenen verstikt werd, riep hem bij zijnen naam.

'Gij daar ELSKE!' zeide KOENRAAD. 'Ik dacht, dat het de jonker van Va a r t w i j k weêr was om mij te honen.'

'U te honen? Maar zeg mij, KOENRAAD! Waarom heeft men u gevangen gezet?'

'Om den brief, dien ik den graaf heb geschreven. En daarom noemt men mij een' verrader! Maar hoe weet gij, dat ik hier gevangen zit?'

'Ik vernam 't van mijnen oom. Daar ik echter niet wist, in welken kelder men u geplaatst had, heb ik lang naar u gezocht.'

'Is er dus geen bewaker bij mijn' kerker?'

'Waartoe zou die dienen? De deur is stevig gesloten en zij hebben zelf den sleutel in bewaring. De zware grendels zou ik kunnen afschuiven, maar dat slot..... O, KOENRAAD! als men u maar geen leed doet!'

'Wat zou men mij kunnen doen? Men zal 't niet wagen, alvorens heer GIJSBRECHT hier is, en die - zal wel niet komen.'

'Dat verhoede de Hemel, KOENRAAD.'

'En komt gij mij dikwijls opzoeken en mij vertroosten, ELSKE!'

'Zoo dikwijls ik kan. Nu durf ik niet langer blijven. Maar van avond, zoodra 't donker is, zal ik u weêr komen bezoeken en wat eten voor u medebrengen; want dat zwarte brood is te hard voor u.'

'Liever zwart brood, ELSKE, en de rust van mijn geweten, dat mij toeroept: gij hebt goed gedaan! dan keur van geregten. Ik wil met GERARD van Ve l z e n niet ruilen.'

Hoofdstuk X.
Onverwachte redding.

Het lijk van den graaf werd te A l k m a a r gebalsemd; terwijl men zijn ingewand in 't hooge koor der kerk begroef. Nog kunt gij er het gedenkteeken zien, dat op zijn graf is opgerigt: eene langwerpig vierkante kist, waarop een in houten rand gelijst witachtige Beltzen steen, met een blazoen en in gothische letters het volgende te lezen staat:

hier ond. ist. inghewat. gve. FLORUS. va. hollat. vslagen. wort. va. h. GERRIT. va. v e l se.[1] A^{o} 1296 de XXVII Juuy.

Niet lang waren de zaamgezworenen op 't slot te K r o o n e n b u r g , of de Westfriezen, Kennemers, Waterlanders, Noord-en Zuid-Hollanders beide, alles liep van 't platte land zamen en met hen vele stedelingen, omringden 't kasteel en verlangden wraak te nemen op de moordenaars van hunnen weldoener. De heer van Z u i l e n

(1) Hier onder is 't ingewand van grave FLORIS van H o l l a n d , verslagen geworden van heer GERRIT van V e l z e n .

en GIJSBRECHT van I J s s e l s t e i n voegden zich bij hen en weldra kwam heer LOEF van K l e e f, de broeder van den regerenden graaf van dat landschap, aan wien 't bevel der belegering werd opgedragen. 's Graven neef JAN van A v e s n e s, graaf van H e n e g o u w e n, dien men verdacht houdt van den aanslag te hebben geweten, zond zijnen broeder den kannunnik GUY naar H o l l a n d. Deze kwam te D o r d r e c h t en begaf zich van daar naar de belegeraars van K r o o n e n b e r g. Ook JAN van K u y k, die het grootste deel in de zamenzwering had gehad, maar zich buiten den aanslag had weten te houden, kwam met zes honderd man van den graaf VAN KLEEF derwaarts, zoo als de historieschrijvers meenen, met het doel, om de moordenaars van den graaf te redden.

Begeven wij ons thans naar de belegeraars en zien wij wat er bij hen voorviel.

Ziet gij daar ginds die menigte van krijgsenginen (oorlogswerktuigen), allen ingerigt voor den toenmaligen tijd, toen er nog geen buskruid was uitgevonden? Die groote gevaarten van dikke planken vervaardigd, teregt schietschermen genoemd, omdat de knechten zich daarachter verschuilen als zij hunne pijlen op het slot rigten, zijn wel doeltreffend ingerigt. De beide houten rollen dienen om 't schietscherm overal te kunnen brengen waar 't noodig is, en die sleuf in 't midden geeft den knecht die er achter zit, gelegenheid zijne pijlen te rigten. De schuine stand van t' scherm beveiligt den schutter tegen de van den trans geworpen steenen en de afgeschoten pijlen. Ziet gij die verschillende werptuigen, blijden genaamd, sommige bestaande uit veerkrachtige balken, die door een windas opgewonden, op een klink gezet, on dan eensklaps worden losgelaten, wanneer de steen

die op het eind van den balk is gelegd met groote kracht een eind ver wegvliegt. Andere werktuigen bestaan uit vreeselijk groote bogen, met pezen van ineen gevlochten darmen. Deze werktuigen heeten *bank-armborsten* of *arbaleten*. De pijlen die men daarmede schiet, heeten karreelen; zij zijn reusachtig groot en met een' zware punt, soms, om nog moorddadiger te zijn, met vier punten voorzien. Die bogen moeten dan ook met een windas worden gespannen.

Andere van die pijlen worden afgeschoten door een' esschenhouten balk, tot bijna van onderen gespleten, waar hij met stevige ijzeren banden omgeven is. Het eene einde van dit werktuig wordt door een windas achteruit gehaald, op een' klink gezet, de pijl er voor gelegd op een' dwarshalk, die naar willekeur kan gerigt worden, de klink eensklaps losgelaten, en de pijl vliegt met eene vreeselijke snelheid en kracht naar het doel. Dit werktuig heet *springaal* of *springel*.

Gindsche engine is niet om dadelijk kwaad te doen; het is een krijgstuig, dat den vreemdsoortigen naam van *kat* draagt, zeker om de langzame, sluipende manier, waarop het zich voort beweegt. Men kan het 't best vergelijken bij een houten schuurtje op rollen, welks schuin dak met dikke balken is bedekt om de vallende steenen af te weren, en met versche koehuiden, tegen de brandende pekkransen en stroowisschen die van de transen naar beneden geworpen worden om de kat in brand te steken. De houten rollen, door handspaken omgedraaid, dienen om de kat voort te bewegen naar de gracht, die reeds met stroo en takkebossen gedempt is en nu uit de kat langzamerhand met planken bevloerd wordt, waarover het werktuig gemakkelijker voortgaat.

Nu is de kat digt genoeg bij het slot, en eene menigte pijlen, karreelen en steenen worden uit haar geworpen tegen het kasteel, ten einde de daar gemaakte gaanderij (een houten uitstek met sleuven er in, om verder buiten den muur te kunnen werpen) te vernielen. Nu wordt de kat weder verder voortgeschoven, tot zij digt genoeg onder den muur is en dan begint men er tegen te rammeijen.

Een zware balk, aan touwen of aan eene sterke ketting gehangen, met eene ijzeren kap voorzien, wordt door een aantal arbeiders achteruit getrokken en eensklaps losgelaten; waarop zij met een vreeselijk geweld tegen den muur aankomt, zoodat het niet lang duurt of de steenen vergruizen en vallen tot puin.

En nu nog gindsch werktuig, dat men *evenhooge* noemt. 't Is ook van hout vervaardigd en met natte koehuiden gedekt; maar vrij wat hooger dan de kat, even hoog als de muur van 't kasteel. Die bovenste ophaalbrug dient om te worden nedergelaten en de belegeraars zoo in de vesting te brengen. Dit werktuig, op gelijke wijze als de kat voortgestuwd, en waarop de Hollandsche liebaart wappert, is niet minder gevaarlijk dan de kat; want als het den belegeraars gelukt, binnen het kasteel te komen, zullen zij genoodzaakt zijn, kamer voor kamer te verdedigen, en 't zal niet lang duren of het slot is geheel in 's vijands magt.

Behalve die pijlen en steenen gebruikte men in dien tijd nog van den kant der belegeraars allerlei krengen en verder ontuig, dat men in het slot wierp, om er de lucht te verpesten, en vlammende stroobossen, pektonnen en andere brandstoffen, om het gebouw in den brand te steken. De laatstgenoemde werden ook door de beleger-

den geworpen op de katten, evenhoogen, blijden en andere stormwerktuigen.

Keeren wij thans naar 't kasteel en wel bepaaldelijk naar KOENRAAD terug.

Ongeveer eene week na zijne gevangenneming, werd onze knaap uit zijnen gerusten slaap gewekt door iemand, die hem op den schouder tikte. Hij moest vast geslapen hebben - trouwens het reine geweten deed den knaap rustig sluimeren - want hij had niet gehoord, dat de grendels van zijne gevangenis werden opengeschoven en het zware slot niet zonder moeite werd omgedraaid. Eene plotselinge gedachte voer hem door 't hoofd. Zou AEMSTEL terug zijn gekomen en hem ter verantwoording eischen? Of zouden VELZEN en zijn wraakzuchtige schildknaap hem misschien in 't geheim en bij nacht ter dood doen brengen? Niet lang bleef hij in de onzekerheid. Eene zachte stem riep hem bij zijnen naam.

'Gij, ELSKE!' zeide hij. 'Ik meende....'

'Spreek zacht, KOENRAAD. Ik waag misschien veel, te veel om u te redden. Maar ik weet, dat ik eene goede daad doe. En de Vader in den Hemel, dien ik gebeden heb, zal mijne pogingen zegenen. Volg mij; maar spoedig - want van een oogenblik talmens kan ons beider leven afhangen.'

KOENRAAD volgde haar terstond.

'Wacht even,' zeide zij, terwijl zij de deur weder sloot en den sleutel bij zich stak. Daarop schoof zij de zware grendels in hunne ringen.

'Waartoe dat?' vraagde KOENRAAD.

'Volg mij slechts en zwijg,' fluisterde ELSKE; terwijl zij hem de hand reikte en met hem door den donkeren kelder voortging. 'Een enkel woord dat men van u ver-

neemt, kan u 't leven kosten en mij daarbij. Straks zal ik u alles ophelderen. Loop op uwe teenen.'

Zwijgend en op de teenen volgde KOENRAAD haar geleide in een' volkomene duisternis. Hoe zij den weg wist, kon hij niet begrijpen. 't Had haar dan ook vrij wat werk gekost, om het zoo ver te brengen. Eerst over dag, toen bij schemerlicht, eindelijk in 't donker had zij zich met den weg vertrouwd gemaakt, die van KOENRAADS gevangenis naar den trap geleidde.

''t Is reeds te laat,' fluisterde ELSKE eensklaps; terwijl in dien fluisterenden toon de klank der wanhoop duidelijk zich deed hooren. 'Men komt....'

'Vlugt, ELSKE!' fluisterde KOENRAAD 'en laat mij aan hunne wraak over.'

'Dat nooit,' hernam ELSKE, zich bezinnend. 'Wij moeten terug. Terstond!'

En sneller dan zij gekomen waren, gingen zij terug, den kelder dieper in. Boven aan den trap deed zich het licht van eene fakkel zien. 't Verspreidde eene sombere schemering door dien donkeren kelder.

'Als wij slechts eene schuilplaats kunnen vinden,' zeide ELSKE, 'dan zijn wij gered. Zij hebben den sleutel niet, en kunnen dus niet weten, dat gij er uit zijt.'

'Maar waartoe komen zij dan hier?' fluisterde KOENRAAD.

Intusschen kwamen de mannen met hunne fakkel den trap af.

'Achter gindschen uithoek,' zeide ELSKE, en nog vóór een der mannen hen had kunnen bespeuren, hadden zij zich in den donkeren hoek, achter een' steenen beer verscholen. Duidelijk konden zij alles verstaan, wat gesproken werd. De stem van WILLEM VAN VAARTWIJK hoorde men boven allen uit.

De mannen waren aan KOENRAADS gevangenis.

‘Hier is 't. Spijkert het luik goed toe.’

En zij hoorden het kloppen van een' hamer. Zij durfden naauwelijks adem halen.

‘Als een' rat in den val zult gij sterven,’ zeide WILLEM VAN VAARTWIJK. ‘Dat hadt gij niet gedroomd, ellendige dorper, toen gij den adellijken jonker de zweep uit de handen ruktet en hem durfdet dreigen! Nu nog den sleutel in de gracht, en - over honderd jaar vindt men een geraamte in de kelders van dit slot! ha! ha! ha!’

Toen zij het luik hadden toegespijkerd, keerden de mannen langs denzelfden weg terug.

‘Ik moet u verlaten, KOENRAAD!’ zeide ELSKE. ‘Blijf hier, tot ik u kom halen. Ik moet den sleutel weêr op zijne plaats bergen.’

‘Hoe zult gij dat kunnen?’

‘Laat dat aan mij over. Goddank, gij zijt tot zoover gered.’

De twee uren, die ELSKE wegbleef, schenen den schildknaap eene eeuwigheid. Toen zij terugkwam, zeide zij:

‘Gij hebt het gehoord, wat hun plan was. Eenige oogenblikken later, en gij waart verloren,’

‘Lieve ELSKE!’ zeide KOENRAAD, terwijl hij hare handen vatte en die aan zijne lippen drukte. ‘Hoe zal ik u genoeg danken! Vreeselijk! Mij van honger te laten sterven! Doch hoe wist gij dat alles?’

‘Ik zal 't u vertellen, zoodra gij op eene veilige plaats zijt. Thans van hier. De lucht drukt mij. 't Is alsof ik in een graf ben.’

ELSKE bragt KOENRAAD naar boven op haar kamertje.

Zorgvuldig sloot zij de deur, gaf den knaap een' beker wijn en zette zich naast hem neder.

'Ik heb u verteld,' begon zij, 'hoe de vrienden van graaf FLORIS het slot van alle kanten hebben ingesloten en hoe zij alle aanstalten maken, om het in te nemen. Hier binnen echter schijnen zij nog vrij gerust te zijn; heden avond ten minste waren zij tamelijk vrolijk en lieten zich VELZENS wijn vrij goed smaken. "ELSKE," zeide mijn oom tegen mij, "breng deze kan met azoys eens naar boven en geef die aan den dienaar die aan de deur staat. Zeg, dat een der knechts mij komt helpen, om de andere kannen mede naar boven te brengen." Ik deed wat mij bevolen was en bragt de kan naar de ridderzaal, waar de edelen zaten.'

'Edelen! Zeg liever moordenaars,' zeide KOENRAAD. 'Een' weerloozen graaf te vermoorden en een niet minder weerloozen schildknaap van honger te laten omkomen.... Zijn dat ridders!'

'Toen ik aan de deur kwam, was er geen bediende. Achter het gordijn verborgen, dat voor de geopende deur hing en mij 't gezigt in de zaal belette, wachtte ik op de komst van dengeen die den wijn moest aannemen, want binnengaan durfde ik niet.'

'Of gij gelijk hadt. Zulk volk ontziet niemand.'

'Ik stond daar juist, toen VELZEN, wiens wond weder zoo goed als genezen is, maar die zich toch niet op den trans durft vertoonen, met luider stem riep: "Een dronk, mijne vrienden! Den dood aan alle vrienden en aanhangers van graaf FLORIS!" Duidelijk hoorde ik de bekers klinken en luide toejuiching volgde op dezen dronk. Toen het leven wat bedaard was, vernam ik de stem van den jonker van V a a r t w i j k . "Mijn edele en dappere

heer!” zeide hij. “Gij hebt daar een' dronk op den dood van alle vrienden en aanhangers van den grave FLORIS ingesteld. Maar gij zelf laat hier, in dit slot, een' vriend en aanhanger van den graaf in leven, een' knaap, die, als hij 't in zijne hand had gehad, u allen het lot zou hebben doen ondergaan, dat nu uwen vijand is ten deel gevallen.” - “Gij hebt gelijk, WILLEM!” gaf VELZEN ten antwoord; “ik had dien knaap bijna vergeten.” - “En zal hij blijven leven?” - “Spreek gij zijn vonnis uit, mijn trouwe schildknaap?” - “Hij zal van honger sterven,” antwoordde jonker WILLEM; “nog in dezen nacht worde de schuif zijner gevangenisdeur stevig toegespijkerd en de sleutel van zijn' kerker over den trans in de gracht geworpen.” - “Zijn vonnis is geveld,” hernam VELZEN, “en ik belast u met de uitvoering daarvan. Neem een paar dienaars met u, spijker de schuif digt en haal dan den sleutel. Gij zult dien vinden in mijne tasch, die ik van middag op mijne tafel liet liggen.” - Ik hoorde geen woord meer, maar snelde naar VELZENS kamer, deed de tasch open, haalde er den sleutel uit en spoedde mij naar u toe. Gij sliept zoo rustig, en ik had moeite, u wakker te krijgen. Mijn hart bonsde in mij. Indien zij eens eerst den sleutel hadden willen krijgen! - Het overige weet gij.’

‘En hebt gij den sleutel nog op zijne plaats kunnen bezorgen?’

‘Juist bij tijds. Terwijl ik nog op de kamer was, hoorde ik hen den trap opkomen. Snel verborg ik mij achter het gordijn van VELZENS ledikant. WILLEM van Vaartwijk snelde naar de tasch, nam den sleutel er uit, deed het venster open en wierp er den sleutel door, die met een' doffen plomp in de gracht viel. - “Die is be-

zorgd," zeide hij en verliet met de beide dienaars de kamer van VELZEN.'

'En waart gij niet in angst, dat zij u ontdekken zouden?'

'Ik hield mij doodstil en waagde het naauwelijks adem te halen. Toen zij weg waren, sloop ik naar mijne kamer, en ging schijnbaar naar bed, om te wachten tot alles rustig zou zijn. Daarna ging ik u halen.'

'Lieve, dierbare ELSKE! Wat hebt gij gewaagd, om mij te redden!'

'KOENRAAD! Gij hebt u alles op den hals gehaald, om onzen goeden graaf te behoeden voor 't gevaar dat hem dreigde; gij hebt uwe veiligheid gewaagd, om mijnen goeden vader de oogen te sluiten en mij zijnen laatsten zegen te brengen. En zou ik dan ook niet iets voor u wagen? ....'

'Maar hoe zal ik uit dit slot afkomen?' zeide KOENRAAD.

'Dat heeft geen haast,' antwoordde ELSKE. 'Gij zijt hier goed verborgen, indien ten minste geene onvoorzigtigheid van uwe zijde u verraadt. Men gelooft weldra, dat gij gestorven zijt. Wij moeten afwachten.'

'Is er geene gelegenheid om 's nachts uit het slot te ontkomen?'

'In dit oogenblik niet. Doch nu naar uw' schuilplaats. Ik heb getracht die zoo gemakkelijk mogelijk te maken.'

Zij opende eene diepe en groote kast in den muur, op welks grond zij een soort van bed gespreid had. Hier zou KOENRAADS verblijf voor dezen nacht zijn. Voor een' volgenden zou zij verder trachten te zorgen. En wat de ontkoming aanging, ook daarop zou zij zinnen.

Toen de volgende dag aanbrak, sloot zij KOENRAAD

in de kast en stak den sleutel in hare tasch, nadat zij hem aanbevolen had, zich doodstil te houden en beloofd, eene andere minder benaauwde schuilplaats voor hem te zoeken. Om geen' argwaan te verwekken, durfde zij hare kamer niet gesloten houden; er bleef dus geen ander middel over, dan dat KOENRAAD ten minste dien dag zich in zijne kleine ruimte stil moest houden. Eenige uren, nadat hij daar in het donker gezeten had, deed ELSKE zijne nieuwe soort van gevangenis open en bragt hem eenig voedsel.

‘Er is van nacht voor u kans om te ontkomen; ten minste als het weder zoo regenachtig blijft.’

‘Hoedat ELSKE?’ zeide KOENRAAD even fluisterend; want zij durfden hunne stemmen niet laten hooren.

‘Zij hebben het plan om van nacht uit de kleine poort een' uitval te doen, ten einde de kat en de andere verdedigingswerktuigen te vernielen. Ik hoorde den heer VAN VELZEN daarover spreken tegen mijnen oom, wien hij de noodige bevelen gaf. Tegen elf ure wordt al het volk op het binnenplein verzameld. Daarna trekken drie vierde deel het kleine poortje uit, de ridders en schildknapen op hunne paarden; de anderen te voet; terwijl de rest in 't kasteel blijft wachten, om bij het driemaal blazen der klaroen, de uitgetrokkenen te hulp te komen.’

‘En hoe brengt gij dat in verband met mijne verlossing?’

‘Gij verschuilt u tegen dien tijd in den donkeren gang die naar 't poortje geleidt, voegt u ongemerkt bij hen en verwijdert u even ongemerkt van hen.’

‘Maar zij zullen mij herkennen,’

‘Geen nood, het zal te donker zijn. Daarenboven heb

ik hier een' kolder voor u medegebragt, dien ik in mijns ooms kas vond hangen en die u wel passen zal. 't Is er waarschijnlijk een, dien mijn oom in zijne jeugd heeft gedragen. Gij kunt dien aantrekken.'

'Maar, lieve ELSKE! Zij zullen mij terstond herkennen. Gij begrijpt toch wel, dat zij niet ongewapend en ongeharnast den uitval doen. Als ik daar blootshoofds bijliep, dan bemerkten zij mij terstond.'

'Daaraan heb ik niet gedacht, KOENRAAD!' zeide ELSKE, geheel en al uit het veld geslagen. 'Durfde ik mijnen oom maar 't geheim openbaren; dan zou die wel helpen.'

'Er zal hier en daar wel eenig wapentuig, een harnas of iets anders te vinden zijn. Weet gij wat, neem met uwe handen de maat van mijn hoofd en zoek op de wapenkamer een hoofdbedeksel. Breng ook een zwaard mede. Dan zal 't wel gaan.'

'Maar, hoe zal ik ongemerkt op de wapenkamer komen?'

'Niets is gemakkelijker. Gij wacht, tot zij allen aan 't eten zijn; de wapenkamer op een belegerd slot is altijd open.'

Des middags bragt ELSKE hem werkelijk een' ijzeren stormhoed, die KOENRAAD wel wat te groot was; maar dat verhielp men door eenige lappen die hij om zijn hoofd wond. Een ijzeren borststuk, ook wel wat groot, gespte hij om het lijf en de schouders; twee ijzeren kniestukken moest hij laten liggen, daar die al te kolossaal waren en hem in 't gaan slechts zouden belemmeren; maar 't mooiste van alles was een tamelijk groot slagzwaard, dat hij echter kon gebruiken, wanneer hij den bandelier om zijnen hals hing. Het beste wat ELSKE had medegebragt, waren twee dolken, die hem te pas

konden komen. Mogt hem zoo zijne ontvlugting gelukken, dan was hij van zins, alles behalve den kolder en de dolken weg te werpen. Hij zag er inderdaad allerbespottelijkst uit, en 't moest dan ook de duisternis zijn en de tijd en gelegenheid, waarbij men niet zoo naauw op uitmonstering en wapening zag, mits men slechts gewapend en gedekt was, die 't hem deden wagen, zich zoo onder de uitvallers te begeven.

De avond viel en de motregen die dien geheelen dag gevallen was, bleef aanhouden en begunstigde het plan der belegerden. Zoodra het avond was geworden, sloop KOENRAAD, vooruitgegaan door ELSKE, naar den donkeren, overwelfden gang, waar hij achter een' steenen beer wegschool. 't Was eene gevaarlijke onderneming; want zeer waarschijnlijk zouden zij, die den sluitboom van 't poortje kwamen openen, licht medebrengen - en wanneer dat gebeurde, moesten zij hem zien. Ook dreigde hem 't gevaar van door de uitvallers ontdekt en misschien in de gracht geworpen of nedergesabeld te worden.

'Vaarwel, KOENRAAD!' zeide ELSKE. 'Moge de Heer in den Hemel u behoeden. O, kondt gij mij een teeken geven, als gij gered zijt.'

'Een teeken?... Onmogelijk. Vaarwel, ELSKE! Spoed u weg; men mag u hier niet vinden.'

In alle stilte is men op het binnenplein van 't slot verzameld. De meesten hebben ijzeren helmkappen op; anderen slechts lederen mutsen met ijzeren repen versterkt. Meest allen hebben schilden of rondassen. De ridders en hunne schildknapen hebben stalen harnassen of maliënkolders aan; die hun evenmin passen als het bedeksel van KOENRAAD; want, daar de edelen en hunne

volgers natuurlijk niet geharnast ter valkenjagt waren gegaan, had men hier het een en ander opgezocht en zich zoo goed mogelijk van pas laten maken. Er zijn zelfs onder de bedienden, die bij gebrek van harnas of kolder, eene ossenhuid om het lijf gespannen hebben, met leeren riemen en met het haar naar binnen. De ridders en hunne knapen zijn met zwaarden en lansen gewapend; de onedelen hebben speren, knodsen, kodden, stokken, staven en kolven; en enkele zelfs een *goedendag* (zijnde een dikke stok met een zwaar ijzeren beslag aan het dikste eind, en eene scherpe ijzeren punt.) Sommige kolven hebben aan 't einde dikke ijzeren kogels met een aantal scherpe punten voorzien; die noemt men *morgensterren*.

BENSKOOP die hun aanvoerder zal zijn, daar VELZEN nog niet geheel en al van zijne wond genezen is, spreekt hun moed in; en, om dezen moed nog aan te wakkeren, doet hij wijn rondschenken; vervolgens verdeelt hij den troep in twee deelen, en voorwaarts gaat het - den donkeren gang in.

Gelukkig voor KOENRAAD, had men het ijzeren poortje reeds bij 't daglicht opengemaakt; zoo, dat men nu alleen een' grendel heeft weg te schuiven, om de poort te openen. Terwijl dit gebeurt en de valbrug wordt nedergelaten, heeft KOENRAAD gelegenheid zich aan de manschappen aan te sluiten, en bijna is 't juist de duisternis die hem verraadt; want hij trapt iemand op de teenen, die een' ruwen vloek uitstoot. Het is WILLEM van V a a r t w i j k .

‘Stilte!’ gebiedt BENSKOOP. ‘Geen vloeken of tieren,’ en voort gaat het, de smalle brug over.

Toen allen aan den overkant zijn, worden de paar-

den over de valbrug gebragt, de ridders en schildknapen zitten op, en langzaam rijdt de troep voort, gevolgd door de voetknechten, waarvan eenige vuur bij zich dragen, om de verdedigingswerktuigen in brand te steken. KOENRAAD had gezorgd, dat hij achteraan kwam. Bij eenige struiken komende, bukt hij eensklaps - de troep gaat voort - en onze knaap is in zoo verre gered.

Onverwachts was de aanval der belegerden op de belegeraars. En zij rigtten groote slagting onder hen aan; doch slechts een oogenblik; want KLAAS DE GREBBER kwam eensklaps met de zijnen aangerend en sloeg de belegerden terug, die evenwel in dien tijd hun doel hadden bereikt; want de kat en de evenhooge stonden in vlam.

Te wel bemerkte BENSKOOP, dat het aantal der belegeraars elk oogenblik aanwies, en hij het onderspit zou moeten delven, hij blies dus tweemaal op de klaroen. De valbrug werd nedergelaten, en men had juist den tijd om de brug op te halen; toen KLAAS DE GREBBER met zijn volk voor de gracht stond. De kat brandde geheel af, maar de evenhooge werd met het natte zand, dat men er opwierp, spoedig gebluscht; zoodat er slechts een gedeelte van het doel van den uitval bereikt was. KLAAS DE GREBBER ging terug.

'Ha!' riep hij eensklaps uit, terwijl hij iemand bij den arm greep, die ontvlugten wilde. 'Hier hebben wij een van die schelmen, die achtergebleven is. Wij zullen hem op de brandende kat braden, dan kunnen zij denken dat zij ossenvleesch te eten krijgen.'

'Ho wat, KLAAS DE GREBBER,' zeide de aangevallene, die niemand anders dan KOENRAAD was. 'Zoudt gij *mij* willen braden?'

‘Welzeker, vorstenmoordenaar, waarom u niet zoowel als de anderen? Gij gaat maar wat vooruit - zij zullen u volgen.’

‘Nu, nu, wacht wat,’ hernam KOENRAAD. ‘Als ik gebraden moet worden, zult gij u wat moeten haasten; want men is al fraai aan 't blusschen. Maar *mij* zult gij niet braden.

‘Geen praatjes meer, 't is al lang genoeg. In 't vuur met hem.’

En twee Naardingers grepen den gevangene aan en wilden hem voortsleuren.

‘Is Broeder PETER niet in 't leger?’ vraagde KOENRAAD. ‘Hij zou mij wel verlossen, zooals bij M u i d e r b e r g .’

Dit woord had uitwerking.

‘Ho wat, kerels!’ zeide KLAAS DE GREBBER. ‘Wie zijt gij, knaap?’

‘KOENRAAD, vroeger schildknaap van den heer van A e m s t e l , door Graaf FLORIS aan Heer WITTE van H a e m s t e d e aanbevolen.’

‘Ik herken u,’ zeide DE GREBBER, die nu den knaap bij het licht van de brandende kat beschouwde. Wees welkom, KOENRAAD! Broeder PETER heeft mij genoeg van u verhaald, om mij verheugd te doen zijn, dat ik u gered heb. Gij zijt mijn gast; dan kunt gij mij uwe verdere lotgevallen vertellen. Hoe gelukkig, dat ik u ontmoet heb; anders waart gij er om koud geweest. - Brengt dezen knaap naar mijne tent,’ vervolgde hij tot een' zijner mannen. ‘Gij staat er mij met uw hoofd borg voor, dat hem geen leed geschiedt. Waren allen zoo trouw en regtschapen geweest als hij, dan zou onze edele graaf nog in leven zijn en zouden die vorsten-

t.o. 142

Hoofdstuk X

moordenaars daar ginds zich niet zoo rustig achter hunne zware muren en kanteelen verschuilen.'

De man deed wat hem bevolen was, en bragt KOENRAAD naar de tent van den aanvoerder. Deze zette intusschen zijne nasporingen voort, en eerst, toen hij overtuigd was, dat de belegerden zich weder in 't kasteel teruggetrokken hadden, nadat hij de noodige maatregelen had genomen tot voorkoming van een' nieuwen nachtelijken uitval, en zijne bevelen had gegeven tot herstelling van 'tgeen men aan de belegeringswerktuigen had beschadigd, reed hij naar zijne tent; waar hij KOENRAAD vond, die hem met ongeduld zat te wachten.

'Gij zijt lang weggebleven, KLAAS!' begon de knaap. 'Ik dacht reeds, dat gij mij vergat.'

'Verre van daar, KOENRAAD. Ik dacht zeer goed aan u; maar ik had nog veel te doen, wat mijn pligt als aanvoerder mij oplegde. Intusschen verwondert het mij, dat men u zoo op een droogje heeft laten zitten. Heidaar, KEES!' vervolgde hij, terwijl hij zijne stem verhief, 'is dat manier, om mijn' gast in mijne tent te laten zitten, zonder hem iets voor te zetten? Breng terstond eene kan tokajer en twee bekers. - Gij zult hier wel raar opkijken, beste jongen,' vervolgde hij, terwijl hij zijne oogen door de tent liet gaan, die, uit eenvoudig zeildoek gespannen, niets sierlijks of aangenaams aan het gezigt aanbood.' 't Zijn hier niet de zalen van den huize te A e m s t e l of van 't slot K r o o n e n b u r g ; 't is maar eene eenvoudige tent van een' onderaanvoerder. Wij nemen 't zoo naauw niet met ons gemak of met ons genoegen.'

'Ik verzeker u, KLAAS!' antwoordde KOENRAAD, terwijl hij met zijne hand op de ruwe houten tafel leunde,

waarop de kan met wijn en de tinnen kroezen werden nedergezet, ‘dat uwe eenvoudige tent mij liever is dan de prachtige tapijten van het slot te A e m s t e l , en wat het kasteel K r o o n e n b u r g aangaat, daar heb ik weinig meer van gezien dan de gevangenis.’

‘De gevangenis?’ herhaalde KLAAS DE GREBBER. ‘Hebben die schelmen u dan gevangen gezet? en heeft uw heer dat toegelaten? Die oude, verraderlijke schurk!’

‘Een verrader is hij,’ antwoordde KOENRAAD, ‘en een schurk ook, omdat hij zijnen regtmatigen heer en meester, onzen nu zaligen graaf FLORIS, meê in 't ongeluk heeft helpen storten; omdat hij, met verraad en meineed in het hart, nog Sint Geerte Minne met hem gedronken heeft. Maar aan mijne gevangenneming heeft hij geene de minste schuld.’

‘Hij had die toch kunnen verhinderen,’ hernam KLAAS DE GREBBER.

‘Dat kon hij niet; want hij is niet op 't slot.’

‘AEMSTEL niet op K r o o n e n b u r g ?’ hervatte KLAAS DE GREBBER. ‘Is de oude vos het net ontvlugt? Dat doet mij hartelijk leed. Ik had hem zoo graag eens op de brandende puinen van 't kasteel zien braden.’

‘Dat genoegen zult gij moeten missen, KLAAS!’ hernam KOENRAAD, terwijl hij den ingeschonken' kroes van de tafel nam en zich met eene duchtige teng verkwikte. ‘Ook heer HERMAN van W o e r d e n is den dans ontsprongen. Hij is evenmin op het slot.’

‘Maar de vorstenmoordenaar, de lage VELZEN toch wel?’ vraagde KLAAS DE GREBBER. ‘Die schelmen zullen wij toch in handen krijgen.’

‘Hij is er,’ hervatte KOENRAAD, ‘en, ofschoon bijna hersteld van de wond, hem door uwe dappere Naardin-

gers toegebragt, toen hij op het ros van zijnen knecht ontvlugtte, waagt de schelm het niet, zich op den trans te vertoonen.....'

'Hij weet wel, de schurk! dat wij hem fluks een' karbeel zouden toezenden, die hem voor altijd het zwijgen zou opleggen,' hervatte KLAAS DE GREBBER lagchend, ''t Zou echter jammer van hem zijn, als hij zoo gemakkelijk aan zijn eind kwam,' vervolgde hij, terwijl hij zijn' kroes leeg dronk. 'Wij hebben eene andere straf voor hem bestemd?'

'En die is?' vraagde KOENRAAD.

'Wij zullen hem aan de woede van 't volk overlaten,' gaf KLAAS DE GREBBER ten antwoord. 'Dat is ons vaste plan. - Maar beste KOENRAAD, verhaal mij nu eens, hoe gij op K r o o n e n b u r g kwaamt, hoe gij in de gevangenis zijt geraakt en hoe gij er uit zijt gekomen.'

KOENRAAD verhaalde hem alles, wat wij reeds weten, en 't geen ik mijnen lezers reeds beb medegedeeld.

'Die onverlaten!' riep KLAAS DE GREBBER uit, toen KOENRAAD had geëindigd. 'Zij zouden u van honger hebben laten sterven. En dat alleen, omdat gij onzen braven, edelen graaf het leven hebt willen redden. O, KOENRAAD! Als ik die schavuiten hier had... ik zou ze...'

En hij balde zijne beide vuisten en sloeg op de tafel, dat de kroezen rammelden.

'Maar zoo zijn ze,' vervolgde hij wat bedaarder. 'Laat ons daaraan maar niet meer denken, en drinken wij liever nog een' beker Toskajer. Kom aan, drink uw' kroes leêg; of smaakt de wijn u niet?'

'Uitmuntend, KLAAS!' antwoordde KOENRAAD. 'Maar gij moet bedenken, dat ik er niet zoo tegen kan als

gij. Ik zou niet gaarne dronken worden. Intusschen nog een kroes kan geen kwaad. - Doch zeg mij,' vervolgde hij, 'hoe is 't met broeder PETER?'

'De goede man is met het lijk van den graaf naar A l k m a a r gegaan,' gaf de onderaanvoerder ten antwoord. 'Hij wilde zijnen meester ook in den dood niet verlaten, die trouwe ziel.'

'Ja, wel trouwe ziel,' hervatte KOENRAAD, 'hij was de eenige die lijf en goed waagde, om zijnen heer in zijn ongeluk bij te staan.'

'Even als gij, mijn jongen! Maar gij zult er ook zegen op hebben. Doch zeg mij, wat is nu uw plan?'

'Om u de waarheid te zeggen, KLAAS; daar heb ik nog niet over gedacht. Hoe kon ik plannen maken, zoo lang ik nog niet in vrijheid was. Natuurlijk zal ik mij tot heer WITTE van H a e m s t e d e begeven. Alvorens ik dit echter doe, denk ik mijn' goeden oom nog eens te bezoeken.'

'Uw oom? Wie is dat en waar woont hij?'

'Mijn oom heet JACOB en was vroeger koster te M a e r l a n d t. Tegenwoordig woont hij te D a m m e, zijne geboorteplaats, waar hij een' post bekleedt. Ik ben den goeden ouden man alles verschuldigd, wat ik ben. Hij zal wel naar mij verlangen.'

'Die JACOB van M a e r l a n d t moet een groot vriend van onzen edelen graaf zijn geweest.'

'Dat zou ik denken,' hervatte KOENRAAD. 'De graaf hield veel van mijn' oom; maar mijn oom niet minder van den graaf.'

'Nu dat laat zich hooren,' zeide de onderaanvoerder. 'Maar zeg mij eens, KOENRAAD! Hoe denkt gij zulk eene lange reis te volbrengen. Hebt gij geld bij u?'

‘Wat zal ik u zeggen, KLAAS!’ antwoordde KOENRAAD, min of meer verlegen. ‘Wat ik bij mij heb is luttel,’ en hij haalde zijne tasch te voorschijn en telde op tafel uit wat hij bezat.

‘Geen nood, mijn jongen! Ik zal u wel van geld voorzien. Een' leêge tasch is een groot perijkel. En aan perijkelen wil ik u niet blootstellen; gij hebt er reeds genoeg doorgestaan.’

‘Ik neem uw aanbod volgaarne aan,’ antwoordde KOENRAAD. ‘Vrienden moeten elkander trouw bijstaan, en als gij in mijn geval waart, zou ik 't zelfde voor u doen. Maar ik heb nog eene andere bede aan u, KLAAS. Als K r o o n e n b u r g overgaat, zorg dan voor ELSKE. Het meisje heeft mij het leven gered, zij heeft vader noch moeder meer en staat alleen op de wereld. Zult gij u harer aantrekken?’

‘Dat beloof ik u,’ zeide KLAAS DE GREBBER. ‘Het meisje verdient, dat men haar beschermt. Ik zal voor haar zorgen, alsof zij mijne eigene dochter ware.’

‘Ik dank u voor uwe goedheid, KLAAS,’ antwoordde KOENRAAD. ‘Vertel haar dan ook, dat ik gelukkig ontkomen ben, en zeg haar, dat ik hoop, haar nog eenmaal terug te zien. En nu, ik verlang naar rust. Ik kan toch wel in uwe tent slapen?’

‘Voorzeker, en gij zult mijn bed met mij deelen.’ antwoordde KLAAS DE GREBBER.

‘Mij goed; ik kan 't anders best met den kalen vloer stellen. Op K r o o n e n b u r g had ik eene hand vol stroo, en in 't slot te M u i d e n had de graaf slechts de steenen tot bed.’

‘Gij zult mijn bed met mij deelen, KOENRAAD! daar blijft het bij,’ hernam KLAAS DE GREBBER; terwijl hij

zich nog een' kroes inschonk. ‘Als ik dezen beker leêg heb, gaan wij naar bed.’

KOENRAAD sliep dien nacht gerust, en reeds den volgenden morgen vertrok hij, vergezeld van een vrijgeleide[1], dat hem buiten het leger der belegeraars bragt. Wij zullen hem op dien togt niet vergezellen, maar liever zien, hoe hij bij oom JACOB aankwam. Dit echter in het volgende hoofdstuk.

(1) Een of meer krijgsknechten, om iemand tegen ongelegenheid te beschermen.

Hoofdstuk XI.
Waarin men kan lezen, wat Melis Stoke aan Koenraad vertelde.

‘Hoe onze KOENRAAD het toch wel maakt, MARTHA,’ zeide JACOB van M a e r l a n d t tot zijne oude huishoudster. ‘'t Is nu een jaar geleden, dat hij mij verliet en sedert heb ik niets van hem gehoord.’

‘Ja, meester JACOB!' antwoordde MARTHA. ‘Ik kan tusschenbeiden zoo naar den jongen verlangen. Hij moet wel groot zijn geworden.’

‘'t Zal er om houden of wij hem vooreerst wel zullen zien, MARTHA. Er zijn met den dood van den goeden graaf FLORIS zooveel troebelen in H o l l a n d , dat het kwaad reizen zal wezen. Ook is hij waarschijnlijk met zijnen heer gevlugt en wie weet, waar hij op 't oogenblik zit.’

‘Als hem maar geen kwaad is overkomen, meester JACOB,’ hervatte MARTHA. ‘'t Zou mij erg leed doen van den armen jongen. Hij was altijd zoo goed.’

‘Dat was hij, en ik had vrij wat liever gehad, dat hij een klerk was geworden; maar de knaap was er te levendig voor. Doch wie komt daar binnen? Ik hoor de deur open doen. Ga eens kijken, MARTHA.’

Nog eer MARTHA de deur kon openen, trad het onderwerp van hun gesprek binnen, en met den uitroep: ‘Dag goede oom!’ vloog hij den ouden man in de armen.

‘Gij, KOENRAAD!’ riep JACOB van M a e r l a n d t uit. ‘En hoe maakt gij het? Wat zijt gij groot geworden!’

‘En knap ook,’ zeide MARTHA, terwijl zij vergenoegd glimlachte.

‘Ha, goede MARTHA! Hoe gaat het u? kunt gij te D a m m e nog al aarden?’

Dit zeggende, gaf hij der oude vrouw een' hartelijken kus.

‘Wij waren daar juist over u aan 't spreken, KOENRAAD,’ hernam JAKOB. ‘Maar kom, MARTHA? Schaf wat brood en ham en een' fermen kroes bier. De goede jongen zal wel honger hebben.’

‘Dat heb ik, en 't zal mij lekker smaken ook, onder uw dak, beste oom, en uit de handen mijner goede MARTHA.’

‘O, gij vleijer!’ dreigde MARTHA hem met den vinger. ‘Ik kan 't aan u hooren, dat gij met groote lui hebt omgegaan; gij hebt hoofsche taal geleerd.’

Terwijl zij dit zeide, had zij voor KOENRAAD het noodige nedergezet, en, nadat hij gegeten en onderwijl zijnen oom naar 't een en ander bijzonders gevraagd had, verhaalde hij hem al wat er gebeurd was, sedert verleden jaar, tot op zijne bevrijding door KLAAS DE GREBBER.

‘Hoe gelukkig, dat die KLAAS DE GREBBER u herkende,’ zeide MARTHA.

‘Anders was ik er om koud geweest, en hadden zij mij zeker evenzoo verscheurd, als zij 't VELZEN, ZAANDEN en die anderen gedaan hebben,’ hervatte KOENRAAD.

‘Maar KOENRAAD,’ hernam MARTHA, ‘waarom hebt gij, toen gij uit K r o o n e n b u r g vlugttet, de arme ELSKE niet met u genomen? Zij had zich toch best kunnen verkleeden en dan hadt gij haar hier kunnen brengen. Zij zou mij hartelijk welkom zijn geweest en uw oom had er ook zeker niets tegen gehad. Niet waar Meester?’

‘Ik had haar gaarne in mijn huis ontvangen,’ zeide deze. ‘Mijn KOENRAAD is te veel aan 't lieve meisje verschuldigd, dan dat zij mij niet tot eene dochter zou zijn geweest.’

‘Ik had haar zoo gaarne medegenomen, oom!’ zeide KOENRAAD. ‘Maar bedenk eens, hoeveel gevaar er aan de vlugt was verbonden. Ik kan dan ook zeggen, dat ik er als door een wonder aan ben ontkomen. *Ik* mogt dat gevaar tarten; want mijn leven was toch verbeurd. Maar ELSKE kon dat niet. Het lieve meisje was veilig op 't slot. En wat de inneming betreft, KLAAS DE GREBBER heeft mij op de hand beloofd, zorg te zullen dragen, dat haar geen leed zou geschieden; ja, hij heeft mij verzekerd, dat hij voor de arme wees zorg zal dragen, als ware zij zijn eigen kind.’

‘Nu, KOENRAAD,’ hervatte MARTHA. ‘Daar hebt gij goed aan gedaan. En heeft KLAAS DE GREBBER zijn woord gehouden? Is zij er goed uitgekomen?’

‘Dat weet ik niet. Ik vernam de tijding van de overgaaf van K r o o n e n b u r g eerst te D o r d r e c h t ,’ hervatte KOENRAAD.

‘En hoe is 't met die overgaaf gegaan, KOENRAAD!’ vraagde JACOB van M a e r l a n d t . ‘Weet gij daarvan ook eenige bijzonderheden?’

‘Ik heb ze te D o r d r e c h t vernomen,’ antwoordde KOENRAAD. ‘Niet lang na mijne ontvlugting, hebben zij

zich genoodzaakt gezien het kasteel bij verdrag aan den vijand over te geven. Gebrek aan den noodigen levensvoorraad had er hen toegedwongen. Ook is 't niet onwaarschijnlijk, dat KUYK hun berigt had gezonden van zijne tegenwoordigheid bij de belegeraars en dat zijn doel was, hun 't leven te behouden.'

'Wel mogelijk,' merkte JACOB van Maerlandt aan. 'Want die KUYK was een van de voornaamste zaamgezworenen. Hij was 't immers, die met den koning van Engeland zamenspande. Maar wie waren er alzoo op 't kasteel?'

'Vooreerst heer GERARD van Velzen, wien 't slot toebehoorde; dan ARENT van Benskoop, KOSTIJN van Boternisse en zijn broeder ALEWIJN, WILLEM van Zaanden, WILLEM van Teijlingen en nog eenige andere edelen, wier namen mij niet bekend zijn.'

'En wie had het opperbevel over de belegering?' vraagde JACOB van Maerlandt.

'De graaf van Kleef,' gaf KOENRAAD ten antwoord. 'Toen deze toch vernomen had, dat JAN van Avesnes, graaf van Henegouwen en neef van onzen vermoorden graaf FLORIS, zijnen broeder GUY naar de belegeraars had gezonden, om een oog in 't zeil te houden, was hij zelf naar Kroonenburg getrokken. Kort na zijne aankomst werd hij door KUYK opgezocht, die hem aanzette om de edelen die zich op 't slot bevonden, te sparen.'

'En heeft de graaf van Kleef daaraan gehoor gegeven?' hernam JACOB.

'De graaf liet zich door KUYK bepraten en wenschte het zelf ook wel. Maar toen 't kasteel eenmaal was overgegaan, had de graaf van Kleef op dat punt al heel

weinig te zeggen. 't Verwoede volk eischte de moordenaars van graaf FLORIS voor zich, als een deel, dat hun van regtswege toekwam en waaraan zij hunne bloedige wraak konden koelen. “Indien gij ze ons niet geeft,” krijschten zij, “zult gij voor hen boeten. Wie 't waagt, ons in ons voornemen te verhinderen, zal de straf ondergaan die wij hun hebben toegedacht: hij zal den dood sterven.” t' Volk was dan ook woedend op de moordenaars van den beminden graaf.’

‘Geen wonder,’ zeide JACOB van M a e r l a n d t. ‘Niet ten onregte noemden de edelen, hoewel spottend, den graaf, “der keerlen God.” Hij was de afgod van het door hem zoo zeer beweldadigde volk. En dan dien afgod zoo te mishandelen en te vermoorden, den goeden, edelen graaf, die hun nimmer eenig leed had gedaan. Ik kan 't begrijpen, dat het volk woedend is geweest als een getergde leeuw.’

‘Dat was het oom,’ hervatte KOENRAAD. ‘T e M u i d e r b e r g reeds ben ik er getuige van geweest, hoe de beide knechten van VELZEN werden aangegrepen, mishandeld, ja levend verscheurd, 't Zou, trouwens, ook mijn lot zijn geweest, ware de goede broeder PETER niet mijn' voorspraak geworden.’

‘Gelukkig voor u, dat hij er bij was,’ hervatte JACOB van M a e r l a n d t. ‘Maar zeg mij, KOENRAAD! Weet gij mij ook te verhalen, wat de graaf van K l e e f gedaan heeft, om de moordenaars des graven aan de hun wachtende straf te onttrekken?’

‘Hoe gaarne hij al de gevangenen aan het hun dreigend lot had onttogen, gelukte dit hem echter niet. Hij gaf eindelijk toe. De snoode GERARD van V e l z e n werd voor het leger gebragt en moest daar opentlijk getuigen,

welke de redenen waren, die hem en zijne eedgenooten bewogen hadden tot de gevangenneming van den graaf; terwijl hij tevens moest bekennen, wie zijne medepligtigen waren. Deze bekentenis werd door eenen klerk opgeschreven.'

'En hielp ze hem?' vraagde MARTHA.

'Niet in 't minst, MARTHA,' hervatte KOENRAAD. 'KLAAS DE GREBBER had mij hun lot wel voorspeld. 't Volk was dan ook zoo verwoed, dat zij dreigden hunne bevelhebbers om hals te brengen, toen deze de edelen wilden redden. Om dan aan hunne wraakzucht genoegen te geven, lieten zij vier der zaamgezworenen aan de volkswoede over.'

'En wie zijn dat geweest?' vraagde JACOB van M a e r l a n d t .

'Vooreerst de eigentlijke moordenaar van den graaf, de snoode GERARD van V e l z e n , dan WILLEM van Z a a n d e n en eindelijk twee, wier namen mij niet zijn genoemd. De Kennemers en Friezen vielen als wilde dieren op hen aan, scheurden hun met de tanden 't vleesch van 't ligchaam en legden toen de verminkte lijken op een rad, dat zij op een' hoogen staak plaatsten; opdat de vogelen des hemels zich aan het vleesch der aterlingen mogten vergasten.'

'En zijn die andere medepligtigen er zoo heelshuids afgekomen?' vraagde MARTHA.

'In 't geheel niet,' gaf KOENRAAD ten antwoord. 'De meesten hebben hunne straf ontvangen. GERARD van V o o r n e heeft HUGO van B a e r l a n d t en vier anderen laten radbraken. Ook GERARD van K r a a i j e n h o r s t , die aan de V a a r t gevangen was genomen, deed hij hetzelfde lot ondergaan. In D o r d r e c h t hebben eenigen van hen de doodstraf geleden.'

‘Dat hadden zij ruim verdiend,’ zeide MARTHA. ‘En wat hebben zij met het slot K r o o n e n b u r g gedaan?’

‘Dat hebben zij tot den grond geslecht.’

‘En 't slot te M u i d e n?’ vraagde JACOB van M a e r l a n d t.

‘Dat is aan DIEDERICK van H a a r l e m in bewaring gegeven,’ hernam KOENRAAD.

‘En hoe is 't met de goederen der zaamgezworenen gegaan?’ hervatte JACOB.

‘Zij zijn verbeurd verklaard, niet alleen van degenen die ter dood zijn gebragt, maar ook van die welke zich door de vlugt hebben gered.’

‘Dan hebben zij er niet veel bij gewonnen,’ merkte MARTHA op. ‘Maar KOENRAAD, wij hebben nog niet gehoord, hoe 't u verder gegaan is. Gij moet ons dat eens vertellen.’

‘Volgaarne MARTHA,’ antwoordde KOENRAAD, ‘wil ik u mededeelen, hoe 't mij verder ging. - Van KLAAS DE GREBBER vernam ik, dat broeder PETER met het lijk van den graaf naar A l k m a a r was vertrokken, doch dat hij waarschijnlijk thans reeds te D o r d r e c h t bij jonker WITTE van H a e m s t e d e was. Ik nam een hartelijk afscheid van den trouwen KLAAS, die mij een paar man mede gaf om mij buiten het leger te geleiden, en eenige dagen later kwam ik te D o r d r e c h t aan.’

‘En vondt gij den geeden broeder spoedig?’ vraagde JACOB van M a e r l a n d t.

‘Dat ging nog al. Hij was regt blijde, toen hij mij zag en bragt mij terstond bij jonker WITTE, wien hij den laatsten wil des graven te mijnen aanzien reeds scheen te hebben medegedeeld. Ik werd ten minste heel vriendelijk door den jonker ontvangen; hij nam mij als

zijn' schildknaap aan en beloofde, mij bij zijnen broeder JAN aan te bevelen, wanneer die uit E n g e l a n d zou overkomen?'

'Is die dan nog altijd in E n g e l a n d?' vraagde JACOB.

'Voorzeker. Reeds terstond na de gevangenneming van den graaf, waren de edelen van Z u i d - H o l l a n d bij elkander gekomen en hadden zij, op den derden dag van 's graven ongeval, tijding gezonden aan jonker JAN, aan keizer ADOLF, aan den bisschop van K e u l e n en aan den graaf van H e n e g o u w e n, met de bijvoeging aan dezen laatste, dat zijn zoon JAN zich te D o r d r e c h t bevond.'

'O, toen heeft de Henegouwsche graaf zijnen broeder GUY gezonden.'

'Juist; en deze heeft, na de inneming van K r o o n e n b u r g zijn verblijf te G e e r t r u i d e n b e r g gevestigd; terwijl de graaf van K l e e f het hof te 's G r a v e n h a g e betrok en zich alle bestuur aanmatigde.'

'Fraai!' zeide JACOB van M a e r l a n d t. 'De graaf van H e n e g o u w e n echter schijnt zin in H o l l a n d te hebben. Als jonker JAN niet bestond, kon hij hem misschien opvolgen; want zijne moeder ALEID was eene zuster van koning WILLEM en dus de eigene tante van graaf FLORIS.'

'Hij is dan ook zelf overgekomen,' hernam KOENRAAD. 'Daarop is de Kleefsche graaf afgetrokken en bestuurt graaf JAN van A v e s n e s op dit oogenblik het land.'

'Hij zal zich wel in de gunst van graaf JAN weten in te dringen, als die in 't land komt,' hernam JACOB van M a e r l a n d t. 'Maar ga thans voort met het verhaal uwer lotgevallen.'

‘Ik zeide u, dat ik bij jonker WITTE goed werd ontvangen. Hij gaf mij een ander kleed en geld tot de reis; want ik had hem gezegd, dat ik zoo naar u verlangde en u eens wenschte op te zoeken. Hij vond dat zeer goed en moedigde mij zelf daartoe aan.’

‘Die goede WITTE, zeide MARTHA. ‘Men kan 't wel aan hem merken, dat hij een zoon van den braven graaf FLORIS is. En hoe lang zullen wij u hier houden?’

‘Vier weken, MARTHA. Dan moet ik mij bij mijnen nieuwen meester vervoegen. Eer wacht hij mij niet terug.’

‘Gij hebt er goed aan gedaan, beste KOENRAAD,’ hervatte JACOB van M a e r l a n d t , ‘dat gij uwen ouden oom niet vergeten hebt.’

‘Ik u vergeten, mijn beste oom?’ riep KOENRAAD uit. ‘Daartoe heb ik te veel verpligting aan u. Gij hebt mij ten vader gestrekt, toen ik vader noch moeder had. Tot mijn' laatsten snik zal ik u daarvoor dankkaar zijn.’

Ik moet mijnen jongen lezers verzoeken, zich in de maand Januarij 1297 te verplaatsen aan de haven van V e e r e , op het strand, waar eene groep menschen verzameld is, die naar de zee uitzien en blijkbaar 't een of ander schip verwachten. Dat dit schip iets bijzonders moet wezen, of liever den een of anderen hoogen personaadje aan boord heeft, zult gij aanstonds begrijpen, als gij daar die witte vederen op de hooge baretten ziet wapperen en, digter bij komende, de bloem van den Zeeuwschen adel gewaar wordt. Gij ziet er VAN BORSELEN, RENESSE, HAEMSTEDE, KATS, MAELSTEDE, KRUYNINGEN, allen vergezeld van hunne schildknapen en bedienden. En onder die allen ziet gij daar ook jonker WITTE van H a e m s t e d e , vergezeld van zijnen schildknaap KOENRAAD.

Hij heeft den knaap reeds lief en spreekt meermalen met hem over zijnen vader, den edelen FLORIS: hoe de graaf in vol vertrouwen op de regtschapenheid en de trouw zijner edelen naar 't vogelspel reed, hoe zij hem gevangen namen en hoeveel hij op het slot te M u i d e n had moeten lijden. En als dan KOENRAAD vertelt van dien vorstenmoord op M u i d e r b e r g en van de laatste oogenblikken van den onvergetelijken graaf, dan staan WITTE dikwerf de tranen in de oogen; maar dan ook krijgt hij den braven knaap hoe langer hoe meer lief, die tot den einde trouw bleef aan zijn goeden meester, en zelfs zijn leven niet te goed had geacht, om dat van den graaf te redden, om het leed van den ongelukkigen vorst te verzachten. En dat KOENRAAD den ridderlijken WITTE met allen ijver diende, behoef ik u zeker wel niet te zeggen. Maar keeren wij tot ons onderwerp terug.

Gij hebt goed geraden, mijne jonge lezers, toen gij meendet, dat er een schip met een verheven personaadje aan boord werd verwacht: het vaartuig kwam uit E n g e l a n d - hij dien het overvoerde was niemand anders dan 's lands wettige heer, JAN de eerste en zijne verhevene gemalin, ELIZABETH, dochter van koning EDUARD van E n g e l a n d .

Uit KOENRAADS gesprek hebben wij gezien, dat men terstond berigt naar E n g e l a n d had gezonden. Op dit schrijven echter was, den 16^{den} September, geen voldoend antwoord gekomen. Intusschen regeerde JAN van H e n e g o u w e n hier als heer en meester. Toen hij in 't land kwam, vond hij trouwens ook genoeg te doen. Bisschop WILLEM van M e c h e l e n was in H o l l a n d gevallen en had zich meester gemaakt van het kasteel te M u i d e n , dat, zoo als gij weet, door DIEDERICK van H a a r -

lem werd bewaard. Van hier was hij naar Friesland getrokken, had het volk tegen Holland opgezet, een' kruistogt tegen de Hollanders gepredikt, drie[1] van de vier door FLORIS gestichte kasteelen verwoest en lag nu voor het slot van Medemblik, dat hij voornemens was, uit te hongeren.

Bij deze kwade tijding ontving JAN van Avesnes ook het berigt, dat de Vlamingen Middelburg belegerden. Derwaarts gesneld, was WOLFERT van Borselen hem reeds voorgekomen en had de Vlamingen doen aftrekken. Nu beschreef hij eene heervaart tegen Friesland; 't was echter eerst in het begin van 't volgend jaar 1297, dat het leger gereed was. Hij talmde niet lang, ontzette het slot van Medemblik en versloeg de muitende Friezen.

De edelen des lands, die wel begrepen dat zij onder zulk eene krachtige regering weinig te zeggen zouden hebben, terwijl zij den zwakken graaf JAN beter naar hunne hand zouden kunnen stellen; vaardigden nu eene bezending van edelen, onder welke de burggraaf van Leiden, DIRK van Brederode en WILLEM van Egmond; van geestelijken, waaronder WILLEMS jongere broeder, de abt van Egmond; en van schepenen, of bestuurders der steden, naar Engeland om graaf JAN te halen. Deze bezending had de tijding medegebragt, dat de jonge graaf spoedig zou komen. Inderdaad werd het huwelijk tusschen den zestienjarigen JAN en 's konings dochter ELIZABETH te Ipswich voltrokken en begaf zich het jonge paar in een keurig uitgerust en van alle mogelijke gemakken voorzien schip naar Holland. JAN van Avesnes wist van deze overkomst niets.

(1) Wijdenesse, Niewenduren en Eenigenburg,

‘Het schip toeft lang,’ zeide BORSELEN, die gezorgd had dat hij hier was, om den jongen graaf te ontvangen; daar hij hem gaarne van den Henegouwer wilde afhouden; wel wetende dat diens invloed op den jeugdigen en zwakken graaf niet anders dan nadeelig voor de magt van den Hollandschen en Zeeuwschen adel kon zijn.

‘De wind is goed, BORSELEN,’ zeide JAN van R e n e s s e , die bij hem stond. ‘Men zal ons toch geene poets spelen en den graaf in H o l l a n d aan wal zetten. Dat zou een' streek door onze rekening zijn.’

‘Geen nood,’ antwoordde BORSELEN met zelfvertrouwen. ‘Ik heb mijne maatregelen te goed genomen; zij kunnen niet mislukken?’

‘Gij? ...’ zeide JAN van R e n e s s e met een' trotschen glimlach. ‘Gij vertegenwoordigt toch den geheelen Zeeuwschen adel niet.’

De listige BORSELEN bemerkte, dat hij zich te sterk had uitgelaten.

‘Altijd het belang van den Zeeuwschen adel,’ gaf hij sluw ten antwoord.

‘Dat laat zich hooren,’ zeide KATS. ‘'t Is te hopen, dat de Henegouwer er niets van te weten komt. DIEDERICK van B r e d e r o d e en WILLEM van E g m o n d zijn toch te vertrouwen?’

‘Volkomen,’ gaf BORSELEN ten antwoord. ‘En als wij graaf JAN eenmaal hier hebben, zullen wij hem wel met zulk een' sterken dam omringen, dat hij voor den Henegouwer ontoegankelijk is.’

Op eenigen afstand van deze heeren stond WITTE van H a e m s t e d e met zijnen schildknaap. Tusschen hen was die afstand niet, die anders den edelman van zijnen

schildknaap scheidde, indien deze laatste niet van adel was. Het mindere verschil in jaren mogt daartoe wat bijdragen; de groote reden was, dat WITTE niet kon vergeten, wat KOENRAAD voor zijnen edelen vader gedaan had, dat hij hem door vriendelijkheid wilde vergoeden, wat hij om graaf FLORIS geleden had en dat hij hem zooveel mogelijk wilde te gemoet komen, in 't geen hij door 's Graven dood had verloren: eene zeker vorstelijke belooning, die *hij* hem niet kon schenken.

'Ik verlang naar mijnen broeder, KOENRAAD!' begon WITTE tot den knaap, ''t Is reeds lang geleden; dat ik hem gezien heb.'

'Hij zal in dien tijd wel zeer veranderd zijn, jonker!'

'Dat kunt gij begrijpen. Maar ik hoor, dat hij er zwak uitziet.'

'De frissche Zeeuwsche lucht zal hem wel goed doen,' hernam KOENRAAD. 'Maar zie, jonker! Daar aan den horizon komt een klein denker vlekje te voorschijn. Zouden dat zijne schepen niet zijn?'

'Waar?... O, ja, nu zie ik 't ook - - 't komt nader. Een schip is 't stellig.'

Ook de andere edelen hadden weldra dat zwarte plekje opgemerkt. Het duurde dan ook niet lang, of men zag dat het een schip was, dat al nader en nader kwam. Weldra herkende men den Hollandschen liebaart, die van den mast woei.

Het schip van graaf JAN kwam aan den wal. De jonge graaf was vergezeld door de Hollandsche en Zeeuwsche edelen en eenige Engelsche heeren. Aan heer DIRK van B r e d e r o d e had de koning van E n g e l a n d in 't bijzonder de zorg voor hem aanbevolen. Hartelijk was de

ontmoeting der beide broeders; maar WOLFERT van B o r s e l e n , die nog een neef van graaf JAN en heer van V e e r e was, maakte zich terstond van hem meester en bood hem zijn kasteel tot huisvesting aan. Niemand durfde daar tegen iets inbrengen, omdat BORSELEN een bloedverwant van den graaf was. Op het kasteel van V e e r e werd graaf JAN vorstelijk ontvangen, en zoo wèl wist BORSELEN zich in 's graven gunst te dringen, dat hij spoedig al het gezag over den zwakken jongeling in handen had.

AVESNES intusschen, de aankomst van graaf JAN vernomen hebbende, wenschte hem in H o l l a n d bij zich te hebben en liet hem door den baljuw van D o r d r e c h t verzoeken, aldaar te komen; ten einde hij hem in zijn gebeid mogt verwelkomen en rekenschap van zijn gehouden bewind geven. Het antwoord op deze uitnoodiging, den graaf door BORSELEN in den mond gegeven, was, dat als AVESNES hem wilde spreken, hij te B r i d e r p op S c h o u w e n bij hem kon komen, mits hij van niet meer dan honderd man vergezeld ware. AVESNES, die uit dit antwoord begreep, dat hij hier te lande niet veilig was, vertrok daarop uit D o r d r e c h t en begaf zich weder naar H e n e g o u w e n , mooi boos op zijn' neef en niet minder op BORSELEN.

Het eerste wat graaf JAN op raad van zijne edelen deed, was met een aanzienlijk leger naar F r i e s l a n d te trekken, ten einde den opstand aldaar geheel te dempen. Ook WITTE van H a e m s t e d e vergezelde zijnen broeder; KOENRAAD ging natuurlijk mede. Gij hadt hem eens moeten zien in dien ligten maliënkolder, met dien ijzeren stormhoed op, ijzeren handschoenen aan en de knieën bedekt met ijzeren platen.

Te V r o o n e r g e e s t ontmoette men de Friezen en leverde hun slag. Dapper vocht KOENRAAD mede en deed menigen Fries in het zand bijten. Ook WITTE deed het dappere vorstengeslacht, waarvan hij afstamde geene oneer aan. Een oogenblik echter was hij in levensgevaar. Vijf Friezen, welligt door den Hollandschen leeuw met het zilveren rad op de borst, in den waan gebragt, dat hij graaf JAN was, drongen zoo zeer op hem aan, dat hij zich slechts met moeite tegen hen verdedigde. Reeds had een van hen zijne strijdbijl opgeligt, om den jonker, wiens paard gestruikeld was, het hoofd te kloven, toen KOENRAAD, het gevaar van zijnen heer bemerkende, kwam aanrennen, met den kreet 'H o l l a n d en WITTE' zich op de vijanden wierp, den Fries zijne zware met ijzer beslagen knods zoo hevig op het hoofd deed neêrkomen, dat hij dood neder zonk, en met zijn wapen zoo geducht onder de anderen zwaaide, dat zij een oogenblik weken, waardoor WITTE gelegenheid had, zich onder zijn paard op te rigten en de andere vier spoedig op de vlugt gedreven waren.

'Dat was bij tijds, jonker!' zeide KOENRAAD.

'Dat was het, KOENRAAD! Als gij niet gekomen waart, had ik er het leven bij ingeschoten. U ben ik dat leven verschuldigd. Doch kom, voorwaarts,' ging hij voort, toen hij zag, dat zijne manschappen zich weêr bij hem gevoegd hadden, welke hij een oogenblik vooruit gereden was, en waardoor hij in dat gevaar was geraakt. 'H o l l a n d ! H o l l a n d !' riep, hij, terwijl hij zich met de zijnen op eenen digten drom Friezen wierp, onder wie zij eene zware slagting aanrigtten.

De Westfriezen werden totaal geslagen en hunne dorpen wijd en zijd platgebrand. Na deze nederlaag zijn

zij voor altijd onderworpen geweest en was de strijd geeindigd, die sedert DIRK II schier onophoudelijk gewoed had.

Daar nu graaf JAN in K e n n e m e r l a n d was, besloot hij het lijk van zijnen vader, dat zich nog in A l k m a a r bevond en, zooals ik u verhaald heb, gebalsemd was, naar R h i j n s b u r g te voeren, waar het, waarschijnlijk volgens den vroeger uitgedrukten wil van den overleden graaf, naast dat van zijne vrouw en dochter zou worden begraven. Terwijl men de toebereidselen tot het vervoeren van het lijk maakte, nam graaf JAN zijnen intrek op 't kasteel van heer WILLEM van E g m o n d . KOENRAAD werd in het klooster geherbergd. Het verheugde hem, daar een' ouden kennis te vinden, MELIS STOKE, dien hij op den V o g e l e n z a n g had leeren kennen. Met veel belangstelling vernam de goede monnik naar JACOB van M a e r l a n d t , en KOENRAAD kon hem heel wat van zijn' goeden oom vertellen. Ook vernam hij zeer naarstig naar de bijzonderheden van 's Graven gevangenneming en dood.

'Ik stel daar veel belang in,' zeide STOKE, 'want ik ben bezig uit oude, hier berustende stukken de geschiedenis der graven te schrijven.'

'In 't latijn?' vraagde KOENRAAD.

'Neen, in 't Dietsch[1] en wel op rijm. 't Is daarom dat ik het werk "Rijmkronijk" genoemd heb. Kom na noen bij mij in de boekerij. Gij kunt lezen en houdt van de letteren: al hebt gij ze ook verlaten voor de wapenen.'

(1) Hollandsch.

KOENRAAD verzuimde niet, om des namiddags op de boekerij te komen. STOKE wachtte hem daar reeds.

'Gij past op uw' tijd KOENRAAD!' zeide hij; terwijl hij hem een door hem geschreven boek voorlegde.

KOENRAAD bewonderde de schoone letters, vooral de hoofdletters die met keurige figuren en gekleurde wapens waren opgesierd. Zijne lofspraak deed STOKE genoegen; want hij wist, dat de knaap verstand van de zaak had.

'Laat mij eens lezen,' zeide KOENRAAD; terwijl hij de eerste bladzijde van 't boek voor zich nam. Hij las:

Om dat ic niet en wille
Dat myn sin[1] yet[2] ligghe stille
En verderve met ledicheden,
Willic[3] u alhier ter steden[4]
Segghen wie de graven waren,
De[5] Hollant in haren iaren
Hadden onder haer beduanc;[6]
En hoe verre dat haer ganc[7]
Met rechte in Vrieslant,
Also als icket[8] bescreven vant[9]
In den cloester[10] tecghemonde,[11]
In latine, in vraier[12] orconde,[13]
Sonder fauele[14] sonder lieghen
En sonder iemant te bedrieghen.

'Dat zijn schoone verzen,' zeide KOENRAAD. 'Maar vertel mij eens in weinige woorden de geschiedenis onzer graven.'

'Met genoegen,' zeide de Egmonder monnik. 'De eerste graaf over Holland en Zeeland was DIRK I, de

1) verstand
2) iets of eenigzins
3) wil ik
4) plaatse
5) die
6) bedwang of gezag
7) ging
8) ik het
9) vond
10) klooster
11) te Egmond
12) ware
13) oirkonde of staatsstukken
14) fabelen.

zoon van GEROLF. Hij was de stichter van dit klooster, dat hij van hout bouwde en waarin hij nonnen plaatste.'

'Maar, waarom bouwde hij dit klooster juist hier?' vraagde KOENRAAD.

'Omdat hier het lijk van den vromen Evangelieprediker ADELBERT was gevonden,' antwoordde MELIS STOKE. 'Graaf DIRK I stond in groote gunst bij den Duitschen keizer, die hem eene menigte goederen in vollen eigendom schonk. Hij werd, bij zijnen dood opgevolgd door zijnen zoon DIRK II, die oorlog met de Westfriezen kreeg.'

'Heeft die oorlog reeds zóó lang geduurd?'

'Ja, KOENRAAD! En die ondeugende Westfriezen verbrandden het houten klooster en joegen de nonnen weg. Graaf DIRK liet het nu van steen bouwen en plaatste er monniken in; terwijl hij voor de nonnen een huis te B e n n e b r o e k stichtte en eene kerk te R h i j n s b u r g bouwde, op dezelfde plaats, waar hij eens eene groote overwinning op de Westfriezen had behaald.'

'Is dat de groote abdij te R h i j n s b u r g , waar het lijk van graaf FLORIS zal begraven worden en waar gravin BEATRIX en hare dochter ELIZABETH rusten?'

'Neen; de abdij is later gebouwd,' gaf de monnik ten antwoord. 'Graaf DIRK II die ook groote goederen van den keizer had ontvangen, stierf in hoogen ouderdom en werd opgevolgd door zijn' zoon AERNOUT, wiens zoon SIEVAART de stamvader der BEDERODES was.'

'Juist; van det het versje:

> 'E g m o n d het rijkste, W a s s e n a a r het oudste,
> B r e d e r o het edelste, A r k e l het stoutste.'

'Juist, want edeler geslacht dan dat der BREDERODES

kan er in Holland wel niet zijn. Graaf AERNOUT intusschen sneuvelde in een' strijd tegen de Westfriezen bij W i n k e l en zijn zoon DIRK III werd graaf in zijne plaats.'

'Dat was die graaf, die in 1015 de stad D o r d r e c h t stichtte en daar een' tol hief van de schepen, die op de M a a s voeren.'

'Die was het. En die tol was oorzaak, dat hij oorlog kreeg met bisschop ADELBOLD van U t r e c h t.'

'Met den bisschop van U t r e c h t?' vraagde KOENRAAD. 'Wat had die met dien tol te doen?'

'Dat zal ik u zeggen. Er was twist gerezen tusschen den bisschop en den graaf over de nalatenschap der graven van T e i s t e r b a n t en over het vischregt in de M a a s en W a a l. Nu had de koopstad T i e l, die bij den tol door graaf DIRK geheven, het meest leed, zich tot den keizer gewend, en van hem geëischt, dat hij den graaf het heffen van dien tol zou verbieden. De keizer zond te dien einde GODFRIED, hertog van N e d e r - L o t h a r i n g e n, om D o r d r e c h t te slechten en de door den graaf daarin geplaatste bezetting te verjagen. Deze gelegenheid nu nam bisschop ADELBOLD waar en zond een leger in H o l l a n d; maar onze graaf was op zijne hoede, verdreef de Stichtschen en nam een gedeelte van 's bisschops land in, zoodat de kerkvoogd, in plaats van voordeel te behalen, er slechts nadeel bij had. Later kwam de hertog met drie bisschoppen, die van U t r e c h t, L u i k en K e u l e n opdagen, om D o r d r e c h t te slechten.'

'Nu zal graaf DIRK 't hard te verantwoorden hebben gehad,' zeide KOENRAAD. ''t Spreekwoord toch zegt: Veel honden zijn 's hazen dood.'

'Dat zou ook inderdaad het geval zijn geweest, indien de krijgskans den graaf niet begunstigd had,' antwoordde

de monnik. ‘Graaf DIRK namentlijk had zich om en nabij D o r d r e c h t gelegerd in een met hout bewassen, modderig en met slooten doorsneden land. De vijand, de grondgesteldheid niet kennende, ontscheepte zijne troepen, die onbedachtzaam oprukten, zonder eenige kennis van den weg dien zij moesten nemen. Eensklaps komt graaf DIRK uit zijne schuilplaats te voorschijn. Wanorde verspreidt zich onder de vijanden. “Vlugt vlugt!” roept men van alle kanten, en als door een panischen[1] schrik aangegrepen, vlugten de benden van den hertog en de bisschoppen. Sommigen verzinken in 't moeras of worden door de hen achtervolgende Hollanders gedood. Anderen springen in de schuiten; doch hun getal is te groot de vaartuigen zinken en zij vinden hunnen dood in het water. Eene menigte van hen, waaronder de hertog, worden gevangen gemaakt. Het water zag rood van bloed.’

‘Hoe ging 't met bisschop ADELBOLD?’ vraagde KOENRAAD, ‘werd ook hij gevangen genomen?’

‘Hij ontkwam het ter naauwernood in een schuitje, en had zijn' buik vol van 't vechten met de Hollanders.’

‘En hoe liep het met hertog GODFRIED af?’ vraagde KOENRAAD.

‘Die werd weldra weêr in vrijheid gesteld,’ hernam MELIS STOKE, ‘op voorwaarde, dat hij den graaf tot voorspraak zou strekken bij den keizer, aan welke voorwaarde de hertog trouw voldeed. Graaf DIRK deed later nog een' pelgrimstogt naar P a l e s t i n a, en stierf kort na zijne terugkomst. Hij werd opgevolgd door zijnen zoon DIRK IV, die weder oorlog kreeg met den opvolger van ADELBOLD, bisschop BERNULF.’

(1) Dat woord *panisch* komt af van PAN, die, als hij op de krijgstrompet blies, allen deed vlugten.

‘Die van pastoor te O o s t e r b e e k door keizer KOENRAAD III tot bisschop werd gemaakt?’

‘Dezelfde; de graaf echter bragt dien oorlog moedig tot een goed einde. Later had hij op een tournooi te L u i k het ongeluk, den broeder van den bisschop te K e u l e n te kwetsen. Daarover werd men zoo vertoornd, dat men den graaf te lijf wilde. Twee zijner broeders sneuvelden; hij zelf redde zich door de vlugt, kwam te D o r d r e c h t, liet de daar liggende Keulsche en Luiksche koopvaardijschepen in brand steken, kreeg oorlog met de drie bisschoppen, verwon hen, doch werd den volgenden dag, toen hij rustig langs de wallen wandelde, door een' Keulenaar die zich op een dak had verscholen, met een' vergiftigden pijl getroffen[1] aan welke wonde hij binnen den tijd van drie dagen overleed. Zijn broeder FLORIS I volgde hem op. Ook deze hief tollen; en geraakte daardoor in oorlog met den toenmaligen bisschop van U t r e c h t, WILLEM VAN GELDER, den opvolger van BERNULF, en die met een groot leger op D o r d r e c h t aanrukte. Onze graaf echter deed rondom de stad eene menigte diepe kuilen graven, die hij met steenen, horden en graszoden liet bedekken. De bisschoppelijken, niet bedacht op deze krijgslist, vielen in deze kuilen en daardoor geraakte het vijandelijk leger zoodanig in wanorde, dat graaf FLORIS, toen hij op hen aanviel, eene volkomene overwinning op hen behaalde. Later trok hij weder tegen hen te velde en versloeg hen bij het dorp N e d e r - H e m e r t.’

‘Waar hij sneuvelde, niet waar?’ vraagde KOENRAAD.

(1) De straat, waarin de graaf door den pijl was getroffen, kreeg den naam van Graven straat en heeft dien behouden tot op den huldigen dag.

‘Neen, KOENRAAD,’ antwoordde MELIS STOKE. ‘Hij sneuvelde niet in dien slag; maar werd verradelijk vermoord. Vermoeid van den strijd namentlijk, werd hij, terwijl hij na den slag onder eenen boom lag te rusten, door den hertog VAN KUYK met de zijnen overvallen en gedood. Dit geschiedde in 1061. 's Graven lijk werd herwaarts gevoerd en ligt hier in 't klooster begraven. Zijn vijfjarig zoontje, DIRK V volgde hem op.’

‘Dat kind kon toch niet regeren,’ merkte KOENRAAD aan.

‘Natuurlijk niet,’ gaf MELIS STOKE ten antwoord. ‘Hij werd echter graaf, maar onder de voogdijschap zijner moeder, GEERTRUIDA van S a k s e n . Daar nu DIRK V de zoon van een' broeder van DIRK IV en niet diens kleinzoon was, was het leen weder aan den keizer vervallen, en deze schonk het aan bisschop WILLEM van G e l d e r .’

‘Die booze bisschop;’ zeide KOENRAAD. ‘En wilde hij nu den jeugdigen DIRK van zijn graafschap berooven?’

‘Daartoe deed hij zijn best. Maar de Ruwaardes GEERTRUIDA, die gaarne een' magtigen steun had, huwde met ROBERT, jongsten zoon van den graaf van V l a a n d e r e n .’

‘Die daarom later ROBERT DE FRIES genaamd werd,’ zeide KOENRAAD. ‘Maar werden toen de graaf en zijne moeder niet uit land en erf verdreven?’

‘Gewis. GODFRIED, hertog van N e d e r - L o t h a r i n g e n , gewoonlijk GOVERT met den bult genoemd, noodzaakte hen het land te ruimen en naar S a k s e n te vlugten. Hij stichtte het kasteel te D e l f t ; maar had niet lang wil van zijne heerschappij; want terwijl hij op het heimelijk gemak zat, werd hij door een' knecht van ROBERT

verraderlijk vermoord. DIRK werd door zijnen stiefvader en met behulp van zijnen oom, WILLEM den veroveraar, koning van E n g e l a n d , in zijn graafschap hersteld. Zijn zoon en opvolger, graaf FLORIS II, om zijne zwaarlijvigheid en zijnen rijkdom de vette genoemd, volgde hem op.'

'Was dat die graaf niet, onder wien de kruistogten begonnen zijn?'

'Dezelfde. Hij trok echter niet mede, maar bestuurde het land met wijsheid en liet bij zijnen dood in 1122 eene welvaart na, vóór zijnen tijd onbekend. Zijn opvolger DIRK VI was bij zijns vaders dood minderjarig en kwam onder de voogdij van zijne moeder PETRONELLA van L o t h a r i n g e n . Hij had weder veel te stellen met de Westfriezen, die zijn' broeder, FLORIS den zwarte, tot hun hoofd verkozen. De voornaamste reden van den twist tusschen de beide broeders bestond hierin, dat graaf DIRK zijnen jongeren broeder bij den dood van hunnen vader een' *apanage*(1) had geweigerd. - De Westfriezen plunderden A l k m a a r , en verwoestten en verbrandden al wat zij op hunnen weg ontmoetten. Eindelijk kwam DIRK'S oom, keizer LOTHARIUS van D u i t s c h l a n d , tusschen beiden, en bewerkte door beloften en bedreigingen eene verzoening tusschen de beide broeders. FLORIS de zwarte echter overleefde deze verzoening niet lang. Voornemens zijnde, de erfdochter van R e d i c h e m te huwen, weigerden hare voogden, de heeren van A r e n s b e r g en K u y k hem hare hand, en toen FLORIS hun daarom den oorlog aandeed, vermoordden zij hem verraderlijk.'

(1) *Apanage* beteekent het goed, dat een oudste broeder bij het opvolgen van zijnen vader en het in bezit treden van al diens goederen, aan zijne jongere broeders gaf; opdat deze hunnen rang en stand konden ophouden.

‘Die KUYKS schijnen er van te houden, om de leden van 't grafelijk huis om te brengen,’ zeide KOENRAAD. ‘Een KUYK vermoordde FLORIS I, een andere FLORIS den zwarte en een derde uit dat huis is de oorzaak van het verbond tegen onzen goeden graaf en den moord aan hem gepleegd. Maar ga voort, STOKE.’

‘Ook met HERBERT, den bisschop van 't S t i c h t, kwam hij in oorlog, sloeg het beleg voor U t r e c h t, en zou de stad in handen hebben gekregen, indien de kerkvoogd niet aan het hoofd zijner geestelijkheid de poort ware uitgekomen en hem met den ban gedreigd had. Gij weet, dat zulk een ban de onderhoorigen van alle gehoorzaamheid ontsloeg, en den moord aan een' in den ban gedane voor een verdienstelijk werk verklaarde. Geen wonder dus, dat de graaf bevreesd was voor dien ban. Terstond deed hij dan ook zijn leger terugtrekken en smeekte den bisschop blootshoofds en barrevoets om vergiffenis.’

‘Dat was maar verstandig van Graaf DIRK,’ merkte KOENRAAD aan. ‘En bleef hij nu verder vrede houden met den bisschop?’

‘Voorzeker. Hij ging spoedig daarop een' togt doen naar 't Heilige land, waarschijnlijk wel op aanraden of bevel van den bisschop, die hem zoo doende kwijt was, en vond bij zijne terugkomst HERBERT overleden. Hij zelf stierf in het jaar 1157 en werd opgevolgd door zijnen zoon FLORIS III.’

‘Die den tol te G e e r v l i e t oprigtte, waarover de Vlamingen zoo boos waren.’

‘Juist. En die tol gaf hem vrij wat moeijelijkheden; want, ofschoon de keizer onzen graaf verlof had gegeven tot het heffen daarvan, vielen de Vlamingen in het land van W a a l en rustten zij eene vloot uit om de Hollandsche schepen te nemen.’

‘Nu, dan zal onze graaf hen wel tot hunnen pligt gebragt hebben.’

‘Dat kon hij niet, daar hij juist in oorlog was met de Drechter Friezen en 't later te kwaad kreeg met de Groningers. 't Duurde dus wel vijf jaren, eer graaf FLORIS in de gelegenheid was om de Friezen te bevechten. En dat gevecht viel zoo ongelukkig uit, dat de graaf, na een' vreeselijken strijd, met vierhonderd edelen werd gevangen genomen en twee jaren in den kerker bleef. Op de nadeeligste voorwaarden kwam hij vrij. Terwijl hij gevangen zat, hadden de Westfriezen alweder de stad A l k m a a r geplunderd en verbrand. Dit gaf hem nieuwe bemoeijingen.’

‘Die FLORIS III had dan toch eene onrustige regering;’ zeide KOENRAAD.

‘Dat had hij. En ondanks dat alles had hij nog niet genoeg van den krijg; want hij volgde keizer FREDERIK I, bijgenaamd Barbarossa of Roodbaard op eenen kruistogt naar P a l e s t i n a , waar de zaken zeer slecht gingen en zelfs J e r u z a l e m weder in de magt der ongeloov*i*gen was gevallen. Deze inneming was het werk van den sultan van E g y p t e SALADIN, een der dapperste, voorzigtigste en bekwaamste vorsten van zijnen tijd. Geen wonder dus, dat de moedigste en edelste vorsten van E u r o p a zich vereenigden, om dien sultan te bestrijden. RICHARD LEEUWENHART van E n g e l a n d en FILLIPPUS AUGUSTUS van Frankrijk rekenden het zich tot eer, dien kruistogt mede te maken. Onze graaf echter keerde uit het Heilige land niet terug; daar hij te A n t i o c h i ë in S y r i ë aan eene besmettelijke ziekte overleed. Zijn zoon DIRK VII die hem opvolgde, had eene onrustige regering en was niet gelukkig. Hij overleed in 1203, en zijn

dood gaf aanleiding tot veel twist. Hij liet slechts eene dochter na, ADA genaamd; doch die kon hem in H o l l a n d niet opvolgen en het leen verviel dus aan zijnen broeder WILLEM. Zijne weduwe ALEID van K l e e f echter, eene heerschzuchtige vrouw, die reeds bij vroegere gelegenheden getoond had, WILLEMS vijandin te zijn en voor wie niets te heilig was, indien zij slechts hare eerzucht kon bevredigen, wenschte het graafschap voor hare dochter te behouden, en zoo zelf te kunnen regeren. Terwijl het lijk haars mans nog boven aarde stond, liet zij ADA huwen met LODEWIJK VAN LOON, hopende zoo een' steun te hebben tegen haren zwager. Doch WILLEM was er de man niet naar, om zich het graafschap te laten ontrukken. Door de heeren VAN EGMOND en WASSENAAR en andere edelen gesteund, die gansch niet tevreden waren met ALEIDS handelwijs om ADA aan een' vreemdeling te huwen, begaf hij zich in 't geheim naar H o l l a n d , kwam als een knecht verkleed, op 't kasteel van den heer van W a s s e n a a r en vertrok van daar met een klein schuitje naar V l a a r d i n g e n , waar hem reeds de vaartuigen wachtten, die hem naar Z i e r i k z e e zonden overbrengen, alwaar hij terstond als graaf van H o l l a n d en Z e e l a n d werd gehuldigd. De arme gravin ADA, door WASSENAAR en EGMOND op den burg te L e i d e n belegerd, werd daar gevangen genomen en naar E n g e l a n d vervoerd. Wel wendde VAN LOON in 't volgende jaar pogingen aan, om zich in 't bewind te herstellen; wel versloeg hij de benden van WOUTER van E g m o n d aan den R i j n bij L e i d e n ; maar kort daarop werd hij door graaf WILLEM zelf bij het dorp V o o r s c h o t e n geheel en al verslagen; en was deze nu in het volkomen bezit van zijn graafschap.'

'Was 't niet bij gelegenheid van gravin ADA'S over-

haaste vlugt uit Haarlem, dat heer GIJSBRECHT II van Aemstel de grafelijke familie hielp?'

'Juist! En dit kostte hem zijn kasteel te Ouwer-Amstel, dat door de Kennemers verwoest werd. Graaf WILLEM, die zich reeds vóór zijns vaders dood in 't Heilige land had beroemd gemaakt door de verovering van Akkara (St. Jean d' Acre), woonde nog een' kruistogt bij, waarin hij Damiate veroverde, bij welke gelegenheid de Haarlemsche en Dokkumsche poorters zich onderscheiden hebben. De opvolger van graaf WILLEM I was FLORIS IV, die een' kruistogt tegen de Stadingers deed, een volk, dat in Oost-Friesland woonde en zich niet aan de leer der Roomsch-Katholijke kerk wilde onderwerpen. Onze graaf toonde zich dapper in dien kruistogt; doch hij overleefde zijnen roem niet lang. Hij ging, op uit-noodiging van den graaf van Clermont, naar een steekspel, door dezen gegeven ter eere van zijne jonge vrouw. Graaf FLORIS, die op dat steekspel alle prijzen behaalde en dien ten gevolge door de jeugdige gravin zeer geprezen werd, viel ten gevolge van de jaloezy van genoemden graaf van Clermont. De moordenaar echter werd door FLORIS' vriend, DIRK, graaf van Kleef, doorstoken, die het lijk van onzen graaf met zich voerde en te Rhijnsburg liet begraven. Zijn zoontje, de edele en manhafte WILLEM II, de vader van onzen graaf FLORIS, volgde hem op zesjarigen leeftijd op. Deze kwam dien ten gevolge onder de voogdijschap van zijnen oom OTTO III, bisschop van Utrecht.'

'O, verhaal mij van dezen graaf iets meer,' zeide KOENRAAD.

'Toen hij negentien jaar was, werd hij tot Roomsch koning gekroond, eene waardigheid, die later met die

van keizer van Duitschland zou verwisseld worden. Veel had hij in genoemd land te strijden tegen de aanhangers van den afgezetten keizer FREDERIK II; terwijl zijn broeder FLORIS, later de voogd van onzen vermoorden graaf, zoo lang de zaken hier te lande bestuurde en op den 4den Julij 1253 eene schitterende overwinning behaalde op de benden van Zwarte MARGRIET, gravin van Vlaanderen, die onder haren zoon GUY op Walcheren geland waren. Onder zijne regering maakten de Westfriezen het weêr zoo bont, dat de koning besloot zelf ter heervaart op te trekken. Hij verdeelde zijn leger in twee afdeelingen, waarvan de eene onder 't bevel van WILLEM van Brederode stond, terwijl hij zelf de andere aanvoerde. In zijn ongeduld en de Friezen ziende, die schijnbaar vlugtten, reed de koning de zijnen vooruit. Weldra zakte hij met zijn paard door het ijs; de Friezen vielen op hem aan, en ondanks zijne aanbiedingen tot losprijs voor zijn leven, sloegen zij hem dood. Zijn lijk is later door zijnen zoon FLORIS V gevonden.'

'Ja, dat weet ik. Dat heeft oom mij wel verteld. Maar was koning WILLEM niet de stichter van het hof te 's Gravenhage?'

'Juist, dat door FLORIS V volbouwd is. Ook in Haarlem en te Alkmaar heeft hij hofplaatsen gesticht.'

Ik heb dit gesprek van MELIS STOKE met KOENRAAD hier ingevoegd, omdat ik wenschte, dat mijne lezers een kort overzigt over de graven van het Hollandsche huis zouden hebben. Thans wil ik mijne geschiedenis vervolgen.

Hoofdstuk XII.
Hoe een schildknaap ridder kan worden.

Het lijk van FLORIS V was te R h i j n s b u r g begraven, naast dat zijner geliefde BEATRIX en zijner dochter. Graaf JAN nam zijnen intrek op 't hof te 's G r a v e n h a g e. Om eenige geschillen met B r a b a n t te vereffenen, werd JAN van R e n e s s e derwaarts gezonden. Die JAN van R e n e s s e was een der dapperste en bekwaamste ridders van zijnen tijd. Maar hij was WOLFERT van B o r s e l e n in den weg; hij werd beschuldigd, dat hij graaf JAN aan B r a b a n t had willen overleveren, werd gedagvaard om zich op die aanklagt te verdedigen, doch verkoos dit niet en verschanste zich in zijn slot M o e r m o n t op 't eiland S c h o u w e n, waar hij belegerd werd. Het slot werd ingenomen en geslecht, JAN van R e n e s s e redde zich door de vlugt, zijne goederen werden verbeurd verklaard en hij zelf tot eeuwigdurende verbanning veroordeeld.

Nu was BORSELENS eenige tegenstander weg en steeg hij hoe langer hoe meer in aanzien. Hij huwde zijne dochter uit aan GERRIT van V o o r n e, erfelijk maar-

schalk van Holland en burggraaf van Zeeland en ontving groote giften van den graaf, onder andere ook 't land van Woerden. Maar te midden van al zijne magt zou ook hij ondervinden, dat er op aardsche grootheid weinig te bouwen is.

Er was tusschen den grafelijken baljuw van Zuid-Holland, ALOUT, en de schepenen van Dordrecht oneenigheid ontstaan over eene strafzaak. BORSELEN ontbood beide partijen te Delft om zich voor den graaf te verantwoorden. Over den uitslag van deze bijeenkomst waren de schepenen van Dordrecht zoo ontevreden, dat sommige hunner vertrokken, zonder verlof van den graaf. Deze *ontzeide* hierop de stad; dat wil zeggen, hij beschouwde haar als vijandig, zoo lang zij zich niet onderwierp. Dat verkozen de poorters niet te doen; waarop BORSELEN het beleg voor de stad sloeg. Een der punten van insluiting was het huis te Putten, waar WITTE (nu heer van Haemstede) met zijn volk lag. KOENRAAD was daar natuurlijk ook bij. Nu nam de haat tegen den reeds gehaten BORSELEN danig toe, en de Hollandsche steden riepen, dat men hare voorregten en vrijheden begon te verkorten.

WOLFERT die wel inzag, dat hij meer volk zou noodig hebben, wilde naar Zeeland gaan, om daar krijgsvolk op de been te brengen. Den graaf alleen in 's Gravenhage te laten, met gevaar dat hij door de steden zou worden omgepraat; dat wilde hij niet. Van het dwingen van Dordrecht toch hing zijne eer, zijn naam, zijn gezag, zijn aanzien af. Maar den graaf met zich te nemen, was geene gemakkelijke zaak. In Holland hield men 't oog op hem. Intusschen, 't moest geschieden. In den nacht van den 31sten Julij 1299 zette

WOLFERT zich met den graaf te paard, nam een rijtuig voor het gevolg, en reed den weg naar S c h i e d a m op, waar hij scheep wilde gaan; terwijl hij, om het achterhalen voor te komen, alle bruggen achter zich liet afbreken.

Naauwelijks was de mare van dit vertrek in den H a a g ruchtbaar, of alles vloog te wapen. Spoedig raakte men den graaf op 't spoor en kwam te V l a a r d i n g e n ; maar te laat: JAN I was reeds ingescheept. Het schip was echter nog in 't gezigt en kon, door gebrek aan wind niet vooruit. Terstond vlogen allen in schuiten en booten, en roeiden onder 't geschreeuw van: *de graaf! de graaf!* naar 't schip, waarop zich de landsheer bevond. Deze moest met handslag beloven, dat hij in H o l l a n d zou blijven en keerde met het volk terug; maar WOLFERT en die bij hem waren, werden gevangen genomen en naar 't steenhuis (gevangenis) te D e l f t gebragt.

Nu was het volk uitgelaten van woede, bestormde de gevangenis, haalde er den ougelukkigen BORSELEN uit, en..... vermoordde hem op de wreedaardigste wijs. Daar vele edelen in de zaak gemengd waren, die er later zoen voor moesten doen[1], houdt men het er voor, dat JAN van A v e s n e s er de hand in heeft gehad en zich dus vreeselijk op zijnen tegenstander heeft gewroken. Deze moord had plaats op den 13^{den} Augustus 1299.

Te D o r d r e c h t luidde men de klokken van vreugde bij 't vernemen van de tijding van den moord: gewapende benden trokken de stad uit naar S l i e d r e c h t , waar de baljuw ALOUT met zijne troepen lag, dwongen hem zich over te geven en bragten hem, twee zijner broeders,

(1) In 1309.

benevens den schout van Dordrecht en twee dienaars op eene onmenschelijke wijs om 't leven.

Nu riep men hier te lande om AVESNES; want JAN I was te zwak en te ziekelijk om zelf te regeren. De graaf zond dan ook een' bode naar hem toe, en de Henegouwer liet zich niet lang wachten en wist de edelen door groote giften en de steden door 't verleenen van vrijheden aan zich te verbinden. Lang echter overleefde de graaf heer WOLFERT niet. Op den 10^{den} November 1299 overleed hij aan eene zware kolijk. Hij liet geene kinderen na en was dus de laatste graaf uit het Hollandsche huis. Twee jaren later keerde gravin ELIZABETH naar Engeland terug en huwde daar met HUMFRIED graaf van Herford.

JAN van Avesnes, graaf van Henegouwen, volgde als naaste bloedverwant zijnen neef in 't graafschap op en met hem beginnen de graven uit het Henegouwsche huis.

Thans moet ik mijnen lezers verzoeken, vijf jaren over te slaan en nog een' enkelen blik op 's lands historie te werpen in den jare 1304. De Vlamingen hadden graaf JAN II weder den oorlog verklaard, waren met hunne talrijke benden in Holland en Zeeland gevallen en hadden beide provinciën bijna geheel in hunne magt. Hertog JAN van Brabant rukte van een' anderen kant op ons land aan en sloeg 't beleg voor Dordrecht. De graaf lag in Henegouwen ziek, en zijn zoon en stedehouder Jonker WILLEM (later WILLEM III) zat binnen Zierikzee, omringd door de vijanden. De Hollandsche steden hadden allen moed verloren en de Vlamingen lagen reeds in tallooze menigte tot vóór Haarlem. De toestand, van ons land was hopeloos; toen de Voorzienigheid redding schonk door WITTE van Haemstede en NICOLAAS van Putten.

WITTE had zich, als een vroom en onderdanig ridder steeds aan de zijde van zijnen wettigen landsheer gehouden. Hij was altijd zijnen broeder JAN gevolgd en na diens dood zijnen neef JAN II en diens zoons en stedehouders, JAN zonder genade en later jonker WILLEM. Maar nu hij, door den voor de onzen zoo noodlottigen slag bij D u i v e l a n d , van jonker WILLEM gescheiden was, had hij het plan gevormd om graaf JAN'S belangen in H o l l a n d te bevorderen en was met eenige kleine vaartuigjes in zee gestoken, om te zien wat hij in genoemd graafschap kon doen, ter bevrijding van het land.

Wij vinden het vlootje van WITTE op de N o o r d z e e aan den mond van de M a a s . Op het schip van heer WITTE, dat fraai verguld en geschilderd is, en van welks mast de roode H o l l a n d s c h e liebaart wappert, staat WITTE van H a e m s t e d e , geheel en al in 't harnas gestoken, den stalen met goud versierden helm op het hoofd, en de gouden sporen aan de laarzen. Een' grooten met bont gevoerden mantel heeft hij om 't lijf geslagen; want de avond begint te vallen en het is koel op de N o o r d z e e . Zijn scherp oog staart naar het oosten, naar de kust. Naast hem staat KOENRAAD, die thans onderaanvoerder is en zich in de laatste veldslagen dapper gekweten heeft.

KOENRAAD!' zegt WITTE, ''t Schijnt dat er schepen op de M a a s liggen.'

'Heer!' antwoordt KOENRAAD, 'wij moeten met ons handje vol volks die rivier niet opvaren. 't Zijn de Vlamingen - wij zouden eene wisse prooi van de overmagt worden.'

''t Is ook mijn doel niet, KOENRAAD!' zegt WITTE. 'Indien wij aan wal gaan, moet het op eene plaats zijn,

waar wij de Vlamingen kunnen verrassen, niet den tijger in de geopende kaken loopen.'

'Zullen wij de M a a s oploopen, heer?' was de vraag van den schipper, die bij hen kwam.

'Wend den steven Noordwaarts, ROLF!' antwoordde WITTE. 'De wind is ons gunstig. Wij kunnen van nacht wel voor Z a n d v o o r t komen; niet waar?'

'Wel tot aan T e x e l, heer!' antwoordde de schipper.

'Ik wil tot Z a n d v o o r t. Daar moet gij 't anker uitwerpen.'

'Uw bevel zal geschieden, heer!' antwoordde de schipper.

'Gij wilt te Z a n d v o o r t aan land?' vraagde KOENRAAD, toen de schipper weg was.

'Om te zien, hoe de zaken te H a a r l e m staan. Mij is gemeld, dat de Vlamingen in menigte naar de hoofdstad van K e n n e m e r l a n d optrekken. Indien wij niet te laat komen, hoop ik de goede stad H a a r l e m van den vijand te vrijen. Maar ga naar beneden, KOENRAAD, en neem wat rust. Gij zult morgen uwe krachten waarschijnlijk noodig hebben?'

'En gij, heer WITTE?'

'Ik blijf op het dek. Niet vóór wij in 't gezigt van Z a n d v o o r t geankerd zijn, zal ik eenige rust nemen.'

'En zou ik dan gaan slapen, terwijl gij waakt, heer! Neen, ik blijf bij u, dan kunnen wij ons den tijd al koutende korten.'

'Zoo als gij wilt; maar haal dan uwen mantel, want het is koud op het dek. Zeg tegelijk aan STEVEN, dat hij een' kan kruidenwijn met twee bekers boven brengt; dan kunnen wij de koû buiten houden.'

't Was ruim een ure in den nacht, toen ons vlootje

het anker voor het Zandvoortsche strand wierp. WITTE ging met KOENRAAD naar beneden om een paar uren uit te rusten, en beval den schipper, hem met het krieken van den dag te wekken. Naauwelijks werd dan ook de lucht in het Oosten rood, of alles was in volle beweging. De manschappen gingen aan land en men beklom de duinen. Op den ons reeds bekenden B l i n k e r t liet WITTE de zijnen stilhouden, en zond hij KOENRAAD op kondschap uit naar H a a r l e m ; terwijl hij de Hollandsche liebaart op een' staak boven op het duin liet planten.

Naauwelijks was KOENRAAD binnen de stad, en had hij berigt gegeven van de landing van WITTE en het doel hunner komst, of jong en oud stroomde ter poort uit, om den geliefden zoon van den overgetelijken FLORIS V te zien. De Vlaamsche gezanten, met wie men reeds aan het onderhandelen was over de overgaaf der stad, daar men zich van den graaf van H o l l a n d vergeten waande, werden de stad uitgejaagd en bragten de tijding der landing in hun leger.

Op een paard, dat men hem gegeven had, snelde KOENRAAD naar den B l i n k e r t terug en bragt jonker WITTE berigt van den goeden geest der Haarlemmers. WITTE steeg nu op het door KOENRAAD bereden paard, liet de Hollandsche liebaart van den staak afnemen, en trok aan 't hoofd der zijnen de naar hem toestroomende Haarlemmers te gemoet, die onder den kreet van: H o l l a n d ! H o l l a n d ! en met vreugdetranen in de oogen hem tegenkwamen. De tijding van WITTE'S landing liep als een loopend vuurtje rond en het duurde niet lang, of de Kennemers uit de naburige dorpen voegden zich gewapend bij de ten strijd toegeruste Haarlemmers. WITTE stelde hen in slagorde.

‘Voorwaarts!’ riep WITTE. ‘Voor vrouw en kind, voor land en stad, voor uw' wettigen graaf! Voorwaarts! De Hollandsche liebaart gaat u voor! H o l l a n d ! H o l l a n d !’

‘H o l l a n d ! H o l l a n d !’ riep de verzamelde legerbende.

En vooruit trok WITTE met KOENRAAD, en achter hen de wapenknecht die de liebaart droeg, en met moed in 't hart volgden hem de dapperen. De aanval op de Vlamingen was zoo onverwacht en zoo hevig, het gezigt van dien rooden Hollandschen leeuw, die zoo dikwerf de overwinning op hen behaald had, benam hun zoodanig den moed, dat een deel van hen op de vlugt sloeg. Hardnekkig verdedigden zich de anderen. Daar zinkt de liebaart, de drager is door een tal van Vlamingen omringd. De Hollandsche troepen, de vaan ziende zinken, raken aan 't wankelen. Maar KOENRAAD snelt toe; geheel alleen rent hij in den drom der vijanden, elke slag van zijn zwaard velt een' Vlaming neêr, vreeselijk is de slagting die hij aanrigt - maar het aantal der vijanden groeit aan... Ook KOENRAAD is verloren; reeds grijpt een Vlaming de vaan, maar dit oogenblik neemt onze jonge held waar; hij vat met de eene hand het geheiligde strijdteeken en steekt zijn zwaard zoo diep in de borst van den Vlaming, dat het er in blijft zitten. Deze stort achterover, en KOENRAAD, van dit oogenblik gebruik makende, wendt zijn paard en rent spoorslags naar de zijnen terug die, de geliefde vaan terug ziende, met den kreet van ‘Holland! Holland!’ weder op de vijanden instorten en weldra eene volkomene overwinning op hen behalen. Ook het landvolk wapende zich en sloeg de vlugtelingen onbarmhartig dood. Het pad, waarlangs de

Vlamingen gevlugt waren, en waarop de gesneuvelden hij hoopen lagen, heet nog het M a n n e p a d .

KOENRAAD, door eenige ruiters vergezeld, zet de Vlamingen na tot bij B e n n e b r o e k . Eensklaps hoort hij uit eene woning een gillend geschreeuw komen. Hij springt van zijn paard, dat hij aan een' zijner volgers overgeeft en treedt het huis binnen. Maar welk een tooneel treft zijne oogen. Twee Vlamingen, een waarvan kennelijk een aanvoerder is, willen een meisje met geweld ontvoeren. Het arme kind poogt hun wederstand te bieden, maar vergeefs; reeds heeft de aanvoerder haar in zijne armen geheven, toen KOENRAAD binnentreedt.

'Laat los!' roept hij den Vlaming toe, 'of gij zijt een kind des doods.'

De aanvoerder slaat de oogen op hem en op 't zelfde oogenblik herkent KOENRAAD zijn' ouden vijand WILLEM van V a a r t w i j k , die nadat K r o o n e n b u r g was overgegaan, bij graaf GUY eene schuilplaats gezocht had en thans in diens dienst was. Naauwelijks ziet de jonker KOENRAAD, of hij laat de deern los, trekt zijn zwaard, en roept met vlammenden blik uit:

'Sterf, ellendige dorper! sterf als een hond!'

Hij doet deze woorden van de daad vergezeld gaan. KOENRAAD ontwijkt den slag te regter tijd, en nog eer hij zich ter verdediging kan gereed maken, treft een zijner krijgsmakkers die van zijn paard gestegen was, den jonker met zijne speer in de keel, zoo dat hij reutelend achterover zinkt. De andere Vlaming ontkomt door de achterdeur der woning.

'Zorg voor de deern!' zegt KOENRAAD tot den man, die zoo juist van pas gekomen was; en is op het punt

om heen te gaan en zijne vervolging voort te zetten, toen het meisje, bij 't hooren zijner stem, haar gelaat dat hij nog niet gezien had, omwendt en uitroept:

KOENRAAD! Gij...?'

'ELSKE!' zegt KOENRAAD, terwijl hij op het meisje toesnelt, en haar in zijne armen sluit.

'Mijn redder!' roept ELSKE uit, terwijl zij KOENRAAD aanziet. 'Hoe is 't mogelijk dat ik uwe stem niet terstond herkende, maar ik was geheel buiten mijne zinnen, terwijl die lage jonker mij aangreep, en hadt gij mij niet gered...'

'Ik dank er den Hemel voor ELSKE, dat hij mij in staat stelde een gedeelte van mijne schuld aan u af te doen, die ik nooit geheel kan kwijten. Ik ben u mijn leven verschuldigd. Maar,' gaat hij voort, terwijl hij zich bedenkt, 'ik moet voort. Ik zal twee man bij u laten, om u te beschermen, en van avond kom ik weêr.'

Toen WITTE, na het verslaan der Vlamingen zijne benden verzameld had, wenkte hij zijnen onderaanvoerder.

'KOENRAAD!' zeide hij, 'aan uw dapper en ridderlijk gedrag hebben wij grootendeels de overwinning te danken. Stijg van uw paard af en kniel neder.'

KOENRAAD deed zulks.

'Belooft gij de godsdienst te zullen getrouw blijven, den zwakke en verdrukte te beschermen, altijd regt te doen en alle onregt te wreken, in alles u te gedragen als een vroom onderdaan en Ridder?'

'Dat beloof ik!' zeide KOENRAAD.

'Dan sla ik u met dezen slag tot ridder!' zeide WITTE; terwijl hij den jongeling een' slag met het vlakke zwaard op den rug gaf. Zoo had KOENRAAD zijn doel bereikt; hij was ridder.

‘Ik zal u aan mijnen neef den graaf aanbevelen,’ zeide WITTE. ‘Gij verdient hooger loon. Ik heb gedaan, wat mijn vader zou gedaan hebben, indien hij nog leefde; de graaf moet het verdere doen. Dat staat niet in mijne magt.’

De nederlaag der Vlamingen op het M a n n e p a d , wekte den moed der Hollanders op. WITTE zond heinde en ver boden. D e l f t was de eerste stad die den vijand uit hare veste joeg. L e i d e n , S c h i e d a m en V l a a r d i n g e n volgden dit voorbeeld, en in ééne week was H o l l a n d van de Vlamingen bevrijd. WITTE van H a e m s t e d e kreeg sedert den eernaam van: ‘Geesel der Vlamingen.’ Ook de Brabanders waren, door heer NICOLAAS van P u t t e n naar hun land teruggedreven.

Ridder KOENRAAD keerde spoedig naar ELSKE terug. Van haar vernam hij, dat zij, na de overgaaf van K r o o n e n b u r g , door de bescherming van KLAAS DE GREBBER een paar manschappen had mede gekregen, die haar op haar verzoek naar hare nicht GEERTRUI te B e n n e b r o e k hadden gebragt. Zij had daar een rustig leven geleid, en was er gebleven, toen hare nicht, nu een jaar geleden gestorven was en haar tot erfgenaam van wat zij bezat, gemaakt had. Hare oude meid was bij de nadering der Vlamingen gevlugt en had haar alleen gelaten. Het overige weten wij.

Ik heb u nog alleen te vertellen, dat JAN II op den 22sten Augustus van 't zelfde jaar overleed, en dat zijn opvolger WILLEM III, de goede bijgenaamd, KOENRAAD tot kastelein van 't slot te B e n s k o o p aanstelde. Hij huwde nu ELSKE; doch vóór hij zijn slot betrok, deed hij met zijne jonge vrouw een reisje naar D a m m e , waar hij zijnen oom JACOB bedlegerig vond. ELSKE paste den

ouden man trouw en liefderijk op, afgewisseld door KOENRAAD, en de goede grijsaard ontsliep zacht in de armen van zijnen pleegzoon en diens vrouw, nadat hij beiden zijnen zegen geschonken had. Ridder KOENRAAD betrok nu met zijne echtgenoot het slot te B e n s k o o p ; zij leefden er jaren lang gelukkig en tevreden, te midden van hunne kinderen, geacht en geëerd van allen die hen kenden, vriendelijk jegens hunne onderhoorigen en trouw en onderdanig aan den graaf, hunnen heer.

En hiermede leg ik de pen voor ditmaal neêr, met den wensch dat mijn boek mijne lezers eenigermate moge hebben ingeleid in de geschiedenis van de graven van het Hollandsche huis, maar vooral dat zij er uit mogen hebben leeren kennen den edelen FLORIS V, die de oorzaak was van de verbetering van het lot zijner onderzaten, de weldoener van zijn volk en die het slagtoffer werd van zijne edele bemoeijingen om van slaven menschen te maken, om de steden voorregten en vrijheden te verleenen en dus den grond te leggen tot lateren bloei en latere welvaart.

E I N D E .